

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ**

**Η ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ: 1961-2001.**

Χριστίνα Σ. Σολωμού

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Εφαρμοσμένη Στατιστική.

Πειραιάς
Ιανουάριος 2007

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς στην υπ' αριθμ.....συνεδρίασή του σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Στατιστική.

Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Αναπληρωτής ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΣΙΜΠΙΟΣ ΚΛΕΩΝ (Επιβλέπων)
- Επίκουρος ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- Επίκουρος ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΠΑΓΚΑΒΟΣ Χ.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

UNIVERSITY OF PIRAEUS

**DEPARTMENT OF STATISTICS
AND INSURANCE SCIENCE**

**POSTGRADUATE PROGRAM IN
APPLIED STATISTICS**

**THE FERTILITY OF GREEK POPULATION
BY GEOGRAPHICAL REGION: 1961-2001.**

By
Christina S. Solomou

MSc Dissertation

submitted to the Department of Statistics and Insurance Science of the University of Piraeus in partial fulfilment of the requirements for the degree of Master of Science in Applied Statistics.

Piraeus
January 2007

Στους γονείς μου και τον αδελφό μου.

Ευχαριστίες

Στους καθηγητές μου
που μου δίδαξαν την εφαρμογή
της στατιστικής ανάλυσης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Περίληψη

Στη μελέτη αυτή εξετάζουμε το φαινόμενο της γονιμότητας του πληθυσμού της Ελλάδας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα ανά δεκαετία, ξεκινώντας από το 1961 και καταλήγοντας το 2001. Συγχρόνως εξετάζεται το φαινόμενο αυτό κατά το ίδιο χρονικό διάστημα για το σύνολο της χώρας, κάτι που μας βοηθάει στο να βγάλουμε συμπεράσματα για τη γονιμότητα ολόκληρου του πληθυσμού.

Αρχικά ξεκινάμε με μια θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου της γονιμότητας, με σκοπό να ξεκαθαριστούν και να αποσαφηνισθούν τυχόν συγκεχυμένες έννοιες. Επίσης γίνεται αναφορά σε βασικούς δείκτες οι οποίοι χρησιμοποιούνται στην ανάλυσή μας και στους οποίους στηριζόμαστε για την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς τη γονιμότητα.

Σε συνέχεια της θεωρητικής προσέγγισης του φαινομένου, μένουμε στους παράγοντες εκείνους που παραδοσιακά επηρεάζουν με ποικίλους τρόπους τη γονιμότητα, οι βασικότεροι των οποίων είναι πολιτιστικοί και κοινωνικο-οικονομικοί.

Οι πρώτες ερευνητικές αναφορές γίνονται αμέσως μετά, στα πλαίσια των ηλικιακών προτύπων γονιμότητας. Η καμπύλη γονιμότητας που προκύπτει από προηγηθέντες υπολογισμούς για τις χρονολογίες 1960, 1980 και 2000, δηλώνει την εξέλιξη του φαινομένου της γονιμότητας για το σύνολο της χώρας μέσα σε σαράντα χρόνια.

Τελειώνουμε με την περιγραφή και το σχολιασμό των επιπέδων της γονιμότητας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα, κάτι που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της παρούσας εργασίας. Για την επίτευξη αυτή χρησιμοποιήθηκαν οι δείκτες γονιμότητας που αναφέρθηκαν στην αρχή, κάποια χρήσιμα περιγραφικά μέτρα, καθώς και γραφήματα αυτών που αποσκοπούν στο να αποκτήσουμε μια πιο ξεκάθαρη εικόνα του φαινομένου.

Abstract

In this study we examine the phenomenon of fertility of the Greek population by geographical region per decade, starting from 1961 and concluding in 2001. At the same time this phenomenon is examined for the same period for the whole country, something that helps us to draw conclusions about the total fertility of population.

Firstly we start with a theoretical approach of the phenomenon of fertility, so that make clear some confused meanings. Moreover there are references to basic rates which are used in our analysis and in which we are based to draw conclusions about fertility.

In succession of theoretical approach of the phenomenon, we stay at these factors that traditionally affect fertility with many ways, the most basic of which are cultural, social and economic.

Afterwards follow the first investigating references in the frame of age patterns of fertility. The fertility curve which arises for the years 1960, 1980 and 2001, explains the development of the phenomenon of fertility for the whole country into forty years.

We finish with the description and comments of fertility levels by geographical region, something that covers the biggest part of this study. For this achievement we use these fertility rates that referred in the beginning of our study, some useful descriptive measures, and their diagrams which helped us to have a clear view of the phenomenon.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Βασικές έννοιες-ορισμοί.....	1
1.3 Πηγές Δημογραφικής Πληροφόρησης.....	9
1.4 Χρονολογικοί Δείκτες.....	11
1.5 Ακρίβεια Δημογραφικών Στοιχείων.....	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ

2.1 Εισαγωγή.....	21
2.2 Παράγοντες που σχετίζονται με την πτώση της γονιμότητας σε περιοχές που παρουσιάζουν ήδη χαμηλή γονιμότητα.....	21
2.3 Διαφοροποιήσεις γονιμότητας εντός των χωρών.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ

3.1 Εισαγωγή.....	34
3.2 Ηλικιακά Πρότυπα Γονιμότητας.....	34
3.3 Καμπύλη Γονιμότητας-Πρότυπα κατά Ηλικία.....	36
3.4 Δείκτες Γονιμότητας: Ελλάδα 1961-2001	38
3.5 Παρατηρήσεις-σχολιασμοί επί των πινάκων.....	42
3.6 Καμπύλη Γονιμότητας: Ελλάδα 1961-2001.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ: 1961-2001

4.1 Εισαγωγή.....	48
4.2 Αναφορά στα στοιχεία-πηγές δεδομένων.....	48
4.3 Αξιολόγηση Ελληνικών Δημογραφικών στοιχείων.....	49
4.4 Η περιγραφή του φαινομένου της γονιμότητας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα	51
4.5 Η εξέλιξη των δεικτών γονιμότητας για το σύνολο της χώρας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα: 1961-2001.....	76
4.6 Συντελεστής μεταβλητότητας και επίπεδα γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.....	90
4.7 Συντελεστής μεταβλητότητας και επίπεδα γονιμότητας ανά τριετία.....	95

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.4.1: Ειδικοί κατά ηλικία της μητέρας δείκτες γονιμότητας ανά πενταετία από το 1950-2005.....	41
Πίνακας 3.4.2: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), ακαθάριστος δείκτης αναπαραγωγής (GRR) ανά 1.000 γυναίκες, μέση ηλικία τεκνοποίησης και συμβολή (%) γυναικών ηλικίας 20-35 στη γονιμότητα, Ελλάδα 1950-2005.....	42
Πίνακας 4.4.1: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας (TMFR), ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.....	51
Πίνακας 4.4.2: Μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.....	55
Πίνακας 4.4.3: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.....	56
Πίνακας 4.4.4: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας (TMFR), ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.....	57
Πίνακας 4.4.5: Μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.....	60
Πίνακας 4.4.6: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.....	61
Πίνακας 4.4.7: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας (TMFR), ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.....	62
Πίνακας 4.4.8: Μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.....	65
Πίνακας 4.4.9: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.....	66
Πίνακας 4.4.10: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας (TMFR), ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.....	67

Πίνακας 4.4.11: Μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.....	70
Πίνακας 4.4.12: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.....	71
Πίνακας 4.4.13: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας (TMFR), ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.....	72
Πίνακας 4.4.14: Μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.....	75
Πίνακας 4.4.15: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.....	76
Πίνακας 4.6.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας, ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών και ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.....	91
Πίνακας 4.7.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας, ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών και ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά τριετία.....	95

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 3.1: Βασικό μοντέλο καμπύλης γονιμότητας.....	35
Σχήμα 3.2: Μορφές καμπύλης γονιμότητας.....	38
Σχήμα 3.5.1: Δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR) ανά πενταετία 1950-2005.....	43
Σχήμα 3.5.2: Ακαθάριστος δείκτης αναπαραγωγής (GRR) ανά πενταετία 1950-2005.....	44
Σχήμα 3.5.3: Μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά πενταετία 1950-2005.....	45
Σχήμα 3.6: Καμπύλη γονιμότητας για το σύνολο της χώρας των ετών 1960, 1980 και 2000.....	46
Σχήμα 4.4.1: Δείκτης ολικής γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.....	52
Σχήμα 4.4.2: Ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.....	54
Σχήμα 4.4.3: Ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.....	54
Σχήμα 4.4.4: Δείκτης ολικής γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.....	58
Σχήμα 4.4.5: Ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.....	59
Σχήμα 4.4.6: Ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.....	59
Σχήμα 4.4.7: Δείκτης ολικής γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.....	63
Σχήμα 4.4.8: Ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.....	64
Σχήμα 4.4.9: Ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.....	64
Σχήμα 4.4.10: Δείκτης ολικής γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.....	68

Σχήμα 4.4.11: Ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.....	69
Σχήμα 4.4.12: Ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.....	69
Σχήμα 4.4.13: Δείκτης ολικής γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.....	73
Σχήμα 4.4.14: Ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.....	73
Σχήμα 4.4.15: Ολικός δείκτης μη έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.....	74
Σχήμα 4.5.1: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για το σύνολο της χώρας.....	77
Σχήμα 4.5.2: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για το σύνολο της χώρας.....	78
Σχήμα 4.5.3: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για το σύνολο της χώρας.....	79
Σχήμα 4.5.4: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την περ. Πρωτευούσης.....	80
Σχήμα 4.5.5: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την περ. Πρωτευούσης.....	80
Σχήμα 4.5.6: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την περ. Πρωτευούσης.....	80
Σχήμα 4.5.7: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Α. Στερεά και Εύβοια.....	81
Σχήμα 4.5.8: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Α. Στερεά και Εύβοια.....	81
Σχήμα 4.5.9: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Α. Στερεά και Εύβοια.....	81
Σχήμα 4.5.10: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Πελοπόννησο.....	82
Σχήμα 4.5.11: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Πελοπόννησο.....	82

Σχήμα 4.5.12: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Πελοπόννησο.....	82
Σχήμα 4.5.13: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για τα Ιόνια Νησιά.....	83
Σχήμα 4.5.14: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τα Ιόνια Νησιά.....	83
Σχήμα 4.5.15: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τα Ιόνια Νησιά.....	83
Σχήμα 4.5.16: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Ήπειρο.....	84
Σχήμα 4.5.17: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Ήπειρο.....	84
Σχήμα 4.5.18: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Ήπειρο.....	84
Σχήμα 4.5.19: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Θεσσαλία.....	85
Σχήμα 4.5.20: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Θεσσαλία.....	85
Σχήμα 4.5.21: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Θεσσαλία.....	85
Σχήμα 4.5.22: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για τη Μακεδονία.....	86
Σχήμα 4.5.23: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τη Μακεδονία.....	86
Σχήμα 4.5.24: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τη Μακεδονία.....	86
Σχήμα 4.5.25: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για τη Θράκη.....	87
Σχήμα 4.5.26: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τη Θράκη.....	87
Σχήμα 4.5.27: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τη Θράκη.....	87

Σχήμα 4.5.28: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για τα Νησιά Αιγαίου.....	88
Σχήμα 4.5.29: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τα Νησιά Αιγαίου.....	88
Σχήμα 4.5.30: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τα Νησιά Αιγαίου.....	88
Σχήμα 4.5.31: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Κρήτη.....	89
Σχήμα 4.5.32: Πορεία του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Κρήτη.....	89
Σχήμα 4.5.33: Πορεία του ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Κρήτη.....	89
Σχήμα 4.6.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.....	92
Σχήμα 4.6.2: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.....	93
Σχήμα 4.6.3: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.....	94
Σχήμα 4.7.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας ανά τριετία	96
Σχήμα 4.7.2: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών ανά τριετία	96
Σχήμα 4.7.3: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά τριετία	97

Κατάλογος Συντομογραφιών

GFR:	Γενικός Δείκτης Γονιμότητας
TFR:	Δείκτης Ολικής Γονιμότητας
TMFR	Δείκτης Ολικής Γονιμότητας Έγγαμων γυναικών
TUFR	Δείκτης Ολικής Γονιμότητας μη Έγγαμων γυναικών
GRR:	Ακαθάριστος Δείκτης Αναπαραγωγής
GMFR:	Γενικός Δείκτης Συζυγικής Γονιμότητας
GUFR:	Γενικός Δείκτης Εξωσυζυγικής Γονιμότητας
f_x :	Ειδικός κατά ηλικία δείκτης γονιμότητας
f_{mx} :	Ειδικός κατά ηλικία δείκτης συζυγικής γονιμότητας
f_{ux} :	Ειδικός κατά ηλικία δείκτης εξωσυζυγικής γονιμότητας
Φ.Κ.Π.:	Φυσική Κίνηση Πληθυσμού
Ε.Σ.Υ.Ε.:	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εννοιολογικές προσεγγίσεις

1.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση ορισμένων βασικών εννοιών και ορισμών, προκειμένου να πραγματοποιηθεί στη συνέχεια, η ποσοτική διερεύνηση και η μέτρηση της γονιμότητας. Θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε έννοιες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην έρευνά μας και θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε το ρόλο της γονιμότητας στην εξέλιξη του μεγέθους του πληθυσμού και στη διαμόρφωση της κατανομής του κατά φύλο και ηλικία.

1.2 Βασικές έννοιες – Ορισμοί

▪ Ανθρώπινος πληθυσμός

Ως πληθυσμό ορίζουμε ένα σύνολο ατόμων το οποίο μπορούμε να διαιρέσουμε με βάση τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που συνδέονται με τα άτομα. Για παράδειγμα, πολλές φορές στη δημογραφική ανάλυση συναντούμε την κατανομή του πληθυσμού κατά ηλικία ή κατά νοικοκυριό ή γενικότερα κατά στοιχειώδεις μονάδες λήψης αποφάσεων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η στατιστική προσέγγιση του ανθρώπινου πληθυσμού, που αφορά τη σκιαγράφηση της εικόνας του πληθυσμού σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Με αυτό τον τρόπο γίνονται γνωστά τα στοιχεία ταυτότητάς του, συγκεκριμένα το μέγεθός του και κάποια μορφολογικά χαρακτηριστικά όπως δημογραφικά (φύλο, οικογενειακή κατάσταση), οικονομικά (εργατικό δυναμικό, ανεργία, απασχόληση, επάγγελμα), κοινωνικά (εκπαίδευση, συνθήκες στέγασης, υηκοότητα). Δεν είναι τυχαίο που ο ανθρώπινος πληθυσμός παρομοιάζεται με τον ανθρώπινο οργανισμό και όχι με μία αδρανή μάζα. Αυτό δηλώνει ότι μετασχηματίζεται και ανανεώνεται επηρεαζόμενος από τις αλλαγές και ανακατατάξεις του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος.

Η διαδικασία αυτή της διαχρονικής πληθυσμιακής ανάπτυξης είναι γνωστή και ως δυναμική του πληθυσμού. Έτσι, κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου παρουσιάζεται αύξηση ή μείωση ενός πληθυσμού σαν αποτέλεσμα της ταυτόχρονης και συνεχούς δράσης της φυσικής κίνησης (γεννήσεις, θάνατοι) και της μεταναστευτικής κίνησης (εισροές και εκροές) του πληθυσμού. Επομένως, τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των συνιστωσών αυτών επηρεάζουν είτε άμεσα είτε έμμεσα την εξέλιξη του πληθυσμιακού μεγέθους και την κατά φύλο και ηλικία διάρθρωση του πληθυσμού.

Πληροφορίες για το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού σε μία δεδομένη χρονική στιγμή παρέχονται μέσω της απογραφής του πληθυσμού. Στις απογραφές του πληθυσμού, διακρίνουμε γενικά τον παρόντα ή πραγματικό πληθυσμό, δηλαδή εκείνο τον πληθυσμό που είναι φυσικά παρόν τη στιγμή της καταγραφής και το νόμιμο πληθυσμό που αναφέρεται στα άτομα που έχουν τη συνήθη κατοικία τους στον τόπο της καταγραφής. Ο νόμιμος πληθυσμός ισούται εξ' ορισμού με τον παρόντα πληθυσμό, αυξανόμενος από τα πρόσωπα που λείπουν προσωρινά από την κατοικία τους ελαττωμένος από τα περαστικά πρόσωπα.

Παρακάτω παραθέτουμε την κατανομή του πληθυσμού κατά στοιχειώδεις μονάδες λήψεως αποφάσεων.

► Δομή πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία-Πυραμίδες ηλικιών

Αναμφισβήτητα τα σημαντικότερα δημογραφικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου είναι το φύλο και η ηλικία. Έτσι, οι περισσότερες δημογραφικές αναλύσεις βασίζονται στην κατανομή του πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία διότι από αυτήν εξαρτώνται είτε άμεσα είτε έμμεσα, πολλά οικονομικά, κοινωνικά, δημογραφικά και περιβαλλοντικά φαινόμενα και μεγέθη όπως εργατικό δυναμικό, σύνθεση οικογένειας κ.τ.λ.

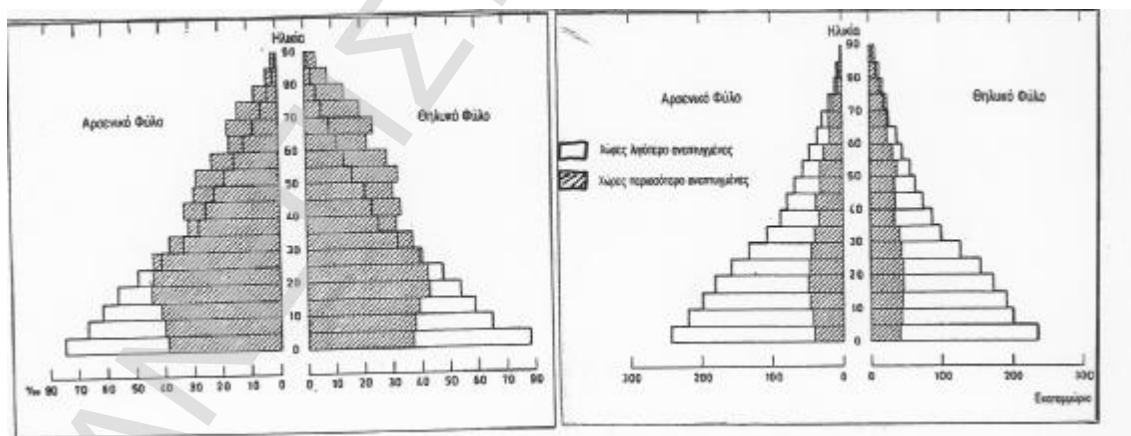
Η ανάλυση της κατανομής του πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία διευκολύνεται από την κατασκευή ενός ιστογράμματος το οποίο ονομάζεται πυραμίδα των ηλικιών, και περιγράφει την κατανομή κατά ηλικία ενός πληθυσμού σε μια δεδομένη χρονική στιγμή (π.χ. την 1^η Ιανουαρίου του έτους). Η πυραμίδα ηλικιών έχει σχήμα διπλού ιστόγραμμου. Στον οριζόντιο άξονα απεικονίζεται ο ανδρικός πληθυσμός (αριστερά) και ο γυναικείος πληθυσμός (δεξιά), ενώ στον κατακόρυφο άξονα απεικονίζονται οι ηλικιακές ομάδες (ανά πενταετία, δεκαετία

κ.τ.λ.). Στη συνήθη μορφή της πυραμίδας ηλικιών τα υπερκείμενα στρώματα είναι μικρότερα από τα υποκείμενα διότι ανήκουν σε παλαιότερες γενιές που έχουν υποστεί την επίδραση της θνησιμότητας. Πέραν της θνησιμότητας, υπάρχουν και κάποια έκτακτα περιστατικά που είναι δυνατό να αλλοιώσουν τη συνήθη διάταξη των στρωμάτων όπως πόλεμοι, επιδημίες, λιμοί, μαζικές εκτοπίσεις πληθυσμών, και να προδιαγράψουν το μέλλον του πληθυσμού.

Οι πυραμίδες ηλικιών ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες: (α) *πυραμίδες νεάζοντος πληθυσμού* με χαρακτηριστικά τη διευρυμένη βάση σαν αποτέλεσμα της υψηλής γεννητικότητας και την οξεία κορυφή ως επακόλουθο της χαμηλόβαθμης γήρανσης. (β) *Πυραμίδες γερασμένου πληθυσμού* με χαρακτηριστικά τη συρρικνωμένη βάση, λόγω της χαμηλής γονιμότητας και την ευρεία κορυφή απόρροια της υψηλόβαθμης γήρανσης και τέλος (γ) *πυραμίδες ώριμου πληθυσμού* με ισόρροπη διάταξη των ηλικιακών στρωμάτων.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται δύο σχήματα με πυραμίδες ηλικιών του πληθυσμού των ανεπτυγμένων και υπανάπτυκτων χωρών του 1980. Παρατηρούμε και από τα δύο σχήματα ότι στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες αντιστοιχεί η πυραμίδα του νεάζοντος πληθυσμού κάτι που εκφράζει τον υψηλό ρυθμό γεννητικότητας, ενώ στις περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες αντιστοιχεί η πυραμίδα του ώριμου πληθυσμού με χαρακτηριστικό την ισόρροπη διάταξη των ηλικιακών στρωμάτων.

Πυραμίδες ηλικιών του πληθυσμού των
ανεπτυγμένων και υπανάπτυκτων χωρών το 1980

Πηγή: World Population Prospects: Estimates and Projection
as assessed in 1980, ΟΗΕ, 1982.

► Δομή πληθυσμού κατά οικογενειακή κατάσταση

Σε όσες κοινωνίες επικρατεί μονογαμικό σύστημα συμβίωσης, τα άτομα καταγράφονται με βάση την οικογενειακή κατάσταση στην οποία ανήκουν. Έτσι λοιπόν ταξινομούνται ως άγαμα, έγγαμα, διαζευγμένα ή διατελούντα σε χηρεία. Επομένως, αν η καταγραφή αυτή πραγματοποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα κατά φύλο, είναι δυνατό να προκύψουν αξιόλογα συμπεράσματα σχετικά με την εξέλιξη της γαμηλιότητας και τη συχνότητα των διαζυγίων στον υπό μελέτη πληθυσμό.

► Δομή πληθυσμού κατά τόπο κατοικίας

Πέραν της κατανομής των ατόμων κατά οικογενειακή κατάσταση έχουμε και την ταξινόμησή τους κατά τόπο μόνιμης κατοικίας δηλαδή σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές. Αυτού του είδους η κατανομή έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι μ' αυτό τον τρόπο προκύπτουν συμπεράσματα ως προς την πορεία της αστικοποίησης και τις επιδράσεις της στο ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, δηλαδή τη μετατόπιση των παραγωγικών δυνάμεων από τον πρωτογενή τομέα στο δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα παραγωγής.

► Διάφορες δομές του πληθυσμού

Με βάση τα περιεχόμενα των απογραφών μπορούν να αντληθούν και να προκύψουν σημαντικά συμπεράσματα από την κατανομή του πληθυσμού κατά εθνικότητα, θρησκεία, μορφωτικό επίπεδο, οικονομική κατάσταση κ.τ.λ. Οι παραπάνω όμως κατανομές του πληθυσμού, απαιτούν τις κατάλληλες γνώσεις για την αποτελεσματική διερεύνηση του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος.

▪ Γονιμότητα

Η γονιμότητα είναι ένα δημογραφικό φαινόμενο που αναφέρεται στα άτομα που συμμετέχουν στην τεκνοποιία, δηλαδή τη γυναίκα, το ζεύγος και σπανιότερα τον άνδρα. Επειδή υπάρχει μία τάση σύγχυσης της γονιμότητας με τη γεννητικότητα αναφέρουμε ότι η γεννητικότητα σχετίζεται με τις γεννήσεις ζώντων παιδιών.

Οι γεννήσεις, σε αντίθεση με το θάνατο, αποτελούν ένα αμφιλεγόμενο βιολογικό γεγονός διότι παρουσιάζονται δυσκολίες στον καθορισμό της διάρκειας κύησης. Αυτές οι δυσκολίες

έγκειται πρώτον στο ότι η προκλητή αποβολή των μη βιώσιμων εμβρύων εκτός του μητρικού σώματος πρέπει να διαχωρίζονται από τη νεκρογεννητικότητα και δεύτερον κατά πόσον οι πολλαπλές γεννήσεις (δίδυμα, τρίδυμα κ.τ.λ.) θα πρέπει να καταγράφονται ως ένα ή ως περισσότερα γεγονότα.

Μία άλλη διαφοροποίηση των γεννήσεων από το θάνατο είναι ότι ο θάνατος αφορά αποκλειστικά ένα άτομο σε αντίθεση με τη γέννηση που αφορά τρία πρόσωπα: τη μητέρα, τον πατέρα και το νεογέννητο. Πάνω σε αυτό το θέμα έχουν αναπτυχθεί δύο εκδοχές. Σύμφωνα με την πρώτη εκδοχή, για την καταγραφή και ανάλυση των γεννήσεων χρησιμοποιούνται τα χαρακτηριστικά και των τριών προσώπων. Αυτή όμως που έχει καθιερωθεί στη δημογραφική ανάλυση είναι η δεύτερη εκδοχή, που για την καταγραφή των γεννήσεων χρησιμοποιούνται τα χαρακτηριστικά ενός μόνο προσώπου. Έτσι λοιπόν για τη μέτρηση του φαινομένου της γονιμότητας χρησιμοποιούνται δείκτες οι οποίοι υπολογίζονται με βάση το γυναικείο πληθυσμό κι αυτό διότι τα βιολογικά ηλικιακά όρια γονιμότητας των γυναικών προσδιορίζονται πιο εύκολα σε αντίθεση με αυτά των ανδρών.

► Δυνητική ή φυσική γονιμότητα

Με τον όρο δυνητική ή φυσική γονιμότητα εννοούμε τη γονιμότητα που θα είχε ένας ανθρώπινος πληθυσμός αν δεν έκανε καμία συνειδητή προσπάθεια να περιορίσει τις γεννήσεις, ή ακόμα καλύτερα την αναπαραγωγική ικανότητα του ανθρώπου χωρίς την παρεμβολή μέσων περιορισμού των γεννήσεων, ενώ συγχρόνως θεωρούμε ότι σε όλο το διάστημα της βιολογικά καθορισμένης αναπαραγωγικής ζωής το άτομο αναπτύσσει «κανονικό» ρυθμό γενετησίων σχέσεων. Το διάστημα αυτό για τις γυναίκες καθορίζεται με αφετηρία την εμμηναρχή και τέλος την εμμηνόπαυση.

Στον αντίποδα της φυσικής γονιμότητας βρίσκεται η έννοια της ελεγχόμενης ή διαφορικής γονιμότητας. Η βιολογική ανάλυση της γονιμότητας στην οποία παραπέμπει η ίδια η έννοια φυσικής γονιμότητας, επιβάλλει διαχωρισμό μεταξύ της αναπαραγωγικής ικανότητας που είναι η ικανότητα να γεννηθούν ζωντανά παιδιά, της γονιμοποίησης, που είναι η πιθανότητα σύλληψης σε κάθε μηνιαίο κύκλο και της γονιμότητας που είναι η πραγματική τεκνοποίηση (αυτή που παρατηρούμε σαν γεννήσεις ζώντων) κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου.

Η μέτρηση της δυνητικής γονιμότητας στον ανθρώπινο πληθυσμό είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί εργαστηριακά και κάτι τέτοιο γίνεται μόνο ιστορικά. Έτσι, αναφερόμαστε στους μη μαλθουσιανούς πληθυσμούς, σ' αυτούς δηλαδή που δεν χρησιμοποιούν μέσα ελέγχου των γεννήσεων και είναι ισόβια εκτεθειμένοι στον «κίνδυνο» της σύλληψης, λόγω των γαμήλιων και γενετησίων σχέσεών τους. Και σ' αυτού του αρχαϊκού τύπου κοινωνίες όμως υπήρχαν και εφαρμόζονταν αυστηροί και άγραφοι κανόνες συμπεριφοράς που ρύθμιζαν την περιοδικότητα των γαμήλιων και γενετησίων σχέσεών τους.

Για τη μέτρηση της δυνητικής γονιμότητας απαιτείται να έχουμε στη διάθεσή μας τα απαραίτητα στατιστικά στοιχεία, τα οποία μπορούν να αντληθούν από ειδικές στατιστικές έρευνες. Αν ανατρέξουμε λοιπόν στη βιβλιογραφία θα διαπιστώσουμε ότι μία γυναίκα έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει κατά μέσον όρο δέκα ή δώδεκα παιδιά με την προϋπόθεση ότι κατά τη διάρκεια της γόνιμης ζωής της αντιμετωπίζει αδιάκοπα το ενδεχόμενο της σύλληψης και συγχρόνως δε χρησιμοποιεί μέσα για τον έλεγχο των γεννήσεων. Υπάρχουν βέβαια και οι ακραίες περιπτώσεις της ισόβιας στειρότητας και της απόκτησης είκοσι έως είκοσι-πέντε παιδιών. Στις αποκλίσεις αυτές ρόλο μπορεί να έχουν παύσει παράγοντες όπως η διατροφή, η κληρονομικότητα, το φυσικό περιβάλλον, η κατάσταση υγείας, η εκδήλωση ορισμένων νοσημάτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διάρκεια της αναπαραγωγικής ζωής μιας γυναίκας βιολογικά προσδιορίζεται στα 35 έτη, με αφετηρία το 15^ο έτος και τέλος το 49^ο έτος ηλικίας της. Η διάρκεια όμως αυτή, πολλές φορές περιορίζεται λόγω της όψιμης σύναψης του γάμου ή της πρώιμης λύσης του (θάνατος συζύγου, διαζύγιο) και αναπληρώνεται εν μέρει με το ενδεχόμενο σύναψης ενός δεύτερου ή τρίτου γάμου ή μέσω της εξώγαμης τεκνοποίησης.

► Πραγματική γονιμότητα

Ως πραγματική γονιμότητα νοούμε εκείνη τη γονιμότητα που εκδηλώνεται και καταγράφεται σε μια κοινωνία οριοθετημένη ιστορικά και γεωγραφικά. Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν θα διαπιστώσουμε την ύπαρξη χάσματος μεταξύ δυνητικής και πραγματικής γονιμότητας σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες και τους τύπους κοινωνιών. Το χάσμα αυτό ποικίλλει από κοινωνία σε κοινωνία διότι επηρεάζεται από τις επικρατούσες επιτόπιες γαμήλιες συνθήκες και τις αντιλήψεις τεκνοποιίας των ατόμων και των φορέων

εκπροσώπησής τους σε συνδυασμό με την εφαρμογή μέσων ελέγχου των γεννήσεων. Επομένως, στις υπό ανάπτυξη κοινωνίες το χάσμα αυτό είναι μικρότερο, κάτι που επιβεβαιώνεται από την επικράτηση πολύτεκνων οικογενειών. Από την άλλη πλευρά, στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες το χάσμα παρουσιάζεται μεγαλύτερο και γι' αυτό το λόγο συναντάμε κυρίως το πρότυπο των ολιγότεκνων οικογενειών.

► Επιθυμητή-Ιδανική γονιμότητα

Με τον όρο επιθυμητή γονιμότητα εννοούμε τον αριθμό των παιδιών που θα επιθυμούσαν να αποκτήσουν τα ζευγάρια κάτω από συγκεκριμένες οικονομικές και κοινωνικές προϋποθέσεις. Αυτό μπορεί να συμβεί στα πλαίσια ειδικών δειγματοληπτικών ερευνών γονιμότητας και οικογενειακού προγραμματισμού όπου τα άτομα πέραν της επιθυμητής γονιμότητας δηλώνουν και τον αριθμό των παιδιών που θα έπρεπε να αποκτήσει κάθε οικογένεια προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι ευρύτεροι στόχοι του κοινωνικού συνόλου, δηλαδή η ιδανική γονιμότητα.

Για τις αναπτυγμένες χώρες το ιδεώδες μέγεθος της γονιμότητας είναι μεγαλύτερο από το επιθυμητό μέγεθός της, ενώ για τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι μικρότερο. Στην περίπτωση που το πραγματικό μέγεθος της γονιμότητας είναι μεγαλύτερο από το επιθυμητό, τότε κάποια από τα παιδιά που απέκτησε η οικογένεια μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μη επιθυμητά, ή τα μέσα ελέγχου γεννήσεων που χρησιμοποιήθηκαν κρίνονται ως μη αποτελεσματικά. Στην αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή το πραγματικό μέγεθος της γονιμότητας είναι μικρότερο από το επιθυμητό σημαίνει ότι η οικογένεια δε διαθέτει επαρκείς πόρους και σε συνδυασμό με το μη ευνοϊκό κοινωνικό περιβάλλον απέναντι στην πολυτεκνία, απέκτησε λιγότερα παιδιά. Κατά συνέπεια, η γονιμότητα ενός ζεύγους εξαρτάται από την αναπαραγωγική του ικανότητα και την τεκνογονική συμπεριφορά, η οποία με τη σειρά της εξαρτάται από ένα σύνολο παραγόντων κυρίως οικονομικούς, κοινωνικούς και θεσμικούς (π.χ. εισόδημα, μόρφωση, επαγγελματική δραστηριότητα, θρησκευτικές αντιλήψεις, αστικοποίηση κτλ.). Επίσης η γονιμότητα ενός ζεύγους καθορίζεται από το βαθμό προσφυγής του στα μέσα ελέγχου των γεννήσεων (όπως αντισύλληψη, έκτρωση) με τον τρόπο που αυτά επιλέγονται από το ίδιο το ζευγάρι στα πλαίσια του οικογενειακού προγραμματισμού.

► Συνολική γονιμότητα και γονιμότητα κατά τάξη τεκνοποίησης

Μία άλλη διαμέριση της γονιμότητας είναι αυτή της συνολικής και της γονιμότητας κατά τάξη τεκνοποίησης. Η συνολική γονιμότητα με τη σειρά της διακρίνεται σε συνολική γονιμότητα μιας γενεάς κατά ηλικία της μητέρας και συνολική γονιμότητα μιας κοορτής γάμων.

Κατά τη συνολική γονιμότητα μιας γενεάς επιλέγεται ένα τυχαίο δείγμα του γυναικείου πληθυσμού, που έχει ολοκληρώσει τον αναπαραγωγικό κύκλο και του δίδεται ερωτηματολόγιο στο οποίο καλείται να αναφέρει πληροφορίες σχετικά με τη γονιμότητα που έχει πραγματοποιήσει. Έτσι, έστω ότι το έτος 1991 επιλεγεί ένα τυχαίο δείγμα 1.000 γυναικών ηλικίας 50 ετών. Κάθε γυναίκα του τυχαίου αυτού δείγματος θα πρέπει να αναφέρει τον αριθμό των ζώντων παιδιών που απέκτησε κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ηλικίας. Με αυτό τον τρόπο αποκομίζουμε πληροφορίες για την ταυτότητα της συνολικής γονιμότητας της γενεάς των γυναικών του έτους 1941.

Κατά τη συνολική γονιμότητα μιας κοορτής γάμων, πάλι επιλέγουμε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα μιας πραγματικής κοορτής γάμων, τα ζεύγη της οποίας έχουν ολοκληρώσει την αναπαραγωγική τους ζωή και συνεχίζουν να παραμένουν έγγαμοι. Συγκεκριμένα υποθέτουμε ότι η αναπαραγωγική ζωή των ζευγαριών διαρκεί 20 έτη από την τέλεση του γάμου. Έτσι, αν για παράδειγμα θέλουμε να πραγματοποιήσουμε έρευνα γονιμότητας στην Ελλάδα για το έτος 1991 σε 1.000 ζεύγη από την κοορτή των γάμων του έτους 1971, τα ζεύγη θα πρέπει να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικές με το πόσα ζώντα παιδιά απέκτησαν κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής και έγγαμης ζωής τους και πότε. Οι απαντήσεις τους στα παραπάνω ερωτήματα, μας παρέχουν πληροφορίες για την ταυτότητα της γενικής γονιμότητας της κοορτής των γάμων του έτους 1971.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η γονιμότητα κατά τάξη τεκνοποίησης. Συγκεκριμένα, πραγματοποιούνται έρευνες σε κοορτές γάμων για να διαπιστωθεί μετά από πόσα χρόνια γάμου έρχεται η απόκτηση του πρώτου παιδιού. Αν σε μία κοινωνία μαλθουσιανού τύπου όπου η γονιμότητα ελέγχεται, το ζεύγος ενώ επιθυμεί να αποκτήσει ένα τουλάχιστον παιδί τελικά δεν αποκτήσει, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ύπαρξης προβλήματος στειρότητας. Από την άλλη πλευρά, σε μια κοινωνία μη μαλθουσιανού τύπου, όπου δε χρησιμοποιούνται μέσα ελέγχου γονιμότητας, η μη απόκτηση ενός τουλάχιστον παιδιού κατά

τη διάρκεια της αναπαραγωγικής ζωής του ζεύγους, ενδεχομένως να υποδηλώνει πρόβλημα στειρότητας.

1.3 Πηγές Δημογραφικής Πληροφόρησης

Η δημογραφική ανάλυση απαιτεί την ύπαρξη κατάλληλου στατιστικού υλικού, το οποίο αντλείται από τις κύριες πηγές δημογραφικής πληροφόρησης, που είναι οι απογραφές πληθυσμού, οι ληξιαρχικές καταγραφές, οι ειδικές δειγματοληπτικές έρευνες και κάποιες διοικητικές πηγές πληροφόρησης όπως τα μητρώα πληθυσμού και οι συνοριακές στατιστικές. Αρμόδιος φορέας για τη συγκέντρωση, ανάλυση και δημοσίευση των πληθυσμιακών δεδομένων είναι η Ε.Σ.Υ.Ε.

A. Απογραφές πληθυσμού

Η απογραφή αναφέρεται στο σύνολο των διοικητικών ενεργειών που αποσκοπούν στη συγκέντρωση των στατιστικών πληροφοριών και αναφέρονται στο μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού (δημογραφικά, οικονομικά, κοινωνικά) ενός γεωγραφικού χώρου σε δεδομένη χρονική στιγμή.

Βασική επιδίωξη της απογραφής είναι η καθολική και ταυτόχρονη καταγραφή όλων όσων βρίσκονται κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της σε ένα οριοθετημένο γεωγραφικό χώρο, που συνήθως είναι η εθνική επικράτεια και οι διοικητικές υποδιαιρέσεις της.

Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν, θα διαπιστώσουμε ότι η διαδικασία της απογραφής πραγματοποιείται από τα αρχαία χρόνια (πριν το 2000 π.Χ.) με διαφορετικό όμως χαρακτήρα από τον σημερινό. Από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα και μετά θεσμοθετείται νομοθετικά η περιοδική διεξαγωγή της (στη χώρα μας ανά δεκαετία).

Στη χώρα μας, από τη σύσταση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί συνολικά 29 απογραφές με πρώτη αυτή του 1928 και πιο πρόσφατη την απογραφή της 15^{ης} Μαρτίου 2001.

B. Ληξιαρχικές Καταγραφές

Οι ληξιαρχικές καταγραφές παρέχουν σημαντικότερες πληροφορίες σχετικά με τη φυσική κίνηση του πληθυσμού, η οποία με τη σειρά της συμβάλλει στη δημογραφική εξέλιξή του,

διότι αναφέρεται σε γεγονότα βιολογικής προέλευσης όπως γεννήσεις και θάνατοι, καθώς και σε γεγονότα κοινωνικής φύσης δηλαδή γάμους ή διαζύγια.

Στις ληξιαρχικές πράξεις, που είναι νόμιμα έγγραφα, καταγράφονται όλα τα δημογραφικά γεγονότα: γεννήσεις, θάνατοι, γάμοι, εμβρυϊκοί θάνατοι, διαζύγια, υιοθεσίες, νομιμοποιήσεις, αναγνωρίσεις, ακυρώσεις και δηλώσεις νόμιμης διάστασης των έγγαμων ατόμων. Απαραίτητη κρίνεται η διαρκής παρακολούθηση και καταγραφή των δημογραφικών γεγονότων όλων των περιοχών και πληθυσμιακών ομάδων της χώρας από το σύστημα ληξιαρχικών καταγραφών, ενώ το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από το νομικό πλαίσιο.

Στην Ελλάδα το σύστημα ληξιαρχικών καταγραφών λειτουργεί από το 1836, έχοντας υποστεί βέβαια τροποποιήσεις κατά καιρούς, προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός συστήματος σύγχρονου τύπου. Τα στοιχεία ληξιαρχικών καταχωρήσεων συγκεντρώνονται από τις ληξιαρχικές περιφέρειες και καταλήγουν στην Ε.Σ.Υ.Ε..

Γ. Ειδικές Έρευνες

Οι ειδικές δημογραφικές έρευνες έχουν ως σκοπό να καλύψουν τυχόν ελλείψεις των απογραφικών δεδομένων των ληξιαρχικών καταγραφών, να παρέχουν συγκεκριμένο πληροφοριακό υλικό που δεν παρέχεται από τις συνήθεις δημογραφικές πηγές και να πραγματοποιήσουν εκτιμήσεις βασικών πληθυσμιακών μεγεθών και παραμέτρων, επιτυγχάνοντας συγχρόνως διόρθωση στατιστικών σφαλμάτων.

Η παρακολούθηση των πληθυσμιακών φαινομένων πραγματοποιείται στη χώρα μας από την Ε.Σ.Υ.Ε. με τη διεξαγωγή τριών μεγάλων ειδικών δειγματοληπτικών ερευνών που διεξάγονται περιοδικά. Πρόκειται για την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, το Πάνελ Εισοδήματος και Συνθηκών διαβίωσης και την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού.

Δ. Διοικητικές Πηγές Πληροφόρησης

Στις διοικητικές πηγές πληροφόρησης ανήκουν τα μητρώα πληθυσμού και οι μεταναστευτικές στατιστικές.

α) Μητρώα πληθυσμού

Στα μητρώα πληθυσμού γίνεται ονομαστική καταγραφή των κατοίκων μιας γεωγραφικής περιοχής με ταυτόχρονη καταγραφή όλων των γεγονότων φυσικής και μεταναστευτικής κίνησης και των ατομικών τους χαρακτηριστικών όπως φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, επάγγελμα κ.τ.λ.. Δρουν συμπληρωματικά της απογραφής γιατί παρουσιάζουν την τρέχουσα κατάσταση κάθε γεωγραφικής περιοχής παρέχοντας πληροφορίες για το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού στις μεσο-απογραφικές περιόδους. Τα μητρώα πληθυσμού χρησιμεύουν περισσότερο στην παρακολούθηση των μεταναστευτικών ροών κυρίως εσωτερικής μετανάστευσης, εφόσον τα μητρώα αυτά είναι αξιόπιστα και πλήρη.

β) Μεταναστευτικές Στατιστικές

Η μεταναστευτική κινητικότητα μιας χώρας με το εξωτερικό, παρακολουθείται μέσω των συνοριακών καταγραφών. Σ' αυτές γίνεται διαρκής καταγραφή των ατόμων που εισέρχονται και εξέρχονται από αυτή καθώς και του αριθμού, του προορισμού τους και διάφορων κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών. Βέβαια το σύστημα αυτό των συνοριακών καταγραφών τις περισσότερες φορές, και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, έχει αποδειχθεί ότι δε λειτουργεί ικανοποιητικά. Αυτό συμβαίνει λόγω της ελεύθερης διακίνησης των πολιτών που προέρχονται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και της διόγκωσης που έχει λάβει το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης.

1.4 Χρονολογικοί Δείκτες

Ο ρόλος των χρονολογικών δεικτών γονιμότητας του πληθυσμού στη δημογραφική ανάλυση και κυρίως στο φαινόμενο της γονιμότητας είναι καθοριστικός. Ο υπολογισμός τους γίνεται έχοντας ως περίοδο αναφοράς το ημερολογιακό έτος με βάση τις διαθέσιμες ληξιαρχικές καταγραφές και τα πληθυσμιακά στοιχεία (είτε των απογραφών είτε εκτιμήσεις αυτών). Στη συνέχεια παρουσιάζονται εκείνοι οι χρονολογικοί δείκτες που μελετούν τη γεννητικότητα-γονιμότητα και τη γονιμότητα κατά οικογενειακή κατάσταση.

A. Γεννητικότητα-Γονιμότητα

α) Γενικός Δείκτης Γονιμότητας (GFR)

Ως γενικό δείκτη γονιμότητας ορίζουμε το πηλίκο των γεννήσεων (B) ενός ημερολογιακού έτους προς τον γυναικείο πληθυσμό που βρίσκεται στην αναπαραγωγική ηλικία, δηλαδή μεταξύ 15 και 49 ετών, (W_{15-49}) στο μέσον του έτους αυτού πολλαπλασιασμένο επί 1.000

$$GFR = \frac{B}{W_{15-49}} \cdot 1000 \quad (1.4.1)$$

Το βασικότερο πλεονέκτημα του δείκτη αυτού είναι ότι τα στοιχεία του αριθμητή σχετίζονται άμεσα με τα στοιχεία του παρονομαστή. Δηλαδή οι γεννήσεις κάθε ημερολογιακού έτους σχετίζονται με το γυναικείο αναπαραγωγικό πληθυσμό του οποίου τα όρια γονιμότητας είναι συγκεκριμένα και σαφώς προσδιορισμένα, αν και μεταξύ των γυναικών υπάρχουν διαφοροποιήσεις σαν αποτέλεσμα παραγόντων φυσικής κυρίως προέλευσης.

Όμως, το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο γενικός δείκτης γονιμότητας βρίσκεται στην ηλικιακή κατανομή του γυναικείου αναπαραγωγικού πληθυσμού. Αυτό σημαίνει ότι αν ένα μεγάλο μέρος του αναπαραγωγικού πληθυσμού αποτελείται από γυναίκες ηλικίας 35 ετών και άνω, ο γενικός δείκτης γονιμότητας παρουσιάζει μικρές τιμές. Αντιθέτως, όταν το μεγαλύτερο μέρος του αναπαραγωγικού πληθυσμού αποτελείται από γυναίκες κάτω των 35 ετών ο δείκτης θα εμφανίζεται διογκωμένος. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στο ότι οι γυναίκες ηλικίας 35 ετών και άνω παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα γονιμότητας γιατί έχουν σχηματίσει το επιθυμητό μέγεθος της οικογένειάς τους παρελθοντικά. Από την άλλη πλευρά, οι γυναίκες κάτω των 35 ετών εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα γονιμότητας διότι δεν έχουν τελειοποιήσει το σχηματισμό του επιθυμητού μεγέθους της οικογένειας.

Ο δείκτης αυτός προτείνεται ανεπιφύλακτα για συγκρίσεις μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών περιοχών με την προϋπόθεση ότι στις εκάστοτε συγκρινόμενες περιοχές ο αναπαραγωγικός πληθυσμός παρουσιάζει την ίδια ηλικιακή δομή.

β) Ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας

Όταν η σύνθεση του αναπαραγωγικού πληθυσμού και οι γεννήσεις είναι κατανομημένα κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών, τότε ο ειδικός δείκτης γονιμότητας (${}_5f_x$) ορίζεται για κάθε ομάδα ηλικιών x ως $x+5$ ως ο λόγος των γεννήσεων από μητέρες ηλικίας x ως $x+5$ ενός ημερολογιακού έτους (${}_5B_x$) προς τον πληθυσμό των γυναικών της ίδιας ηλικίας στο μέσο του έτους αυτού (${}_5W_x$) επί 1.000. Επομένως ο ειδικός δείκτης γονιμότητας γράφεται:

$$\boxed{{}_5f_x = \frac{{}_5B_x}{{}_5W_x} \cdot 1000} \quad (1.4.2)$$

και εκφράζει την αναλογία των παιδιών που αποκτούν στη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους 1.000 γυναίκες ηλικίας x ως $x+5$ ετών.

Στην περίπτωση που ο πληθυσμός και οι γεννήσεις παρέχονται για κάθε ηλικία (x) της αναπαραγωγικής ζωής, ο ειδικός δείκτης ορίζεται ως:

$$\boxed{f_x = \frac{B_x}{W_x} \cdot 1000} \quad (1.4.3)$$

Οι δείκτες αυτοί υπερέχουν αναμφισβήτητα διότι παρέχουν την αναλυτική μορφή της φυσιογνωμίας της γονιμότητας και με την κατάλληλη ερμηνεία μπορούν να αποκαλύψουν φαινόμενα που ενδεχομένως δεν είναι ορατά με την πρώτη ματιά. Τέτοια φαινόμενα μπορεί να έχουν σχέση με τον έλεγχο των γεννήσεων, τα πρότυπα γαμνηλιότητας, το μηχανισμό ανάπλασης του πληθυσμού κτλ.

Βέβαια, το πρόβλημα των δεικτών αυτών αποτυπώνεται στο ότι ο υπολογισμός τους βασίζεται στην ύπαρξη αναλυτικών και λεπτομερών στατιστικών στοιχείων που ενδεχομένως να μην υπάρχουν διαθέσιμα σε κάποιες υπανάπτυχτες χώρες. Επίσης, το γεγονός ότι παρουσιάζουν δυσκολίες στην ερμηνεία τους δηλώνει ότι δεν είναι εύκολα κατανοητοί και κατά συνέπεια απαιτούν επιπλέον επεξηγήσεις και σχολιασμούς.

γ) Δείκτης Ολικής Γονιμότητας

Εάν οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας εκφράζονται κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών (${}_5f_x$) τότε ο δείκτης ολικής γονιμότητας (total fertility rate) υπολογίζεται σαν το πενταπλάσιο άθροισμα των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας όλης της αναπαραγωγικής περιόδου δηλαδή:

$$TFR = 5 \cdot \sum_{x=15}^{45} {}_5f_x \quad (1.4.5) \text{ διαφορετικά}$$

$$TFR = \sum_{x=15}^{49} f_x \quad (1.4.6)$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει ποιος είναι ο αριθμός των παιδιών που προσδοκείται να φέρει στον κόσμο μια πλασματική γενεά 1.000 γυναικών, εφόσον ακολουθήσει το αναλυτικό πρότυπο γονιμότητας ενός ημερολογιακού έτους, χωρίς όμως να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της θνησιμότητας. Εάν διαιρέσουμε το δείκτη TFR με το 1.000 εκφράζεται ο μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα.

Ο δείκτης ολικής γονιμότητας έχει το βασικό προτέρημα ότι είναι εύκολα κατανοητός διότι αποδεδειγμένα από την ηλικιακή σύνθεση του αναπαραγωγικού πληθυσμού και ουσιαστικά προσδίδει το ίδιο βάρος σε κάθε ηλικία, ιδιαίτερα όταν μιλάμε για το μέσο επίπεδο τεκνοποίησης ανά γυναίκα. Εκεί που χρειάζεται προσοχή είναι στην ερμηνεία του δείκτη γιατί αναφέρεται σε μια πλασματική γενεά γυναικών, κάτι που σημαίνει ότι δεν εκφράζει την πραγματική τεκνοποιητική συμπεριφορά μιας γενεάς γυναικών.

Επίσης, είναι δυνατόν να επηρεάζεται από κάποιους παράγοντες που μπορεί κάποιες φορές να δρουν διαταρακτικά. Έτσι, όταν οι ετήσιοι δείκτες γονιμότητας διαμορφώνονται ομαλά, ο δείκτης ολικής γονιμότητας θεωρείται αξιόπιστος και αντιπροσωπευτικός του ιστορικού αναπαραγωγής του πληθυσμού. Αντιθέτως, όταν παρουσιαστούν παράγοντες που να δρουν διαταρακτικά στον δείκτη ολικής γονιμότητας με τέτοιο τρόπο ώστε να του αλλοιώνουν τις τιμές, ο δείκτης ολικής γονιμότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστος και δεν προτείνεται για μελέτες αφού μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα.

B. Γονιμότητα κατά Οικογενειακή Κατάσταση

Μέχρι τώρα είδαμε τους χρονολογικούς δείκτες που αναφέρονται στη γεννητικότητα-γονιμότητα του πληθυσμού. Στη συνέχεια θα μελετήσουμε τους δείκτες γονιμότητας κατά οικογενειακή κατάσταση. Είναι γνωστό ότι η πλειοψηφία των γεννήσεων που πραγματοποιούνται είναι «νόμιμες», δηλαδή προέρχονται από τον πληθυσμό των εγγάμων. Αντιθέτως, ένα πολύ μικρό ποσοστό γεννήσεων, ειδικότερα εδώ στην Ελλάδα, προέρχεται από τον πληθυσμό των αγάμων, επομένως μιλάμε για την εξώγαμη τεκνοποιία η οποία λαμβάνει αμελητέες τιμές. Από τα παραπάνω λοιπόν συμπεραίνουμε ότι στη δημογραφική ανάλυση η γονιμότητα διαχωρίζεται σε έγγαμη ή συζυγική και σε εξώγαμη ή εξωσυζυγική. Με βάση τον παραπάνω διαχωρισμό θα παρουσιάσουμε τους εξής δείκτες:

- Δείκτες Συζυγικής Γονιμότητας

Αν στον αριθμητή των δεικτών γενικής γονιμότητας τοποθετήσουμε τις νόμιμες γεννήσεις και στον παρονομαστή τον έγγαμο αναπαραγωγικό πληθυσμό θα προκύψουν οι παρακάτω δείκτες:

α) Γενικός Δείκτης Συζυγικής Γονιμότητας

Υπολογίζεται ως εξής:

$$\boxed{GMFR = \frac{BM}{RM} \cdot 1000} \quad (1.4.7)$$

όπου BM: «νόμιμες» γεννήσεις

RM: έγγαμες γυναίκες ηλικίας 15-49 ετών

β) Ειδικό κατά Ηλικία Δείκτης Συζυγικής Γονιμότητας

Υπολογίζονται με τη βοήθεια του παρακάτω τύπου:

$$\boxed{f_{mx} = \frac{BM_x}{RM_x} \cdot 1000} \quad (1.4.8)$$

όπου BM_x : «νόμιμες» γεννήσεις από έγγαμες γυναίκες ηλικίας x

και RM_x : έγγαμες γυναίκες ηλικίας x.

Οι δείκτες συζυγικής γονιμότητας χρησιμοποιούνται αρκετά συχνά στη δημογραφική ανάλυση διότι ο υπολογισμός των δεικτών αυτών βασίζεται στον πληθυσμό που συμμετέχει αποκλειστικά στην αναπαραγωγική λειτουργία. Το βασικό τους μειονέκτημα είναι ότι για τον υπολογισμό τους απαιτείται η κατανομή του γυναικείου πληθυσμού κατά οικογενειακή κατάσταση και ηλικία, στοιχεία που δεν είναι πάντοτε διαθέσιμα, ειδικότερα σε υπανάπτυκτες χώρες, αφού αντλούνται από τις απογραφές του πληθυσμού ή ύστερα από ειδικές δημογραφικές έρευνες. Επίσης οι παραπάνω δείκτες δεν ευνοούν την αξιολόγηση της συμβολής της γεννητικότητας στην τρέχουσα εξέλιξη του πληθυσμού, αλλά ούτε παρέχουν πληροφορίες μακροχρόνια για την προοπτική ανανέωσης του πληθυσμού.

-Δείκτες Εξωσυζυγικής Γονιμότητας

Αν στον αριθμητή των δεικτών γενικής γονιμότητας τοποθετήσουμε τις εξώγαμες γεννήσεις και στον παρονομαστή τον μη έγγαμο πληθυσμό θα προκύψουν οι παρακάτω δείκτες:

γ) Γενικός Δείκτης Εξωσυζυγικής Γονιμότητας

Υπολογίζεται ως εξής:

$$GUFR = \frac{BU}{RU} \cdot 1000 \quad (1.4.9)$$

όπου BU: «μη νόμιμες» γεννήσεις
και RU: μη έγγαμες γυναίκες 15-49 ετών

δ) Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Εξωσυζυγικής Γονιμότητας

Υπολογίζονται με τη βοήθεια του παρακάτω τύπου:

$$f_{ux} = \frac{BU_x}{RU_x} \cdot 1000 \quad (1.4.10)$$

όπου BU_x : «μη νόμιμες» γεννήσεις από μη έγγαμες γυναίκες ηλικίας x
και RU_x : μη έγγαμες γυναίκες ηλικίας x.

1.5 Ακρίβεια Δημογραφικών Στοιχείων

Πολλές φορές τα ερευνητικά αποτελέσματα και οι πληθυσμιακές εκτιμήσεις παρουσιάζουν σφάλματα, τα οποία προέρχονται από την ποιότητα των αρχικών δεδομένων. Αυτό παρατηρείται ακόμα και στις αναπτυγμένες χώρες, κάτι που δηλώνει ότι καμία πηγή πληροφόρησης δεν είναι απαλλαγμένη από στατιστικές αδυναμίες. Η συχνότητα των στατιστικών σφαλμάτων είναι μεγαλύτερη στις αναπτυσσόμενες περιοχές όπου η υποδομή των υπηρεσιών αλλά και το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων δεν είναι ικανοποιητικά. Προτού λοιπόν τα δημογραφικά στοιχεία χρησιμοποιηθούν για εκτιμήσεις, προηγείται η διαδικασία αξιολόγησης αυτών, που πραγματοποιείται σε τρεις φάσεις: (α) την αναγνώριση των σφαλμάτων και την ταξινόμησή τους κατά είδος, (β) την εκτίμηση του εύρους και της έκτασης των σφαλμάτων και (γ) την εφαρμογή ειδικών μεθόδων εξομάλυνσης και προσαρμογής των στοιχείων με σκοπό τη διόρθωση των σφαλμάτων.

Είδη Δημογραφικών Σφαλμάτων

Τα σφάλματα των δημογραφικών στοιχείων διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: (α) τα σφάλματα κάλυψης, (β) τα σφάλματα περιεχομένου και (γ) τα σφάλματα δειγματοληψίας και τυχαίων κυμάνσεων.

(α) Σφάλματα κάλυψης

Σφάλματα κάλυψης μπορεί να προκύψουν όταν το στατιστικό σύστημα παρουσιάζει αδυναμίες πλήρους καταγραφής όλων των γεγονότων ή των ατόμων του πληθυσμού. Έτσι σε μία απογραφή ενδέχεται κάποιες απομακρυσμένες περιοχές, όπως δύσβατα χωριά ή πληθυσμιακές ομάδες όπως μετανάστες, ναυτικοί, παιδιά ηλικίας 0-4 ετών, να μην απογραφούν για λόγους όπως οι καιρικές συνθήκες, δυσκολίες πρόσβασης, πολιτισμικοί λόγοι κ.τ.λ.. Επίσης σφάλματα κάλυψης μπορεί να προκύψουν και με διπλή καταμέτρηση κάποιων ατόμων.

Πολλές φορές το σύστημα ληξιαρχικών καταγραφών αδυνατεί να καταγράψει όλα τα γεγονότα που συμβαίνουν σε μία χώρα. Αυτό μπορεί να αφορά ορισμένους θανάτους βρεφών που συμβαίνουν αμέσως ή λίγες ώρες μετά τη γέννησή τους. Έτσι η λανθασμένη χρονικά δήλωση και καταχώρηση δημογραφικών γεγονότων αποτελεί περίπτωση διπλού σφάλματος

κάλυψης. Δηλαδή αν η γέννηση ενός βρέφους πραγματοποιηθεί τέλη Δεκέμβρη και καταχωρηθεί αρχές Ιανουαρίου του επόμενου έτους, αυτό θα αποτελέσει σφάλμα κάλυψης και για τα δύο έτη.

Συμπερασματικά τα σφάλματα κάλυψης οδηγούν σε διαφυγές στατιστικών στοιχείων που με τη σειρά τους οδηγούν σε υπο-καταμέτρηση πληθυσμού ή υπο-καταγραφή γεγονότων.

(β) Σφάλματα Περιεχομένου

Τα σφάλματα περιεχομένου αναφέρονται στην ακρίβεια με την οποία καταχωρούνται τα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά από το στατιστικό σύστημα και προέρχονται από την απροθυμία ή την αδυναμία των ερωτώμενων να παρέχουν ορθές απαντήσεις ή κάποιες φορές από λανθασμένη κωδικοποίηση δεδομένων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα σφάλματα που αφορούν την ηλικία και συγκεκριμένα τη στρογγυλοποίηση αυτής, αφού πολλά άτομα έχουν την τάση να δηλώνουν ηλικίες που τελειώνουν σε 0 ή 5 και σπάνια να την μετατοπίζουν σε ανώτερα κλιμάκια. Βέβαια αξίζει να σημειωθεί ότι πολλά άτομα δηλώνουν λανθασμένες πληροφορίες όχι θελημένα αλλά λόγω αδυναμίας τους να θυμηθούν γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται αδυναμία ανάκλησης πληροφοριών και οι διαστάσεις που μπορεί να λάβει εξαρτώνται από την ηλικία του ερωτώμενου και το είδος των πληροφοριών που καλείται να δώσει.

(γ) Σφάλματα δειγματοληψίας και εκτίμησης

Κάθε δειγματοληπτική έρευνα περιλαμβάνει δύο φάσεις: (α) τη διαδικασία επιλογής των στατιστικών μονάδων, η οποία αφορά τον προσδιορισμό του δείγματος και τον τρόπο με τον οποίο θα περιληφθούν τα άτομα ή τα νοικοκυριά στην έρευνα και (β) η εκτιμητική διαδικασία, με την οποία υπολογίζονται από τα στοιχεία του δείγματος που διαθέτουμε, τα στατιστικά μέτρα που αποτελούν εκτιμήσεις των παραμέτρων του πληθυσμού από τον οποίο προέρχεται το δείγμα.

Σε κάθε έρευνα παρουσιάζονται δύο ειδών σφάλματα. Τα σφάλματα δειγματοληψίας που εμφανίζονται όταν οι στατιστικές πληροφορίες συλλέγονται από ένα τμήμα και όχι από το σύνολο του πληθυσμού και τα μη δειγματοληπτικά σφάλματα, τα οποία προκύπτουν λόγω ελλιπούς παρατήρησης των στατιστικών μονάδων. Το άθροισμα δύο παραπάνω

δευματοληπτικών σφαλμάτων συνθέτουν το συνολικό σφάλμα δειγματοληψίας, η έκταση του οποίου επηρεάζει τα αποτελέσματα της έρευνας.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι ακόμα και στην περίπτωση όπου η δημογραφική ανάλυση βασίζεται στο σύνολο του πληθυσμού, τα δημογραφικά μέτρα που θα υπολογιστούν μπορεί να παρουσιάσουν τυχαίες κυμάνσεις. Αυτό ενδέχεται να συμβεί όταν οι μεθοδολογικοί και υπολογιστικοί χειρισμοί στηρίζονται σε πολύ μικρούς αριθμούς (συχνότητες).

Ανίχνευση και Διόρθωση Δημογραφικών Σφαλμάτων

Το ενδιαφέρον των δημογράφων επικεντρώνεται στα παρακάτω δύο σημεία (α) στον έλεγχο πληρότητας και κάλυψης των απογραφικών και ληξιαρχικών δεδομένων και (β) στην αξιολόγηση και διόρθωση των στοιχείων που αφορούν την ηλικία. Οι ηλικιακές ανακρίβειες που παρουσιάζονται στα δημογραφικά δεδομένα, προέρχονται από τους παρακάτω λόγους: πρώτον, η ηλικία αποτελεί σημαντική μεταβλητή που εμπεριέχεται σχεδόν σε κάθε δημογραφική και αναλογιστική μελέτη. Δεύτερον, οι ηθελημένες ή ακούσιες ανακρίβειες στη δήλωση ηλικιών, τις περισσότερες φορές από στατιστικής πλευράς εντοπίζονται ευκολότερα σε σχέση με τα σφάλματα που περιέχουν τα υπόλοιπα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά. Τέλος, η φύση των δεδομένων και ο τύπος των σφαλμάτων που αφορούν την ηλικία του πληθυσμού, είναι τέτοια που επιτρέπουν την ανάπτυξη και εφαρμογή ειδικών τεχνικών εκτίμησης και διόρθωσης των λαθών, λόγω των βιολογικών και δημογραφικών τόμων που τα διέπουν.

Τα σφάλματα κάλυψης και περιεχομένου που συναντώνται στα απογραφικά δεδομένα μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω των τριών παρακάτω μεθοδολογιών: (α) τη διεξαγωγή μετ-απογραφικών ερευνών κατά τις οποίες επανακαταμετρώνται τα μέλη των νοικοκυριών σε ένα δείγμα πληθυσμού λίγες μέρες μετά την ημερομηνία διεξαγωγής της απογραφής, (β) την αντιπαραβολή των απογραφικών εγγράφων με στοιχεία που προέρχονται συνήθως από τις διοικητικές πηγές και (γ) την εφαρμογή ειδικών τεχνικών και μεθόδων δημογραφικής ανάλυσης.

Η πληρότητα των ληξιαρχικών καταγραφών ελέγχεται επίσης με τρεις τρόπους. Σύμφωνα με τον πρώτο, όπως και με τα απογραφικά δεδομένα, γίνεται αντιπαραβολή και επαλήθευση εγγράφων που προέρχονται από ανεξάρτητες πηγές. Ο δεύτερος τρόπος βασίζεται στην εφαρμογή στατιστικών μεθόδων της πολυμεταβλητής ανάλυσης και τέλος ο τρίτος τρόπος

καταφεύγει σε δημογραφικές τεχνικές προτύπων πινάκων επιβίωσης και στην εφαρμογή πληθυσμιακών μοντέλων που έχουν προκύψει από τη μαθηματική δημογραφία και τις ειδικές αναδρομικές έρευνες.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2

Προσδιοριστικοί παράγοντες γονιμότητας

2.1 Γενικά

Η γονιμότητα, ως γνωστό, είναι η ανθρώπινη εκείνη διαδικασία, μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η βιολογική διατήρηση και διαίωνιση του ανθρώπινου είδους και κατ' επέκταση των κοινωνιών. Ως εκ τούτου, αποτελεί παράγοντα πρωταρχικής σημαντικότητας στις δημογραφικές μελέτες. Ο προσδιορισμός των επιπέδων γονιμότητας και της μεταβολής τους σε διαφορετικές κοινωνίες εξαρτάται από τη μεταβολή των πολιτιστικών και κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι έχει παρατηρηθεί πως κατά μέσον όρο η γονιμότητα των αναπτυσσόμενων χωρών είναι σχεδόν διπλάσια από τη γονιμότητα των αναπτυγμένων χωρών.

Στο κεφάλαιο αυτό θα μελετήσουμε και θα αναπτύξουμε τους παράγοντες εκείνους που σχετίζονται με τα μειωμένα επίπεδα γονιμότητας σε περιοχές που η γονιμότητα είναι ήδη χαμηλή, παρουσιάζοντας συγχρόνως παραδείγματα, ώστε να δοθεί έμφαση στην επίδραση του εκάστοτε παράγοντα επί της γονιμότητας.

2.2 Παράγοντες που σχετίζονται με την πτώση της γονιμότητας σε περιοχές που παρουσιάζουν ήδη χαμηλή γονιμότητα.

Αρχικά υπήρξε μια δυσκολία καθορισμού των παραγόντων εκείνων που ευθύνονται για την πτώση των επιπέδων της γονιμότητας σε χώρες ή περιοχές που παρουσιάζουν ήδη χαμηλή γονιμότητα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μέχρι πρότινος, η απουσία συστηματικής θεωρίας για τους προσδιοριστικούς παράγοντες της γονιμότητας ήταν γενικά παραδεκτή. Θεμελιώδεις απόψεις αποδίδουν την πτώση αυτή σε ένα σύμπλεγμα παραγόντων όπως οικονομική ανάπτυξη, εκβιομηχάνιση, αστικοποίηση, βελτιωμένα επίπεδα εκπαίδευσης, μείωση της θνησιμότητας, εκσυγχρονισμός κ.α., η αλληλεπίδραση των οποίων μεταξύ τους σαν μεταβλητές επηρέασαν τα επίπεδα γονιμότητας.

Μεταξύ των ενδιάμεσων μεταβλητών που επιδρούν στη γονιμότητα και στους θεμελιώδεις παράγοντες, υπάρχει μια ακόμη ομάδα μεταβλητών που αναφέρεται στις στάσεις και τα κίνητρα της γονιμότητας. Αυτές οι μεταβλητές που επιδρούν στη γονιμότητα είναι οι πολιτιστικοί παράγοντες, όπου μαζί με τους κοινωνικοοικονομικούς αναλύονται παρακάτω.

A. Πολιτιστικοί παράγοντες

Οι πολιτιστικοί παράγοντες που επιδρούν στη γονιμότητα αναφέρονται γενικά σε όλες τις κινητήριες δυνάμεις της αναπαραγωγικής συμπεριφοράς του ατόμου αν και τα καθιερωμένα πρότυπα και αξίες μιας κοινωνίας από τα οποία ένα άτομο επηρεάζεται στο να οδηγηθεί στις επιλογές του σχετίζονται με τον αριθμό των παιδιών που έχει. Στο «σύμπλεγμα των ιδεολογικών παραγόντων» του Korlön παρουσιάζεται το πρότυπο της μεγάλης οικογένειας, η οποία ζει και αναπτύσσεται τηρώντας ηθικούς κανόνες, θεσμούς όπως ο γάμος και η θρησκεία ενδυναμώνοντας μ' αυτό τον τρόπο τα εθνικά έθιμα. Από τη δική του πλευρά ο Lorimer όρισε την έννοια των «πολιτιστικών αξιών» σαν τις στάσεις εκείνες και τα ενδιαφέροντα που προήλθαν από συγκεκριμένες κοινωνικές δομές και αποτελούν την κινητήρια δύναμη για τα άτομα που απαρτίζουν την κοινωνία.

Καθοριστικό ρόλο στη γονιμότητα παίζουν τα θρησκευτικά διδάγματα, αφού όσοι έχουν ισχυρό το φρόνημα της θρησκείας τους σχηματίζουν παραδοσιακά μεγάλες οικογένειες. Αντίστοιχα υποστηρίζεται ότι μία εξασθένηση του θρησκευτικού ενδιαφέροντος περιορίζει το μέγεθος της οικογένειας. Συμπερασματικά, υπάρχει η αντίληψη ότι το θρησκευτικό φρόνημα εξασθένησε όσο οι παραδοσιακές αξίες έδωσαν τη θέση τους στον ορθολογιστικό τρόπο ζωής. Έτσι, ο έλεγχος του μεγέθους της οικογένειας φαίνεται να επηρεάζεται περισσότερο από την ίδια την οικογένεια παρά από τους θρησκευτικούς παράγοντες.

Στο παρελθόν έχουν γίνει προσπάθειες μέτρησης της σχέσης μεταξύ στάσεων έναντι της θρησκείας και της γονιμότητας, εφόσον αλλαγή στις στάσεις, σε μεγαλύτερη έκταση απ' ότι η εξασθένηση σε καθιερωμένους δεσμούς, πιστεύεται ότι σχετίζεται με τη μείωση του μεγέθους της οικογένειας. Στη Γαλλία, μελετήθηκαν τα πρότυπα γονιμότητας περιοχών με διαφορές στη στάση του πληθυσμού απέναντι στην Καθολική Εκκλησία. Σε τμήματα του πληθυσμού όπου η προσκόλληση στη θρησκεία ήταν ισχυρή, η γονιμότητα γενικά βρισκόταν άνω του μέσου όρου.

Αξιοσημείωτος είναι ο διαχωρισμός τριών επιπέδων που κάνει ο Sauvy ανάλογα με την επιθυμία που εκδηλώνουν τα ζευγάρια για την απόκτηση παιδιών. (α) Θετική επιθυμία για απόκτηση πολλών παιδιών, (β) θετική επιθυμία για απόκτηση περιορισμένου αριθμού παιδιών, αλλά έλλειψη θετικού κινήτρου για ικανοποίηση αυτής της επιθυμίας και (γ) θετικό κίνητρο, επαρκώς ισχυρό για περιορισμένο αριθμό απόκτησης παιδιών. Ο παραπάνω διαχωρισμός που γίνεται από τον Sauvy εκφράζει τη σημαντικότητα του κινήτρου για επιτυχημένη πρακτική περιορισμού του μεγέθους της οικογένειας.

B. Κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες

Με τον όρο κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες αναφερόμαστε σε ένα σύνολο παραγόντων, η αλληλεπίδραση των οποίων είναι υπεύθυνη για την μετάπτωση της γονιμότητας από υψηλά σε χαμηλά επίπεδα. Οι παράγοντες αυτοί είναι οι εξής: (α) λειτουργία και δομή της οικογένειας, (β) σχέση μεταξύ θνησιμότητας και γονιμότητας, (γ) υψηλά επίπεδα επιβίωσης και αυξανόμενο κόστος ανατροφής παιδιών, (δ) επίπεδα εκπαίδευσης, (ε) μετάβαση από μία κοινωνική τάξη σε μία άλλη, (στ) αστικοποίηση και (ζ) εκβιομηχάνιση.

(α) Λειτουργία και δομή της οικογένειας

Είναι γνωστός ο ιδιαίτερος και μοναδικός ρόλος που έχει η οικογένεια στη γέννηση και ανατροφή των παιδιών. Εξάλλου δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η οικογένεια αποτελεί το σημείο αναφοράς κάθε ατόμου. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους πολλοί συγγραφείς που έχουν ασχοληθεί με τους κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες που είναι υπεύθυνοι για την πτώση της γονιμότητας, προσδίδουν στην οικογένεια μεγάλο μερίδιο υπαιτιότητας.

Η αύξηση της αστικοποίησης και της εκβιομηχάνισης που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια, έκαναν την οικογένεια να χάσει την ιδιότητα της οικονομικής μονάδας που είχε καθ' όλη τη διάρκεια των αιώνων. Επίσης, το γεγονός ότι μέχρι εκείνη την εποχή τα παιδιά αποτελούσαν πηγές εισοδήματος για τους γονείς και πολλές φορές μέσα φτηνού εργατικού δυναμικού, έπαψε να υφίσταται, λόγω της καθιέρωσης της νομοθεσίας για την παιδική εργασία και της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Συγχρόνως, καθοριστική συμβολή στο να χάσει η οικογένεια την ιδιότητα της οικονομικής μονάδας έπαιξε και η καθιέρωση των νέων ρόλων

για τον άνδρα και τη γυναίκα που τώρα πια ανταγωνίζονται τους παραδοσιακούς τους ρόλους. Έτσι, ο πατέρας της οικογένειας έχασε την παραδοσιακή του εξουσία και σε συνδυασμό με τη χειραφέτηση της γυναίκας δόθηκε έμφαση στην ανάπτυξη ισχυρών και ποιοτικών δεσμών μεταξύ γονιών και παιδιού.

(β) Σχέση μεταξύ θνησιμότητας και γονιμότητας

Μεταξύ των παραγόντων που επιδρούν επί της γονιμότητας, συμπεριλαμβάνεται και η θνησιμότητα. Η πτώση της θνησιμότητας επηρεάζει τη γονιμότητα με πολλούς τρόπους. Πιο συγκεκριμένα, η πτώση της θνησιμότητας επιτρέπει την αύξηση της γονιμότητας. Δηλαδή, όταν οι συνθήκες επιβίωσης βελτιώνονται, και κατά συνέπεια η θνησιμότητα περιορίζεται, το μέρος των παντρεμένων γυναικών που επιζούν μέχρι το τέλος της γόνιμης ζωής τους αυξάνεται.

Από την άλλη πλευρά, η πτώση της βρεφικής θνησιμότητας οδηγεί στη μείωση της γονιμότητας. Για παράδειγμα, όταν παρατηρηθεί μείωση της βρεφικής θνησιμότητας, το διάστημα μεταξύ δύο διαδοχικών τοκετών επιμηκύνεται γιατί με την επιβίωση του νεογνού μειώνεται η γόνιμη περίοδος (π.χ. κυρίως λόγω θηλασμού). Έτσι, αν λάβουμε υπόψη μας ότι τα ζευγάρια γνωρίζουν εξαρχής της έγγαμης ζωής τους περίπου πόσα παιδιά επιθυμούν να αποκτήσουν, θα έχουν την τάση να αντικαταστήσουν ένα πεθαμένο παιδί και να προλάβουν τον κίνδυνο θανάτου των παιδιών τους, εάν έχουν σκοπό να αποκτήσουν x παιδιά σε μια συγκεκριμένη ηλικία. Επομένως συμπεραίνουμε ότι η μείωση της βρεφικής θνησιμότητας επιφέρει μείωση στη γονιμότητα. Βέβαια, τα παραπάνω συμπεράσματα κάποιες φορές διαφοροποιούνται διότι επηρεάζονται από βιολογικά στοιχεία και μεταβλητές συμπεριφοράς (π.χ. ψυχολογική επίδραση).

Τέλος, η μείωση της θνησιμότητας που αφορά τους ενήλικους αποτελεί επίσης παράγοντα περιορισμού της γονιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι όσο πιο αργή είναι η απομάκρυνση των ηλικιωμένων από το εργατικό δυναμικό, η οικονομική κατάσταση για εκείνους που βρίσκονται στις αναπαραγωγικές ηλικίες γίνεται πιο δύσκολη. Επομένως, αυτού του είδους η εξάρτηση ενθαρρύνει το σχηματισμό μικρότερων σε μέγεθος οικογενειών λόγω ύπαρξης μεγάλου αριθμού ηλικιωμένων.

(γ) Υψηλά επίπεδα διαβίωσης και αυξανόμενο κόστος ανατροφής παιδιών

Το αυξανόμενο κόστος της ανατροφής των παιδιών αποτελεί παράγοντα πτώσης της γονιμότητας. Από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα αποτελούσε ερωτηματικό κατά πόσον τα παιδιά αποτελούν περιουσιακό στοιχείο για την οικογένεια. Με την κατάργηση της παιδικής εργασίας και την καθιέρωση από το νόμο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, τα παιδιά σταμάτησαν να αποτελούν πηγή εισοδήματος για τους γονείς, ενώ αντιθέτως απαιτούσαν ολοένα και αυξανόμενο ποσό εξόδων για εκπαίδευση, κάτι που φάνταζε απειλητικά στην μείωση του βιοτικού επιπέδου.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου πτώσης της γονιμότητας, παρατηρήθηκε ότι το μέσο πραγματικό εισόδημα αυξανόταν και όσοι άνηκαν στην τάξη των πλουσίων είχαν γενικά λιγότερα παιδιά από εκείνους που άνηκαν σε χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι ο ορθολογικός προγραμματισμός για το μέλλον του παιδιού σε συνδυασμό με το αυξανόμενο εισόδημα και την ευπορία, πολλές φορές οδηγεί σε μειώσεις των επιπέδων γονιμότητας. Βέβαια, αν και γενικά δεν παρατηρείται ύπαρξη σχέσης μεταξύ επιπέδων εισοδήματος και επιπέδων γονιμότητας, η πτώση της γονιμότητας που παρατηρείται στην τάξη των πλουσίων παρασύρει και τις φτωχότερες κοινωνικές ομάδες.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες ανάπτυξης κοινωνικο-οικονομικών θεωριών για να δοθεί εξήγηση στις αποφάσεις των οικογενειών σχετικά με το μέγεθος της οικογένειας. Ο Becker πρότεινε ένα μοντέλο βασισμένο στην «Νέα Οικονομική Θεωρία για το Νοικοκυριό», σύμφωνα με την οποία τα παιδιά ως αγαθά επένδυσης, δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν και ως αντικείμενα χρησιμότητας. Η σημασία και η σημαντικότητά τους βασίζεται στο γεγονός ότι οι γονείς τα επιλέγουν ως επένδυση για μελλοντικά οφέλη αντί να επιλεγούν αγαθά άμεσης χρησιμότητας.

Σύμφωνα με τις απόψεις του Becker που διατυπώθηκαν το 1960, η μικροοικονομική θεωρία της κατανάλωσης μπορεί να εφαρμοστεί ύστερα από κάποιες τροποποιήσεις στην ανάλυση της γονιμότητας. Επομένως, μπορούμε να υποθέσουμε ότι το μέγεθος της οικογένειας προσδιορίζεται από ένα σύνολο προτιμήσεων σε συνδυασμό με τους διαθέσιμους οικονομικούς παράγοντες, ώστε να επιτυγχάνεται η ισορροπία του καταναλωτή, και με τη μεγιστοποίηση των κερδών που εξαρτάται από το εισόδημα και τις τιμές. Έτσι λοιπόν αν ένα ζευγάρι θελήσει να αποφασίσει για το μέγεθος της οικογένειας που θα του προσφέρει τα

υψηλότερα οφέλη, θα πρέπει να αποφασίσει (α) πόσα παιδιά θα αποκτήσει (β) την «ποιότητά» τους, αναφορικά με το κόστος κάθε παιδιού και (γ) την ποσότητα άλλων αγαθών και υπηρεσιών που θα απαιτηθούν για την ανατροφή των παιδιών.

Με βάση την παραπάνω θεωρία, μία αύξηση στο οικογενειακό εισόδημα θα έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης για παιδιά, ενώ μία αύξηση στην τιμή των αγαθών και υπηρεσιών οδηγεί στη μείωση της ζήτησης για παιδιά. Τις περισσότερες φορές όμως παρατηρείται ύπαρξη αρνητικής σχέσης μεταξύ εισοδήματος και γονιμότητας. Αυτό συμβαίνει διότι στη σχέση αυτή επιδρούν κι άλλοι παράγοντες. Για παράδειγμα, στις υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις όπου το μορφωτικό επίπεδο είναι συνήθως υψηλότερο, υπάρχει καλύτερη πληροφόρηση για τις μεθόδους αντισύλληψης. Έτσι λοιπόν αν θέλαμε να γενικεύσουμε το παραπάνω, θα λέγαμε ότι το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης μειώνει το κόστος ελέγχου της γονιμότητας διότι το ζευγάρι είναι καλύτερα πληροφορημένο για τις μεθόδους αντισύλληψης. Αν όμως όλες οι οικονομικές τάξεις ήταν το ίδιο ενημερωμένες για τις μεθόδους αντισύλληψης, τότε θα υπήρχε θετική σχέση μεταξύ εισοδήματος και γονιμότητας.

Βέβαια, αν υποθέσουμε ότι ο μοναδικός προσδιοριστικός παράγοντας της γονιμότητας είναι το εισόδημα, τότε οι οικογένειες με υψηλότερο εισόδημα ενδεχομένως να επιθυμούν παιδιά καλύτερης «ποιότητας», δηλαδή καλύτερης μόρφωσης, και επομένως να καταναλώνουν περισσότερα χρήματα γι'αυτά. Επομένως μπορεί μεν ένα ζευγάρι να αποκτήσει λιγότερα παιδιά, να δώσει όμως μεγαλύτερη βαρύτητα στην καλύτερης ποιότητας ανατροφής τους.

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1969, έρχεται ο Easterlin να επεκτείνει λίγο περισσότερο τη θεωρία του Becker, υποστηρίζοντας ότι ο αριθμός των παιδιών που αποκτά μία οικογένεια δεν εξαρτάται μόνο από το εισόδημα των γονιών και το κόστος των παιδιών, αλλά και από κάποιους άλλους προσδιοριστικούς παράγοντες που είναι οι τιμές των άλλων αγαθών και οι προτιμήσεις των γονιών. Οι προτιμήσεις αυτές μεταβάλλονται και επηρεάζονται από μια πληθώρα άλλων παραγόντων όπως η θρησκεία, η εθνικότητα, ο τόπος διαμονής (αστικές ή αγροτικές περιοχές κ.α.), η φυλή κ.τ.λ.. Ο Easterlin μάλιστα θεωρεί ότι οι παραπάνω προτιμήσεις των ζευγαριών επηρεάζονται από την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση των γονιών τους όταν κι εκείνοι βρισκότουσαν στην ίδια κατάσταση.

Τέλος, ο Easterlin θεωρεί ότι με δεδομένο το επίπεδο εισοδήματος, τα ζευγάρια που ανατράφηκαν από εύπορες οικογένειες, συνήθως επιλέγουν να αποκτήσουν αγαθά πολυτελείας παρά παιδιά, ενώ τα ζευγάρια που έχουν ανατραφεί από φτωχότερες οικογένειες προτιμούν να αποκτήσουν περισσότερα παιδιά, διότι έχουν διαμορφώσει διαφορετικές προτιμήσεις.

Αναφορές: 1. «Κοινωνικο-οικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της γονιμότητας στην Ελλάδα (τόμος Α')» - Συμωνίδου Χ.

2. «Στοιχεία δημογραφίας (ανάλυση, κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες και ιστορία των πληθυσμών)» - Ταπεινός Γ.

3. «Αναπαραγωγή του πληθυσμού (θεωρητικές προσεγγίσεις και εμπειρικές έρευνες)» - Νότα Κυριαζή.

(δ) Επίπεδα εκπαίδευσης

Από τα τέλη του 19ου αιώνα τόσο στις Η.Π.Α. όσο και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, εμφανίζεται μία αντίστροφη σχέση μεταξύ γονιμότητας και επιπέδου εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι μία αύξηση στο μορφωτικό επίπεδο επιφέρει ταυτόχρονα μείωση στη γονιμότητα. Η ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών αναφέρεται σαν παράγοντας συμβολής της μετατροπής του παραδοσιακού ρόλου των γυναικών από σπιτονοικοκυρές και υπεύθυνες στην ανατροφή των παιδιών, σε γυναίκες έτοιμες να ανταγωνιστούν στην αγορά εργασίας.

(ε) Μετάβαση από μία κοινωνική ομάδα σε άλλη

Η επιθυμία του ατόμου να βελτιώσει την κοινωνική τάξη στην οποία ανήκει έχει θεωρηθεί σαν ένας σημαντικός παράγοντας περιορισμού του μεγέθους της οικογένειας. Οι άνθρωποι στην προσπάθειά τους να αναβαθμίσουν το βιοτικό τους επίπεδο, δεν έχουν σαν μέλημά τους τη δημιουργία οικογένειας με αποτέλεσμα σ' αυτές τις περιπτώσεις να παρατηρείται περιορισμός του μεγέθους της οικογένειας. Είναι γενικά παραδεκτό ότι η ανατροφή των παιδιών απορροφά χρήματα, χρόνο και προσπάθεια, τα οποία διαφορετικά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την άνοδο σε υψηλότερη κοινωνική τάξη.

στ) Αστικοποίηση

Έχει αποδειχθεί, εδώ και χρόνια, ότι στα αστικά κέντρα παρατηρείται μείωση της γονιμότητας, αν και τα πρώτα χρόνια της αστικοποίησης υπήρχε ένδειξη εμφάνισης υψηλότερης γονιμότητας στις αστικές απ' ότι στις αγροτικές περιοχές

Η αντίληψη ότι η "αστική νοοτροπία" είναι υπεύθυνη για τη μείωση της οικογένειας, έχει θεωρηθεί από πολλούς συγγραφείς σαν εξήγηση της πρόωρης μείωσης της γονιμότητας στη Γαλλία συγκρινόμενη με την Αγγλία, αν και το ποσοστό του πληθυσμού που ζούσε σε πόλεις ήταν πολύ υψηλότερο στην Αγγλία απ' ότι στη Γαλλία. Συγκεκριμένα υποστηρίχθηκε ότι λόγω του γεγονότος ότι η Γαλλία ήταν πιο ενοποιημένη χώρα από την Αγγλία, η σχέση των ανθρώπων μεταξύ των πόλεων και των προαστίων ήταν πιο στενή σε αντίθεση με την Αγγλία. Έτσι, οι εργάτες που μετακινούνταν στις Αγγλικές πόλεις χρειαζόντουσαν περισσότερο χρόνο να προσαρμοστούν στην αστική ζωή. Επίσης, στην Αγγλία τα παιδιά αποτελούν οικονομικό προνόμιο για τους γονείς λόγω της ανεπαρκούς νομοθεσίας για την παιδική εργασία. Αυτά τα στοιχεία της αστικής νοοτροπίας είναι ο κύριος λόγος που η γονιμότητα παρουσιάζει πτώσεις στις αστικές περιοχές όχι μόνο της Αγγλίας και της Γαλλίας, που είδαμε παραπάνω, αλλά και άλλων χωρών.

(ζ) Εκβιομηχάνιση

Το γεγονός ότι η εκβιομηχάνιση στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική συνοδεύτηκε από μια σειρά δημογραφικών αλλαγών, οδήγησε πολλούς συγγραφείς να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η εκβιομηχάνιση έχει παίξει έναν καθοριστικό ρόλο στη μείωση της γονιμότητας. Επίσης οι πληθυσμοί με υψηλή γονιμότητα, θα κατέληγαν με τη σειρά τους σε παρόμοιες πτώσεις εξαιτίας του γεγονότος της εκβιομηχάνισης. Οι επιστημονικές και τεχνολογικές απαιτήσεις της εκβιομηχάνισης, συνοδεύονται από τροποποιήσεις στις τάξεις του εργατικού δυναμικού, τόσο από πλευράς προσόντων όσο και από πλευράς ανώτερου μορφωτικού επιπέδου, κάτι που με τη σειρά του οδηγεί σε ολοένα και αυξανόμενο κόστος για την ανατροφή των παιδιών. Κατά συνέπεια η επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη είναι κατά ένα μεγάλο μέρος υπεύθυνες για την πτώση της γονιμότητας σε πολλές εκβιομηχανισμένες περιοχές.

2.3 Διαφοροποιήσεις γονιμότητας εντός των χωρών

Σύμφωνα με αναφορές που έχουν γίνει για τις διαφοροποιήσεις γονιμότητας, έχουμε το διαχωρισμό τους σε δύο τμήματα. Αυτό συμβαίνει διότι αποτελούν μία μέθοδο έρευνας εκείνων των κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων που ευθύνονται για τις παρελθοντικές πτώσεις στη γονιμότητα σε χώρες που παρουσιάζουν ήδη χαμηλά επίπεδα γονιμότητας και εκείνων που ερμηνεύουν τα τρέχοντα επίπεδα της γονιμότητας σε περιοχές ή χώρες με υψηλά επίπεδα γονιμότητας. Στο πρώτο τμήμα μελετώνται οι αιτίες κάθε παράγοντα, ενώ το δεύτερο αποτελεί ένα πιο ξεκάθαρο στατιστικό στοιχείο, διότι ερευνά τη σχέση μεταξύ κάθε παράγοντα και επιπέδων ή αλλαγών και επιπέδων γονιμότητας.

Γενικά η μελέτη των διαφοροποιήσεων της γονιμότητας χρησιμοποιείται ευρέως σαν μέσο πρόβλεψης των τάσεων της γονιμότητας σε χώρες που παρουσιάζουν υψηλή γονιμότητα ή σε χώρες όπου εμφανίζονται διαφορές στα επίπεδα γονιμότητας μεταξύ των πληθυσμιακών ομάδων.

1. Αστικο-αγροτικές διαφορές

Τα τελευταία 60 περίπου χρόνια παρατηρούνται ενδιαφέρουσες μεταβολές μεταξύ αστικής και αγροτικής γονιμότητας τόσο στις χώρες της Ευρώπης όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Πιο συγκεκριμένα, η διαφορά στη γονιμότητα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών της Δυτικής Γερμανίας περιορίστηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου που ακολούθησε μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Από την άλλη πλευρά, αντιθετικές τάσεις παρουσιάστηκαν σε κάποιες ανατολικές ευρωπαϊκές χώρες και τη Σοβιετική Ένωση. Στην Πολωνία και τη Σοβιετική Ένωση, για παράδειγμα, αυτή η διαφορά παρουσιάστηκε διευρυμένη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 50, ενώ στην Ουγγαρία η διαφορά στη γονιμότητα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών παρουσιάζεται περιορισμένη αυτή τη δεκαετία.

Επιπρόσθετα παρατηρείται η ύπαρξη τάσης για αντίστροφη σχέση μεταξύ γονιμότητας και μεγέθους πόλεων. Για παράδειγμα, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 1957, ο αριθμός των γεννηθέντων παιδιών ανά 1.000 παντρεμένες γυναίκες ηλικίας 15-44 ετών ποικίλλει από 1.820 για αστικές περιοχές άνω των 3.000.000 κατοίκων έως 2.150 για αστικές περιοχές κάτω των 250.000 κατοίκων. Δηλαδή διαπιστώνεται ότι όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος της

πόλης, τόσο χαμηλότερα επίπεδα γονιμότητας παρατηρούνται. Παρόμοιες διαφορές βρέθηκαν και σε άλλες χώρες χαμηλής γονιμότητας.

2. Επίπεδο εκπαίδευσης

Σε χώρες που παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα γονιμότητας παρατηρείται γενικά να υπάρχει μία αντίστροφη σχέση μεταξύ γονιμότητας και επιπέδου εκπαίδευσης των γονέων. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με έρευνα του Kiser που πραγματοποίησε το 1960 για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής διαπιστώθηκε ότι οι παντρεμένες γυναίκες απόφοιτες κολλεγίων παρουσίαζαν χαμηλότερους ρυθμούς γονιμότητας, όχι μόνο σε σύγκριση με τις παντρεμένες γυναίκες χαμηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου, αλλά γενικότερα με τις παντρεμένες γυναίκες όλων των ηλικιών. Επίσης, πέραν του γενικού συμπεράσματος σύμφωνα με το οποίο οι παντρεμένες γυναίκες με στοιχειώδη εκπαίδευση παρουσίαζαν υψηλά επίπεδα γονιμότητας, έρευνες της εποχής εκείνης που βασίζονταν στην απογραφή του 1960 για τις Η.Π.Α. απέδειξαν ότι η εκπαίδευση των γυναικών είχε αυστηρώς αντίστροφη σχέση με τη γονιμότητα, απ' ότι η εκπαίδευση του συζύγου.

Σύμφωνα με τους μελετητές το λιγότερο τρεις είναι οι ενδιάμεσες μεταβλητές που καθορίζουν τη σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και γονιμότητας: (α) ηλικία γάμου, (β) συχνότητα σύναψης γάμου, (γ) χρήση μεθόδων περιορισμού της γονιμότητας (π.χ. αντισυλληπτικά χάπια). Έτσι, οι παντρεμένες γυναίκες ανώτερου μορφωτικού επιπέδου παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα γονιμότητας όχι μόνο λόγω της αργότερης ηλικίας σύναψης γάμου, αλλά και εξαιτίας της ευρείας χρήσης αντισυλληπτικών χαπιών. Η χρήση αυτή μπορεί, εκτός του να περιορίσει τον αριθμό των παιδιών, να δώσει επίσης τη δυνατότητα στους γονείς να αποφασίσουν τη χρονική στιγμή στην οποία θέλουν να αποκτήσουν παιδί. Επίσης μπορεί να αποτελέσει παράγοντα εξίσωσης μεταξύ πραγματικού, επιθυμητού και ιδανικού αριθμού παιδιών.

Επομένως διαπιστώνουμε ότι τα χαμηλά επίπεδα γονιμότητας των γυναικών ανώτερου μορφωτικού επιπέδου, πέραν του γεγονότος ότι οδηγούν στην αργότερη ηλικία γάμου, συσχετίζονται θετικά με τη χρήση μεθόδων περιορισμού της οικογένειας.

3. Ομάδες οικονομικού status

Πολλές μελέτες έχουν αποδείξει την ύπαρξη σχέσης μεταξύ οικονομικής κατάστασης, κρινόμενη από το εισόδημα και γονιμότητας. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε μη-αγροτικές περιοχές της Γερμανίας το 1962, έδειξε ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ εισοδήματος του άνδρα και μεγέθους οικογένειας. Μ' αυτό το συμπέρασμα, συμφωνεί και η οικονομική θεωρία του Becker, που υποστηρίζει ότι το εισόδημα του άντρα ασκεί θετική επίδραση στη γονιμότητα.

Βέβαια, κάποιες φορές επικρατεί η αντίθετη άποψη, ότι δηλαδή το εισόδημα και η γονιμότητα έχουν αρνητική σχέση ή ότι η μορφή επίδρασης του εισοδήματος στη γονιμότητα είναι η δευτεροβάθμια καμπύλη τύπου U. Αυτό σημαίνει ότι στα δύο ακραία κλιμάκια εισοδήματος η γονιμότητα είναι υψηλή, ενώ στα μεσαία εισοδηματικά κλιμάκια εμφανίζεται χαμηλή.

Το γεγονός ότι η επίδραση που επιφέρει στη γονιμότητα μια μεταβολή του εισοδήματος ποικίλλει, μπορεί να αναλυθεί εξετάζοντας: (α) ποιο εισόδημα αλλάζει, του άνδρα, της γυναίκας και σε ποια κοινωνικο-οικονομική ομάδα ανήκουν, (β) με ποιο τρόπο έγινε η αλλαγή αυτή π.χ. αύξηση μισθού, απόκτηση κληρονομιάς, καλύτερη θέση στην εργασία, (γ) η μεταβολή αυτή είναι μόνιμη ή προσωρινή.

Αξίζει να σημειωθεί ότι απαραίτητος κρίνεται ο διαχωρισμός του εισοδήματος του άνδρα από το εισόδημα της γυναίκας ή από το οικογενειακό εισόδημα. Ο διαχωρισμός αυτός είναι σημαντικός γιατί κάθε μεταβλητή επιδρά διαφορετικά στη γονιμότητα.

4. Επαγγελματικές ομάδες

Στο σημείο αυτό εξετάζεται η σχέση εισοδήματος-γονιμότητας κατά ομάδες επαγγέλματος του συζύγου. Συγκεκριμένα, αν θεωρήσουμε ως δεδομένη την κοινωνική διαστρωμάτωση όπως αυτή εκφράζεται κατά ομάδες επαγγελμάτων του συζύγου, η σχέση εισοδήματος-γονιμότητας αναμένεται να διαφοροποιείται ανάμεσα στις διάφορες ομάδες.

Έτσι λοιπόν, βασιζόμενοι σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών στην περιοχή της Αθήνας το 1992, προέκυψε ότι ο μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα διαφέρει ανάλογα με το επάγγελμα που ασκεί ο σύζυγος. Βρέθηκε ότι οι επιστήμονες και ελεύθεροι επαγγελματίες μαζί με τα ανώτατα στελέχη διοίκησης έχουν μέσο

αριθμό παιδιών 1.64, οι έμποροι και πωλητές 1.69, οι εργαζόμενοι σε υπηρεσίες 1.94 και οι εργάτες 1.77.

Αν στη συνέχεια αναφερθούμε στη σχέση του εισοδήματος του συζύγου με τη γονιμότητα, αυτή θα είναι θετική για τους επιστήμονες και ελεύθερους επαγγελματίες, τύπου U για τα ανώτατα στελέχη διοίκησης και τους εργάτες, αρνητική για τους υπαλλήλους παροχής υπηρεσιών, ενώ για τους έμπορους και πωλητές δεν προκύπτει συγκεκριμένη τάση.

Ύστερα από τις παραπάνω αναφορές, καταλήγουμε ότι το επάγγελμα του άνδρα αποτελεί διαδεδομένο σε χρήση δείκτη του κοινωνικο-οικονομικού status για τη μελέτη των διαφοροποιήσεων της γονιμότητας.

Αναφορά: «Κοινωνικο-οικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της γονιμότητας στην Ελλάδα (τόμος Α')- Ανάλυση στην Περιοχή της Πρωτεύουσας». Συμωνίδου Χ.

5. Γυναικεία απασχόληση

Πολυάριθμες μελέτες έχουν δείξει την ύπαρξη "αρνητικής σχέσης" μεταξύ μεγέθους οικογένειας και βαθμού γυναικείας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό. Έτσι, παντρεμένες γυναίκες που εργάζονται έχουν γενικά λιγότερα παιδιά από τις παντρεμένες και μη εργαζόμενες γυναίκες. Αυτή η σχέση είναι πιο αξιοπρόσεκτη στις εκβιομηχανισμένες και αστικές περιοχές απ' ό,τι στις μη-εκβιομηχανισμένες και αγροτικές περιοχές.

Πέραν αυτών, σημαντικές μελέτες εκτίμησαν τις πιθανές επιδράσεις της συμμετοχής της γυναικείας απασχόλησης στην γονιμότητα. Οι επιδράσεις αυτές σχετίζονται με τη μεσολάβηση μεταβλητών όπως κοινωνικο-οικονομικό status, εκπαίδευση, μισθός και συνθήκες εργασίας. Έτσι, η πιθανότητα εισόδου μιας γυναίκας στο εργατικό δυναμικό, ίσως να επηρεάζεται από το μορφωτικό της επίπεδο, η οποία με τη σειρά της να εξαρτάται από άλλους κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες.

Μία ενδεχόμενη αύξηση στους μισθούς των γυναικών, μπορεί να προκαλέσει αύξηση ή μείωση στη γονιμότητα. Ο Andorka το 1978 αναφέρει ότι η γονιμότητα αυξάνεται όταν η αύξηση των μισθών προστίθεται στο εισόδημα της οικογένειας, ενώ μειώνεται λόγω του υψηλού κόστους της ανατροφής των παιδιών. Αν οι προτιμήσεις των γυναικών για την απόκτηση παιδιών υπερσχύουν από το αντίστοιχο κόστος, τότε υπάρχει πιθανότητα να επιλέξουν να μην εργάζονται. Αντιθέτως, όταν το οικονομικό ευκαιριακό κόστος της

απόκτησης παιδιών υπερβαίνει τα οφέλη, τότε υπάρχει πιθανότητα η γυναίκα να καθυστερήσει να αποκτήσει παιδιά ώστε να δώσει έμφαση στο ρόλο της ως εργαζόμενη και να αφοσιωθεί στην «ανοικοδόμηση» της επαγγελματικής καριέρας της.

6. Θρησκευτικές διαφοροποιήσεις

Ένας από τους βασικούς παράγοντες μεταξύ εκείνων που ερμηνεύουν τις διαφοροποιήσεις στη γονιμότητα, θεωρείται εδώ και καιρό το πού ανήκει κανείς θρησκευτικά. Μία βασική υπόθεση ερμηνείας αναφέρει ότι οι παρατηρούμενες αποκλίσεις από μία θρησκευτική ομάδα σε μία άλλη αποδίδονται στο ίδιο το δογματικό της κάθε θρησκείας. Η υπόθεση αυτή υποδεικνύει την επίδραση της θρησκείας στη συμπεριφορά του ατόμου στον τομέα της γονιμότητας, ενώ οι διαφορές που παρατηρούνται προκύπτουν από την αλληλεπίδραση του ίδιου του θρησκευτικού παράγοντα και των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών της ομάδας που μελετάται. Έχει παρατηρηθεί ότι η επίδραση του θρησκευτικού παράγοντα μειώνεται όταν παρατηρείται οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών. Πάντως, η ανάλυση θα ήταν απόλυτα σωστή αν γινόταν λεπτομερειακά και λάμβανε υπόψη τις ιδιαιτερότητες που υπάρχουν στο εσωτερικό μιας θρησκείας. Έτσι, στο Λίβανο, οι αποκλίσεις μεταξύ των αιρέσεων και των δογμάτων που ανήκουν στην ίδια θρησκεία είναι πιο έντονες απ' ότι η απόκλιση από τη μία θρησκεία στην άλλη.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί η υπόθεση που διατυπώνεται από τον J. Chamie, η οποία όλο και επιβεβαιώνεται τα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με την οποία οι διαφορές στη γονιμότητα που προκύπτουν από τη θρησκεία τείνουν να εξαλειφθούν. Όταν όμως το να ανήκει ένα άτομο σε μια θρησκευτική ομάδα καλύπτει τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές του ανάγκες που τον φέρνουν σε μεγάλη αντίθεση με τον υπόλοιπο πληθυσμό, οι διαφορές στη γονιμότητα που οφείλονται στη θρησκεία συνεχίζουν να υπάρχουν.

Αναφορά: «The determinants and consequences of popular trends» -United Nations (vol.I)

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3

Πρότυπα γονιμότητας

3.1 Εισαγωγή

Τα πρόσφατα πρότυπα γονιμότητας στην Ευρώπη δηλώνουν τις αξιοσημείωτες διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις χώρες. Το γεγονός αυτό μας έκανε να ασχοληθούμε στο κεφάλαιο αυτό με τα ηλικιακά πρότυπα γονιμότητας. Έχοντας στην κατοχή μας κατάλληλα στατιστικά στοιχεία, τα οποία θα μας βοηθήσουν στον υπολογισμό δεικτών γονιμότητας και τον σχηματισμό καμπυλών γονιμότητας για τη χώρα μας, καταλήγουμε σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα σχετικά με τις αλλαγές που έχουν επέλθει στην ηλικία τεκνοποίησης και τη γονιμότητα των γυναικών τα τελευταία χρόνια.

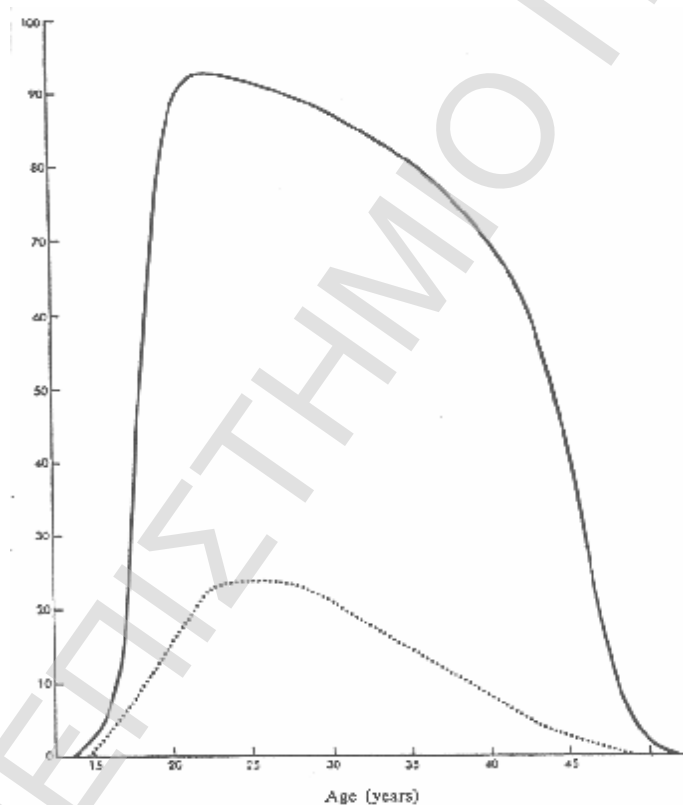
3.2 Ηλικιακά Πρότυπα Γονιμότητας

Σε γενικές γραμμές, η αναπαραγωγική ηλικία των γυναικών εκτείνεται σε μια περίοδο περίπου 35 ετών, αρχής γενομένης από την ηλικία των 15 μέχρι και αυτή των 49, με ένα πολύ μικρό αριθμό γυναικών να μπορούν να τεκνοποιούν πάνω από αυτό το ηλικιακό όριο. Έχει αποδειχθεί ότι ένα μικρό ποσοστό των γυναικών παραμένουν άτεκνες κατά τη διάρκεια της παραπάνω περιόδου, με το μεγαλύτερο μέρος αυτών να είναι άτεκνες κατά τη διάρκεια των αρχικών ή των τελευταίων χρόνων της αναπαραγωγικής τους ηλικίας. Στο σχήμα 3.1 παρουσιάζεται ένα υποθετικό μοντέλο γονιμότητας που ύστερα από μελέτες δείχνει ότι το ποσοστό της γυναικείας τεκνοποίησης αυξάνεται από 1% στην ηλικία των 14, στο μέγιστο ποσοστό του 93% στην ηλικία των 22 και έπειτα πέφτει, αρχικά με αργούς ρυθμούς και εν συνεχεία με αυξανόμενους, μέχρι την ηλικία των 49 όπου γίνεται ξανά περίπου 1%.

Μεταξύ των γυναικών κάθε ηλικίας που μπορούν να τεκνοποιήσουν, το ετήσιο ποσοστό γεννήσεων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες μεταξύ των οποίων βρίσκεται η συνήθης ηλικία γάμου των γυναικών, η περίπτωση χηρείας των γυναικών που βρίσκονται ακόμα στην αναπαραγωγική ηλικία, η πιθανότητα του να ξαναπαντρευτεί μία χήρα και ο βαθμός με τον οποίο τα παντρεμένα ζευγάρια δοκιμάζουν ποικίλους τρόπους ελέγχου γονιμότητας. Ένα

μέτρο υπολογισμού των γεννήσεων μεταξύ γυναικών σε μια δοσμένη ηλικιακή ομάδα, ορίζεται από τον αριθμό των γεννήσεων σε ένα ημερολογιακό έτος ανά 1.000 γυναίκες στο μέσον του έτους αυτού. Αυτό το μέτρο είναι γνωστό και σαν ειδικός κατά ηλικία δείκτης γονιμότητας. Αν ο δείκτης αυτός ενός δεδομένου πληθυσμού παρασταθεί σε ένα γράφημα με την ηλικία των γυναικών να βρίσκεται στον οριζόντιο άξονα, σχηματίζεται μια καμπύλη σε μορφή καμπάνας, η οποία ονομάζεται *καμπύλη γονιμότητας*. Η συνήθης μορφή της καμπύλης αυτής παρουσιάζεται παρακάτω στο σχήμα 3.1 (η διακεκομμένη καμπύλη).

Σχήμα 3.1: Βασικό μοντέλο καμπύλης γονιμότητας

Πηγή: Population Bulletin (1965), vol. 7, figure 7.1

Ο δείκτης γονιμότητας είναι γενικά χαμηλός για ηλικίες κάτω των 20. Φτάνει στην κορυφή σε διαφορετικές ηλικίες για κάθε πληθυσμό, ενώ η καμπύλη γονιμότητας λεπταίνει και σχηματίζει μύτη γρήγορα σε κάποιους πληθυσμούς και πιο αργά σε άλλους, εξαρτώμενη

από τον παράγοντα της στειρότητας, τον οικογενειακό προγραμματισμό και άλλους παρόμοιους παράγοντες.

Η μορφή της καμπύλης γονιμότητας παρουσιάζεται διαφορετική μεταξύ διαφορετικών πληθυσμών και μπορεί να αλλάξει ακόμα και στον ίδιο πληθυσμό, κατά τη διάρκεια του χρόνου. Οι μορφές που μπορεί να πάρει η καμπύλη αυτή είναι πολλές. Ακόμα κι όταν ο ακαθάριστος δείκτης αναπαραγωγής (GRR) είναι όμοιος ανάμεσα σε δύο πληθυσμούς, η πρόωρη τεκνοποίηση στον έναν πληθυσμό μπορεί να οδηγήσει σε υψηλά επίπεδα του αδρού ετήσιου δείκτη γεννήσεων.

Τυχόν σφάλματα στα πρότυπα των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας μπορεί να προέρχονται από μεροληψία στην ηλικία αναφοράς. Τα ληξιαρχικά δεδομένα και οι απογραφικές καταγραφές ενδέχεται να περιέχουν σφάλματα στην ηλικία αναφοράς των γυναικών, και από τη στιγμή που οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας προέρχονται από εκείνα τα δεδομένα η μορφή της καμπύλης παρουσιάζεται ομαλή. Όταν οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας έχουν υπολογιστεί από πληθυσμιακές εκτιμήσεις ανά ηλικιακή ομάδα που απέχουν από τα απογραφικά δεδομένα, οι πιθανότητες σφάλματος είναι μεγαλύτερες από τους δείκτες ενός απογραφικού έτους, διότι οι μεροληψίες της αύξησης ή της μείωσης που παρουσιάζονται στα απογραφικά δεδομένα φαίνεται να μεταφέρονται σε μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες στην εκτιμητική διαδικασία.

Μια άλλη περίπτωση σφάλματος προέρχεται από τις μακροχρόνιες καθυστερήσεις στις καταγραφές των γεννήσεων στα ληξιαρχεία, που αποτελεί σύνηθες φαινόμενο στις χώρες με υψηλά επίπεδα γονιμότητας. Ίσως αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι η ηλικία της μητέρας που αναφέρεται στη ληξιαρχική καταγραφή, ανταποκρίνεται στην ημερομηνία ληξιαρχικής καταγραφής απ' ότι στην ημερομηνία καταγραφής γέννησης παιδιού. Τέτοιου είδους σφάλματα πολλές φορές ευθύνονται για υπερβολικές τιμές των δεικτών γεννήσεων σε γυναίκες ηλικίας κάτω των 40 σε κάποιες χώρες.

3.3 Καμπύλη Γονιμότητας-Πρότυπα κατά Ηλικία

Το επίπεδο γονιμότητας του πληθυσμού διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία. Αυτό οφείλεται σε ένα πλήθος παραγόντων μερικοί από τους οποίους είναι η μέση ηλικία κατά το γάμο, η συχνότητα που εμφανίζεται η διαζυγιότητα και η χηρεία, οι επικρατούσες συνήθειες

σύναψης ενός επόμενου γάμου και η έκταση με την οποία τα έγγαμα ζευγάρια εφαρμόζουν μεθόδους ελέγχου των γεννήσεων. Όπως είδαμε στην προηγούμενη παράγραφο, μέχρι την ηλικία των 20 ετών η γονιμότητα του πληθυσμού κινείται σε χαμηλά επίπεδα, κυρίως εξαιτίας της μικρής αναλογίας των έγγαμων γυναικών. Στη συνέχεια οι δείκτες γονιμότητας αυξάνονται με γρήγορο ρυθμό και μεγιστοποιούνται στο διάστημα μεταξύ 20 και 30 ετών, όπου το μεγαλύτερο μέρος των γυναικών είναι έγγαμο και η φυσιολογική γονιμότητα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα. Από το σημείο αυτό και μετά η γονιμότητα του πληθυσμού βαθμιαία μειώνεται με ρυθμό που εξαρτάται από πολλούς παράγοντες με κυριότερους τη στειρότητα και την εφαρμογή πρακτικών περιορισμού του επιθυμητού μεγέθους της οικογένειας. Από την ηλικία των 40 ετών και πάνω, το επίπεδο γονιμότητας τείνει ασυμπτωτικά προς το μηδέν.

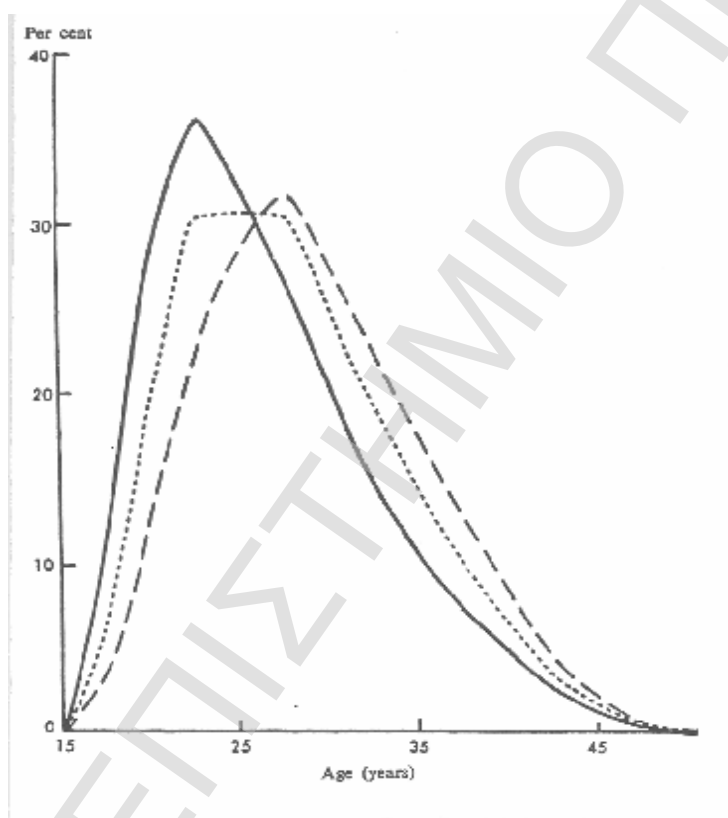
Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη παράγραφο, η γραφική απεικόνιση των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας σχηματίζει με την ηλικία μια μονοκόρυφη *καμπύλη γονιμότητας*. Στην ουσία η καμπύλη αυτή παρουσιάζει τη σχετική συχνότητα με την οποία εκδηλώνεται η τεκνοποίηση των γυναικών κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής τους περιόδου και προσδιορίζει τα πρότυπα γονιμότητας του πληθυσμού.

Η μορφή που μπορεί να πάρει η καμπύλη γονιμότητας διαφέρει μεταξύ πληθυσμών και μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου. Οι παρατηρούμενες διαφοροποιήσεις της καμπύλης αυτής ταξινομούνται με βάση δύο κριτήρια και παρουσιάζονται στο σχήμα 3.2. Πρώτον, την ηλικία κατά την οποία μεγιστοποιείται η γονιμότητα και δεύτερον τη συγκέντρωση που παρουσιάζει γύρω από την ηλικία αυτή. Έτσι, λοιπόν έχουμε την *καμπύλη πρώιμης κορυφής* στην οποία η μέγιστη τιμή της γονιμότητας παρατηρείται στην ομάδα ηλικιών 20-24 ετών, την *καμπύλη όψιμης κορυφής* όπου η γονιμότητα μεγιστοποιείται στο διάστημα 25-29 ετών και η *πεπλατυσμένη καμπύλη γονιμότητας* σύμφωνα με την οποία οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας των περιόδων 20-24 και 25-29 ετών δε διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Πέραν της θέσης στην οποία εμφανίζεται η επικρατούσα ηλικία της γονιμότητας, ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των προτύπων που παρατηρούνται στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες είναι η μεγάλη συγκέντρωση που παρουσιάζει η γονιμότητα στο διάστημα 20-35 ετών, που φτάνει ή μερικές φορές ξεπερνά το 80% της συνολικής γονιμότητας του πληθυσμού. Στις αναπτυσσόμενες χώρες η συμβολή των γυναικών στις μικρές (<20 ετών) και στις

μεγαλύτερες (>35+ετών) ηλικίες είναι συγκριτικά μεγάλη, κάτι που οφείλεται στη χαμηλή μέση ηλικία γάμου και στην απροθυμία ή αδυναμία των γυναικών να εφαρμόσουν μεθόδους ελέγχου των γεννήσεων.

Η ομοιογένεια των προτύπων γονιμότητας είναι πολύ μεγαλύτερη μεταξύ των αναπτυγμένων οικονομικά χωρών παρά μεταξύ των αναπτυσσόμενων. Στις χώρες που επικρατούν χαμηλά επίπεδα αναπαραγωγής οι σχετικές κατανομές των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας έχουν ταξινομηθεί στους τρεις τύπους υποδειγμάτων που εμφανίζονται στο σχήμα 3.2.

Σχήμα 3.2: Μορφές καμπύλης γονιμότητας

Πηγή: Population Bulletin (1965), vol. 7, figure 7.2 (I)

- : καμπύλη πρώιμης κορυφής
- - - : καμπύλη όψιμης κορυφής
- : πεπλατυσμένη καμπύλη γονιμότητας

3.4 Δείκτες Γονιμότητας: Ελλάδα 1961-2001

Από το 1950 έως το 2005 ο αριθμός των παιδιών που αποκτάει μια Ελληνίδα κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής έχει μειωθεί σημαντικά. Το συμπέρασμα αυτό

προκύπτει από τα στοιχεία των πινάκων 3.4.1 και 3.4.2 και παρουσιάζονται παρακάτω, καθώς και από το σχήμα 3.3 που απεικονίζει την καμπύλη γονιμότητας για τα έτη 1960, 1980 και 2000 στο σύνολο της χώρας και παρουσιάζεται σε επόμενη παράγραφο.

Στους πίνακες 3.4.1 και 3.4.2 έχουμε συγκεντρώσει και υπολογίσει ανά πενταετία ένα σύνολο δεικτών και περιγραφικών μέτρων ξεκινώντας από το 1950 και καταλήγοντας στο 2005. Έτσι λοιπόν για τα έτη 1950 έως και 2005 στον πίνακα 3.4.1 υπολογίσαμε τους ειδικούς κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας για τις ομάδες ηλικιών 15-19, 20-24, 25-29, 30-34, 35-39, 40-44 και 45-49, με τη βοήθεια του τύπου (1.4.2) (βλ. κεφ. 1) και των δεδομένων των αντίστοιχων ετών που αφορούσαν τις γεννήσεις ζώντων στην Ελλάδα κατά ηλικία της μητέρας και κατά νομιμότητα τέκνου και του υπολογιζόμενου πληθυσμού των γυναικών κατά 5ετείς ομάδες ηλικιών (παράρτημα πίνακες Γ1, Γ2). Τα παραπάνω δεδομένα τα αναζητήσαμε από την Ε.Σ.Υ.Ε.

Συνεχίζουμε με την παρουσίαση του πίνακα 3.4.2 που περιέχει το Δείκτη Ολικής Γονιμότητας (TFR) και τον Ακαθάριστο Δείκτη Αναπαραγωγής (GRR) ανά 1.000 γυναίκες για τα ίδια έτη. Ο υπολογισμός του πρώτου έγινε με τη βοήθεια των ήδη υπολογιζόμενων ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας και του τύπου (1.4.4) (βλ. κεφ. 1), ενώ ο υπολογισμός του δεύτερου παρουσιάζεται παρακάτω:

Ο Ακαθάριστος Δείκτης Αναπαραγωγής (GRR) καταρχήν εκφράζει τον αριθμό των κοριτσιών που προσδοκείται να φέρει στον κόσμο κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής μια πλασματική γενεά 1.000 γυναικών, αν ακολουθήσει το ηλικιακό πρότυπο γονιμότητας ενός ημερολογιακού έτους, χωρίς να ληφθεί υπόψη η επίδραση της θνησιμότητας. Ο υπολογισμός του δείκτη αυτού, όταν τα δεδομένα παρέχονται κατά φύλο και κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών γίνεται από τον παρακάτω τύπο:

$$GRR = \frac{B^f}{B^t} \cdot TFR$$

όπου B^f : οι γεννήσεις των κοριτσιών ενός ημερολογιακού έτους

B^t : το σύνολο των γεννήσεων του ίδιου έτους και

TFR: ο Δείκτης Ολικής Γονιμότητας

$$\frac{B^f}{B^i} = k$$

Αν μάλιστα αντικαταστήσουμε

τότε ο δείκτης μπορεί να γραφεί και ως εξής:

$$\boxed{GRR = k \cdot TFR}$$

όπου κ: η αναλογία των κοριτσιών στο σύνολο των γεννήσεων.

Τελειώνοντας με την παρουσίαση του πίνακα αυτού, αναφέρουμε ότι για τα ίδια έτη και τις ίδιες πενταετείς ομάδες ηλικιών έχουμε υπολογίσει τη μέση ηλικία τεκνοποίησης και την επί τοις εκατό (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα. Για τον υπολογισμό της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης χρησιμοποιήσαμε τις κεντρικές τιμές των ηλικιακών ομάδων που προαναφέραμε. Συγκεκριμένα, για κάθε ηλικιακή ομάδα πολλαπλασιάσαμε τον αντίστοιχο ειδικό κατά ηλικία δείκτη γονιμότητας με την αντίστοιχη κεντρική τιμή του διαστήματος ηλικιών, οπότε και προέκυψε ένα γινόμενο. Σαν επόμενο βήμα υπολογίσαμε το άθροισμα των γινομένων αυτών για όλες τις ηλικιακές ομάδες και για κάθε έτος. Έτσι η μέση ηλικία τεκνοποίησης προέκυψε από το πηλίκο του παραπάνω αθροίσματος με το αντίστοιχο άθροισμα των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας όλων των ηλικιακών ομάδων. Έτσι για το έτος π.χ. 2005 και για την ηλικιακή ομάδα 15-19, ο ειδικός (κατά ηλικία) δείκτης γονιμότητας έχει βρεθεί 10,4. Πολλαπλασιάζοντας την τιμή του δείκτη αυτού με την κεντρική τιμή 17,5 (βλ. παράρτημα πίνακας Α2) προκύπτει 182. Ακολουθούμε την ίδια διαδικασία για όλες τις ηλικιακές ομάδες και αφού τελειώσουμε υπολογίζουμε το άθροισμα αυτών των γινομένων για το έτος 2005, το οποίο είναι 7959. Αν το άθροισμα αυτό διαιρεθεί με το άθροισμα των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας όλων των ηλικιακών ομάδων του ίδιου έτους που είναι 266,4 (βλ. Παράρτημα πίνακας Α1) προκύπτει η μέση ηλικία τεκνοποίησης, που στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει βρεθεί 29,9. Αυτό σημαίνει ότι για το έτος 2005 και για το σύνολο της χώρας, η μέση ηλικία κατά την οποία απέκτησαν το πρώτο τους παιδί οι Ελληνίδες ήταν τα 29,9 έτη. Παρόμοια ερμηνεία δίνεται και για τα υπόλοιπα χρόνια. Στο παράρτημα και τους πίνακες Α1 και Α2 παρουσιάζονται αναλυτικά οι προαναφερθέντες υπολογισμοί.

Για τον επί τοις εκατό υπολογισμό της συμβολής των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα, χρησιμοποιήσαμε το λόγο του αθροίσματος του ειδικού δείκτη γονιμότητας για τις ηλικιακές

ομάδες 20-24 έως 30-34 προς το άθροισμα όλων των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας (βλ. Παράρτημα πίνακας Α1). Άρα για παράδειγμα η επί τοις εκατό συμβολή των ηλικιών 20-35 για το 2005 και πάλι, βρέθηκε 78,3 που σημαίνει ότι το 78,3 της συνολικής γονιμότητας του πληθυσμού για το έτος 2005 προέρχεται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών.

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω υπολογισμοί αφορούν το σύνολο της χώρας και τις συνολικές γεννήσεις, το άθροισμα δηλαδή των νόμιμων και μη νόμιμων γεννήσεων.

Πίνακας 3.4.1: Ειδικοί κατά Ηλικία της μητέρας Δείκτες Γονιμότητας ανά πενταετία από 1950-2005.

ΕΤΗ	Ειδικοί κατά Ηλικία δείκτες γονιμότητας						
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
1950	12	100,4	162,9	122,6	81,4	28,2	6,8
1955	13,8	101,8	155,7	114,9	66,3	20,7	4,3
1960	16,7	104,5	151	106,2	50,6	14,1	2
1965	26,1	126,8	149,9	104,7	44,2	10,7	1,5
1970	36	141,5	158,8	96,3	43,6	9,5	1,1
1975	39,7	135,2	155,6	79,6	36,6	8	0,7
1980	53,1	157,7	134,3	66,1	26,5	6,7	0,9
1985	36,4	118	102,5	54,4	19,2	4,4	0,5
1990	20,2	85,7	95,9	53,4	19,8	3,5	0,4
1995	11,2	60,7	95	61,4	23,1	4,1	0,5
2000	10,2	59	94,6	62,1	23,4	4,2	0,5
2005	10,4	40,8	82,8	85,1	39,5	7,1	0,7

Πίνακας 3.4.2: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), Ακαθάριστος Δείκτης Αναπαραγωγής (GRR) ανά 1000 γυναίκες, Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης και Συμβολή (%) γυναικών ηλικιών 20-35 στη Γονιμότητα, Ελλάδα 1950-2005.

ΕΤΗ	TFR	GRR	Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης	Συμβολή (%) ηλικιών 20-35
1950	2571,5	1323	30,2	75,0
1955	2387,5	1228,4	29,6	78,0
1960	2225,5	1145	28,8	81,3
1965	2319,5	1193,4	28,1	82,2
1970	2434	1252,3	27,5	81,5
1975	2277	1171,5	27,1	81,3
1980	2226,5	1145,5	26,1	80,4
1985	1677	862,8	26,3	82,0
1990	1394,5	717,5	27,1	84,3
1995	1280	658,6	28,3	84,8
2000	1270	653,4	27,7	84,9
2005	1332	646,6	29,9	78,3

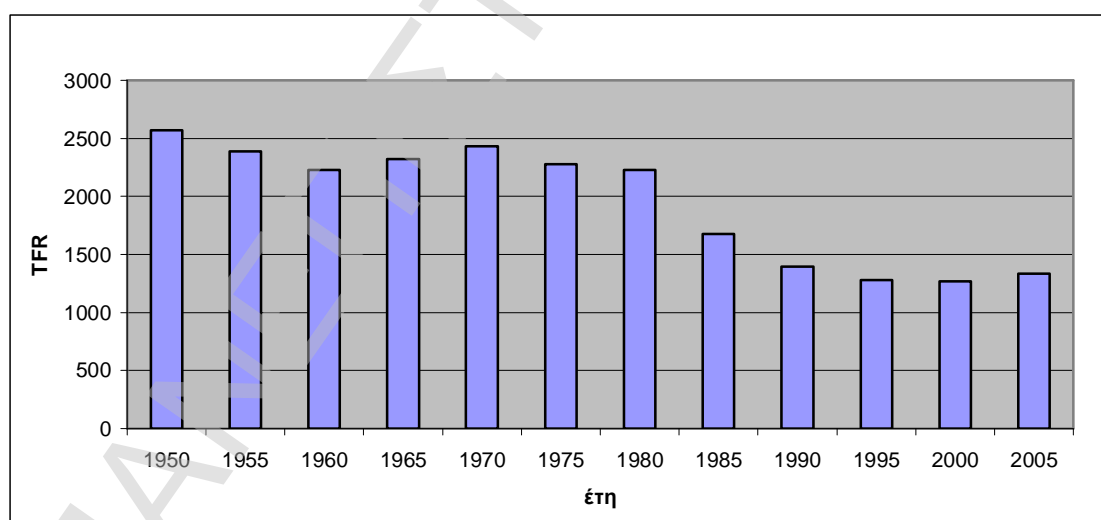
3.5 Παρατηρήσεις-σχολιασμοί επί των πινάκων.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σχολιαστούν τα αποτελέσματα που προέκυψαν και παρουσιάζονται στους παραπάνω πίνακες. Θα ξεκινήσουμε από τον ειδικό κατά ηλικία δείκτη γονιμότητας. Για το έτος 1950 παρατηρούμε ότι ουσιαστικά η γονιμότητα του πληθυσμού αρχίζει να εκδηλώνεται στο κλιμάκιο 20-24 ετών, μεγιστοποιείται σ' αυτό των 25-29 ετών, διατηρείται σε υψηλά επίπεδα στα κλιμάκια 30-34 και 35-39 ετών και υποχωρεί έχοντας χαμηλά επίπεδα στα κλιμάκια 45-49 ετών. Ανάλογη πορεία ακολουθείται και για τα έτη 1955 έως και 1975 με τη μεγιστοποίηση του δείκτη να παρουσιάζεται στα κλιμάκια 25-29 ετών. Βέβαια με την πάροδο των παραπάνω ετών παρατηρούμε σταδιακή αύξηση του δείκτη στα ηλικιακά κλιμάκια 15-19, 20-24 και 25-29 ετών και τη σταδιακή πτώση στα κλιμάκια 30-34 έως 45-49 ετών. Έτσι π.χ. για το ηλικιακό κλιμάκιο 20-24 ετών ο δείκτης το 1950 έχει τιμή 100,4 και μέχρι το 1975 έχει αυξηθεί στα 135,2, ενώ για το διάστημα 45-49 ετών από 6,8 που ήταν το 1950 φθάνει στο 0,7 το 1975. Για τα έτη 1980 και 1985 το ηλικιακό κλιμάκιο στο οποίο μεγιστοποιείται ο ειδικός κατά ηλικία δείκτης γονιμότητας είναι 20-24 ετών, ενώ για τα

έτη από το 1990 έως και το 2004 είναι και πάλι το κλιμάκιο 25-29 ετών. Απλά παρατηρούμε ότι στο κλιμάκιο 30-34 ετών ο δείκτης από το 1950 έως και το 2000 έχει κατακόρυφη πτώση, το 2005 αυξάνεται στο 85,1 από 62,1 που ήταν το 2000. Παρόμοια πορεία ακολουθείται και στα κλιμάκια 15-19, 35-39 και 40-44, όπου βέβαια παρατηρείται μια ελαφρά άνοδος μεταξύ 2000 και 2005.

Στη συνέχεια παραθέτουμε το σχολιασμό του Δείκτη Ολικής Γονιμότητας (TFR). Καταρχήν οφείλουμε να υπενθυμίσουμε ότι ο συγκεκριμένος δείκτης εκφράζει τον αριθμό των παιδιών που προσδοκάτε να φέρει στον κόσμο όχι μια πραγματική αλλά μια πλασματική γενεά 1.000 γυναικών. Το 1950 η τιμή του ήταν 2572‰, που σημαίνει ότι σύμφωνα με το πρότυπο γονιμότητας του 1950, μια γυναίκα θα αποκτήσει κατά μέσον όρο 2,6 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής. Παρουσιάζοντας κάποιες μικρές αυξομειώσεις παρατηρούμε και εδώ την καθοδική πτώση του δείκτη, ιδιαίτερα μετά το 1985, κάτι που φαίνεται ξεκάθαρα παρακάτω στο σχήμα 3.5.1. Μια μικρή άνοδος υπάρχει και πάλι μεταξύ των ετών 2000 και 2005 με τελική τιμή 1332‰. Δηλαδή από το 1950 έως το 2005 ο δείκτης ολικής γονιμότητας μειώθηκε σχεδόν στο μισό οπότε μια γυναίκα κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής, το 2005 αποκτάει κατά μέσον όρο 1,3 παιδιά από 2,6 που αποκτούσε το 1950.

Σχήμα 3.5.1: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR) ανά πενταετία 1950-2005.

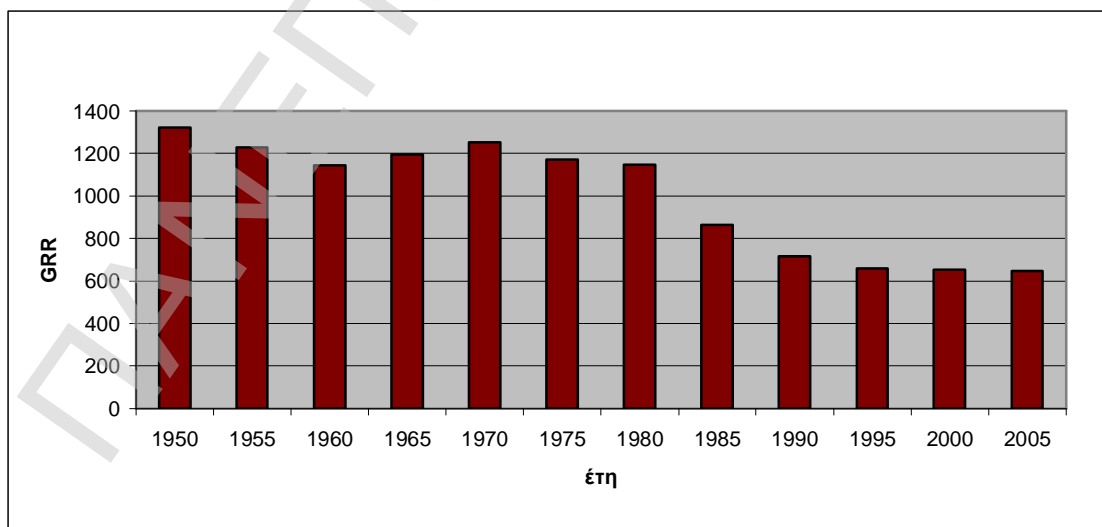

Με βάση την ανάλυση του ειδικού κατά ηλικία δείκτη γονιμότητας που προηγήθηκε διαπιστώθηκε η ομαλή εξέλιξή του. Αυτό εκφράζει ότι ο δείκτης ολικής γονιμότητας είναι

αντιπροσωπευτικός του ιστορικού αναπαραγωγής του πληθυσμού, επομένως θεωρείται αξιόπιστος και μπορούμε να συμπεράνουμε ότι μέσα σε μια 50ετία ο αριθμός των παιδιών που αποκτάει κατά μέσον όρο στην αναπαραγωγική της ηλικία μια γυναίκα υποδιπλασιάστηκε.

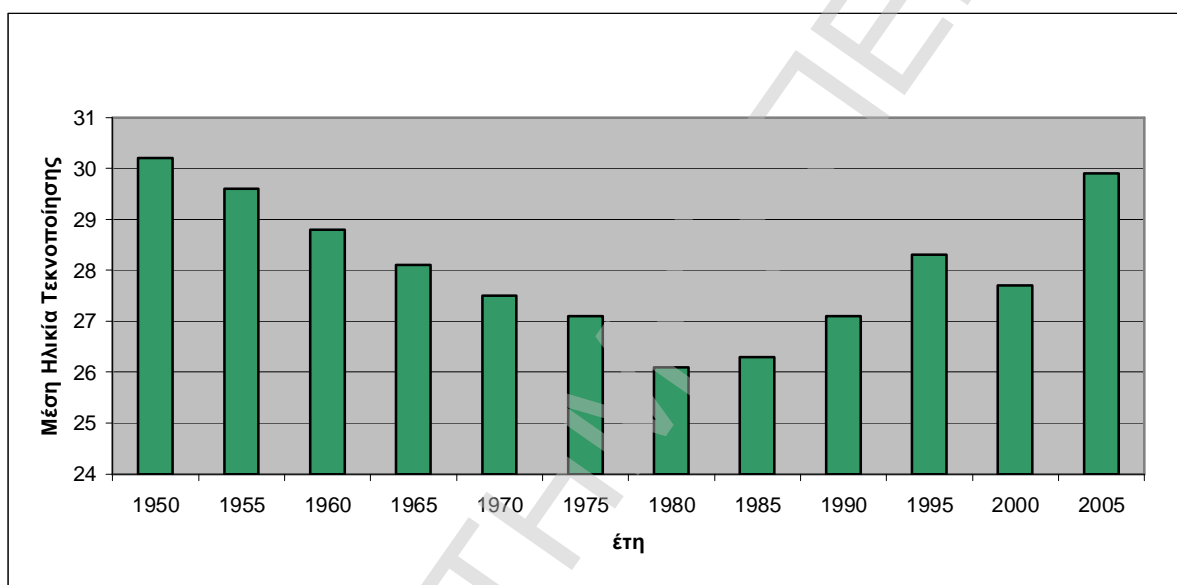
Ο Ακαθάριστος Δείκτης Αναπαραγωγής (GRR) για το 1950 είναι 1323‰ ή 1,32 κορίτσια ανά γυναίκα. Αυτό σημαίνει ότι, με τις συνθήκες γονιμότητας του έτους 1950, αναμένεται μια πλασματική γενεά 1.000 Ελληνίδων να αποκτήσει μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ζωής 1,32 κορίτσια. Άρα κατά μέσον όρο αντιστοιχεί περίπου μία γέννηση κοριτσιού ανά γυναίκα, οπότε η γενεά του έτους αυτού εξασφαλίζει διαχρονικά την ανανέωσή της. Μέχρι και το 1980 ο δείκτης μπορεί μεν να παρουσιάζει αυξομειώσεις αλλά βρίσκεται σε επίπεδα άνω του 1.000 που εξασφαλίζει έστω και οριακά για το 1980 (με τιμή 1145‰) την ανανέωση της γενεάς διαχρονικά. Από το 1970 μέχρι και το 2005 ο δείκτης παρουσιάζει καθοδική πτώση, απλά από το 1985 και μετά η τιμή του πέφτει σε επίπεδα κάτω του 1.000. Το 2005 λοιπόν ο ακαθάριστος δείκτης γονιμότητας παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή της 55ετίας που είναι 646,6‰ ή 0,647 κορίτσια ανά γυναίκα. Αυτό σημαίνει ότι, με τις συνθήκες γονιμότητας του 2005, αναμένεται μια πλασματική γενεά 1.000 Ελληνίδων να αποκτήσει μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ζωής 647 κορίτσια. Άρα κατά μέσον όρο δεν αντιστοιχεί ούτε μία γέννηση κοριτσιού ανά γυναίκα, κάτι που σημαίνει ότι η γενεά αυτή δεν εξασφαλίζει διαχρονικά την ανανέωσή της και επομένως αναμένεται να συρρικνωθεί. Η πορεία των τιμών του δείκτη από το 1950 έως και το 2005 παρουσιάζεται στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 3.5.2: Ακαθάριστος Δείκτης Αναπαραγωγής (GRR) ανά πενταετία 1950-2005.

Η μέση ηλικία τεκνοποίησης το 1950 ήταν τα 30 έτη. Ανά πενταετία όμως παρατηρείται σταδιακή πτώση η οποία σταματάει το 1980 στα 26,1 έτη. Από το 1985 μέχρι το 1995, δηλαδή μέσα σε μια δεκαετία, η μέση ηλικία τεκνοποίησης αυξάνεται στα 28,3 έτη από 26,3 που ήταν το 1985, για να μειωθεί στα 27,7 έτη το 2000 και να αυξηθεί στα 29,9 έτη το 2005, επανερχόμενη δηλαδή στα ίδια περίπου επίπεδα με αυτά του 1950. Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζονται οι μεταβολές της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης από το 1950 έως και το 2005.

Σχήμα 3.5.3: Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης ανά πενταετία 1950-2005.

Θα τελειώσουμε το σχολιασμό μας με την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της επί τους εκατό συμβολής των ηλικιών 20-35 ετών. Παρατηρούμε ότι σε μια χρονική περίοδο 55 ετών, ξεκινώντας από την τιμή 75% και αφού περάσει κάποιες μικρές αυξομειώσεις καταλήγει στο 78,3% το 2005. Δηλαδή στα 55 αυτά χρόνια που μεσολάβησαν υπήρξε μια αύξηση της τάξης του 3,3% που σημαίνει ότι από το 1950 έως και το 2005 το ποσοστό της γονιμότητας προερχόμενο από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών αυξήθηκε κατά 3,3%. Η μεγιστοποίηση του ποσοστού αυτού γίνεται το 2000 όπου φτάνει στο 84,9% κάτι που δηλώνει ότι το 2000 το 85% της γονιμότητας προήλθε από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών, με το υπόλοιπο μόλις 15% της γονιμότητας να μοιράζεται μεταξύ των ηλικιών 15-19 και 35-49 ετών. Σε γενικές γραμμές πάντως, έχει παρατηρηθεί ότι στις αναπτυγμένες χώρες η συγκέντρωση που παρουσιάζει η γονιμότητα στο διάστημα 20-35 ετών είναι μεγάλη, μπορεί να φτάσει δηλαδή ή και να

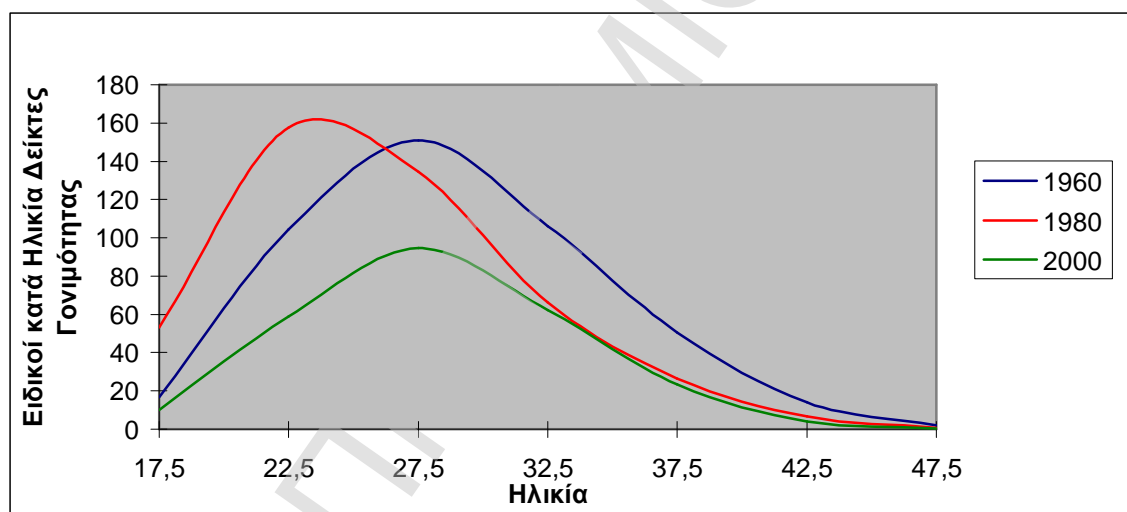
ξεπεράσει το 80% της συνολικής γονιμότητας του πληθυσμού, φαινόμενο που παρουσιάζεται όπως είδαμε στα δεδομένα μας.

Επομένως σαν γενικό συμπέρασμα και συνδυάζοντας τα όσα αναφέραμε παραπάνω, θα λέγαμε ότι την τελευταία 50ετία ο μέσος αριθμός παιδιών που αποκτάει μια γυναίκα που βρίσκεται στην αναπαραγωγική της περίοδο έχει μειωθεί δραματικά (υποδιπλασιάστηκε) με τη μέση ηλικία τεκνοποίησης να παραμένει σε σταθερά επίπεδα (τα 30 έτη), παρουσιάζοντας όμως αυξομειώσεις και μέγιστη τιμή αυτή των 37 ετών το 1995.

3.6 Καμπύλη Γονιμότητας: Ελλάδα 1961-2001

Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζονται οι καμπύλες γονιμότητας του πληθυσμού της χώρας για τα έτη 1960, 1980 και 2000.

Σχήμα 3.6: Καμπύλη Γονιμότητας για το σύνολο της χώρας των ετών 1960, 1980 και 2000

Η μπλε καμπύλη αντιστοιχεί στο έτος 1960, η κόκκινη στο 1980 και η πράσινη στο 2000. Με όσα έχουμε αναφέρει στην παράγραφο 3.3 οι καμπύλες που αντιστοιχούν στα έτη 1960 και 2000 ανήκουν στην κατηγορία των καμπυλών όψιμης κορυφής, διότι η μέγιστη τιμή της γονιμότητας, η κορυφή δηλαδή της καμπύλης, εντοπίζεται στην ομάδα των 25-29 ετών. Βέβαια μεταξύ των ετών 1960 και 2000 ο δείκτης ολικής γονιμότητας μειώθηκε από 2225 σε 1270 γεννήσεις ανά 1.000 γυναίκες. Επίσης τα δεδομένα του πίνακα 3.4.2 και όσα σχολιάστηκαν στην προηγούμενη παράγραφο ειδικά για το 2000 το 85% της συνολικής

γονιμότητας του πληθυσμού πραγματοποιήθηκε από γυναίκες ηλικίας 20-34 ετών, ποσοστό που όπως αναφέραμε προηγουμένως είναι το μέγιστο από το 1950 έως και το 2000.

Η καμπύλη γονιμότητας που αντιστοιχεί στο έτος 1980 είναι καμπύλη πρώιμης κορυφής διότι η μέγιστη τιμή της γονιμότητας εντοπίζεται στο κλιμάκιο 20-24 ετών. Ο δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR) είναι 2226, βρίσκεται δηλαδή στα ίδια επίπεδα με αυτόν του 1960. Αν κάνουμε λοιπόν μία σύγκριση μεταξύ των ετών 1960 και 1980 παρατηρούμε ότι για τον ίδιο αριθμό γεννήσεων η καμπύλη γονιμότητας μετατράπηκε από καμπύλη όψιμης σε καμπύλη πρώιμης γονιμότητας, μετατοπίστηκε δηλαδή σε μικρότερο κλιμάκιο ηλικιών. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι το μοντέλο του 1980 είναι μοντέλο πρώιμου γάμου, δηλαδή η μέση ηλικία γάμου των γυναικών μειώθηκε και από το κλιμάκιο 25-29 ετών που ήταν το 1960 πήγε σ' αυτό των 20-24 ετών. Το 2000 όμως η καμπύλη γονιμότητας μετατρέπεται και πάλι σε καμπύλη όψιμης κορυφής. Αυτό όμως που αξίζει να σημειωθεί για το έτος 2000 είναι τα χαμηλά επίπεδα που παρουσιάζει ο ειδικός κατά ηλικία δείκτης γονιμότητας σε σχέση με τα έτη 1960 και 1980, κάτι που φαίνεται από τη μορφή της καμπύλης γονιμότητας αφού είναι πιο πλατιά σε σχέση με τις άλλες δύο. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι την τελευταία εικοσαετία (από το 1980 δηλαδή μέχρι και το 2000), πέραν του γεγονότος ότι υπάρχει μια αυξανόμενη τάση για τις γυναίκες να καθυστερούν τη γονιμότητα αφού η μέση ηλικία γονιμότητας αυξήθηκε από τα 26,1 έτη στα 34,7, η γονιμότητα του πληθυσμού έχει υποστεί σημαντική μείωση.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4

Μελέτη της γονιμότητας του πληθυσμού της Ελλάδας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα: 1961-2001

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η έρευνα που πραγματοποιήσαμε για τη γονιμότητα του πληθυσμού της Ελλάδας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα τις τελευταίες 5 απογραφές, με σκοπό να συγκρίνουμε και να αναλύσουμε τις δημογραφικές τάσεις κατά τη διάρκεια αυτών των περιόδων. Μέσα από τον υπολογισμό κάποιων δημογραφικών δεικτών και περιγραφικών μέτρων καθώς και τον σχηματισμό γραφημάτων παρατηρούμε και αναλύουμε τις διαφορές και ομοιότητες που υπάρχουν στη γονιμότητα μεταξύ των χρονολογιών και των γεωγραφικών διαμερισμάτων.

4.2 Αναφορά στα στοιχεία-πηγές δεδομένων

Στην παρούσα εργασία, όπως αναφέραμε, μελετάμε τη γονιμότητα του πληθυσμού της Ελλάδας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα για τις απογραφικές περιόδους 1961 έως και 2001. Για τη μελέτη αυτή βασιστήκαμε στον υπολογισμό βασικών δεικτών γονιμότητας και περιγραφικών μέτρων με τη βοήθεια των οποίων καταλήγουμε σε αξιολογικά συμπεράσματα. Έτσι λοιπόν οι δείκτες που χρησιμοποιούμε δεν είναι δείκτες όπως ο GFR, GMFR και GUFR, αλλά πιο εξειδικευμένοι και εκλεπτυσμένοι που πλεονεκτούν έναντι των προαναφερθέντων διότι δεν επηρεάζονται από μεταβολές ή διαφοροποιήσεις στην κατά ηλικία σύνθεση του πληθυσμού. Αυτοί αναφορικά είναι: (α) ο δείκτης ολικής γονιμότητας (TFR), (β) οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας (f_x) (βλ. παράρτημα πίνακας B1), (γ) ο δείκτης ολικής γονιμότητας έγγαμων και μη έγγαμων γυναικών (TMFR/TUFR), (δ) οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες συζυγικής και εξωσυζυγικής γονιμότητας (f_{mx}/f_{ux}) (βλ. παράρτημα πίνακας B1). Στους ως άνω δείκτες τα στοιχεία του παρονομαστή που αφορούν τον πληθυσμό των γυναικών τα συλλέξαμε από τις απογραφές που πραγματοποιήθηκαν στη χώρα τα έτη 1961, 1971, 1981, 1991 και 2001 και διατίθενται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της

Ελλάδος. Τα στοιχεία του αριθμητή προέρχονται από τα δημοσιευμένα στοιχεία της ‘‘Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού της Ελλάδας’’ της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος. Η Ε.Σ.Υ.Ε. συλλέγει, επεξεργάζεται και δημοσιεύει κάθε χρόνο τα στοιχεία της Φ.Κ.Π. της χώρας τα οποία καταγράφονται κυρίως στα Ληξιαρχεία.

Για τον υπολογισμό των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας, ειδικών κατά ηλικία δεικτών συζυγικής και εξωσυζυγικής γονιμότητας χρησιμοποιήσαμε τους μέσους των συνολικών, των νόμιμων και των μη νόμιμων γεννήσεων των τριετιών, γύρω από τα απογραφικά έτη, δηλαδή 1960-1962, 1970-1972, 1980-1982, 1990-1992, 2000-2002. Προβήκαμε σε αυτή τη διαδικασία ώστε να αποφύγουμε την εμφάνιση τυχαίων ετήσιων κυμάνσεων των ληξιαρχικών δεδομένων, κάτι που μας βοηθάει στην ύπαρξη πιο αντιπροσωπευτικών μεγεθών κάθε τριετούς έτους. Το πρόβλημα αυτό εμφανίζεται συχνά σε ερευνητικές εργασίες που ασχολούνται με τη μελέτη των περιφερειακών διαφοροποιήσεων των δημογραφικών χαρακτηριστικών και δεικτών διότι εκ των πραγμάτων η ανάλυση βασίζεται σε μικρά πληθυσμιακά μεγέθη.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι τα γεωγραφικά διαμερίσματα για τα οποία μελετάμε το φαινόμενο της γονιμότητας είναι 10. Βέβαια μετά το 1990 δημιουργήθηκαν από την Ε.Σ.Υ.Ε., παράλληλα με τα 10 γεωγραφικά διαμερίσματα, 13 διοικητικές περιφέρειες για διοικητικούς λόγους. Εμείς όμως στην εργασία μας για τις τριετίες 1990-1992, 2000-2002 συνεχίζουμε τη μελέτη του φαινομένου ανά γεωγραφικό διαμέρισμα διότι για τις προηγούμενες τριετίες (1960-62, 1970-72, 1980-82) δεν υπάρχουν διαθέσιμα τα στατιστικά στοιχεία που μας χρειάζονται για τις συγκεκριμένες διοικητικές περιφέρειες. Αναφορικά παρουσιάζουμε παρακάτω τα διαμερίσματα αυτά: 1) Περιφέρεια Πρωτεύουσας, 2) Λοιπή Στερεά Ελλάδα και Εύβοια, 3) Πελοπόννησος, 4) Ιόνιοι Νήσοι, 5) Ήπειρος, 6) Θεσσαλία, 7) Μακεδονία, 8) Θράκη, 9) Νήσοι Αιγαίου, 10) Κρήτη.

4.3 Αξιολόγηση Ελληνικών Δημογραφικών Στοιχείων

Η ποιότητα των απογραφικών δεδομένων που αφορούν το μέγεθος και τη δομή του πληθυσμού αποτελούν πρώτιστη σπουδαιότητα διότι τα στοιχεία αυτά χρησιμεύουν στον υπολογισμό διαφόρων δημογραφικών δεικτών, τη διενέργεια μεσο-απογραφικών εκτιμήσεων και τη διεξαγωγή πληθυσμιακών προβλέψεων. Επίσης, καθοριστικό ρόλο παίζει και η

αξιολόγηση του βαθμού ακρίβειας των στοιχείων της φυσικής κίνησης του πληθυσμού διότι αποτελεί το πρωτογενές υλικό εκτίμησης διαφόρων δημογραφικών μέτρων και πινάκων. Παρακάτω γίνεται αναφορά στην ποιότητα των ελληνικών απογραφικών δεδομένων και των ληξιαρχικών καταγραφών.

(α) Η ακρίβεια των απογραφικών δεδομένων

Η ακρίβεια των απογραφικών δεδομένων εκτιμάται με την πραγματοποίηση μεταπογραφικών ερευνών και την εφαρμογή ειδικών λογιστικών μεθόδων.

Όσον αφορά την ανίχνευση των σφαλμάτων που αφορούν τη δήλωση ηλικίας, αυτή παρουσιάζει κάποιες δυσκολίες όταν η κατανομή του πληθυσμού είναι κατά διαστήματα ηλικιών. Όταν τα πληθυσμιακά δεδομένα διατίθενται κατά έτη ηλικιών, εφαρμόζονται ειδικές δημογραφικές τεχνικές με τις οποίες εκτιμάται η τάση που έχουν κάποιοι ερωτώμενοι να δηλώνουν ηλικίες που λήγουν σε συγκεκριμένα ψηφία. Έτσι έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχει μία τάση του πληθυσμού να δηλώνει ηλικίες που λήγουν στα ψηφία 0 ή 5 και λιγότερο σε 4. Μάλιστα έχει διαπιστωθεί ότι τα παρατηρούμενα σφάλματα είναι εντονότερα μεταξύ των γυναικών.

(β) Η ακρίβεια της καταγραφής των γάμων

Η ακρίβεια του ετήσιου αριθμού γάμων που δηλώνεται, ελέγχεται από τη διασταύρωση των αντίστοιχων ληξιαρχικών καταχωρήσεων με τις άδειες γάμου που εκδίδονται, είτε από τις Μητροπόλεις τις χώρες και τις Εκκλησίες των άλλων δογμάτων για τους θρησκευτικούς γάμους, είτε από τις Υπηρεσίες Στατιστικής και Νόμων για τους πολιτικούς γάμους. Μακροχρόνια έχει παρατηρηθεί ότι δεν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των δύο αυτών πηγών, ενώ όσες προκύψουν προέρχονται από την αδυναμία συγχρονισμού του χρόνου έκδοσης της άδειας με το χρόνο τέλεσης του γάμου.

(γ) Η ακρίβεια καταγραφής των γεννήσεων

Η ακρίβεια των στοιχείων των γεννήσεων, ελέγχεται από τη διασταύρωση του αριθμού των καταχωρήσεων των Ληξιαρχικών Βιβλίων με τον αριθμό των εγγεγραμμένων στα Μητρώα Αρρένων. Τα Μητρώα Αρρένων καταρτίζονται στο μέσον κάθε έτους και περιέχουν

τα ζώντα αρρένα τέκνα που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Μακροχρόνια έχει παρατηρηθεί ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικές αποκλίσεις μεταξύ των δύο αυτών πηγών, ενώ τυχόν διαφορές οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι οι γεννήσεις αρρένων του εξωτερικού περιλαμβάνονται μεν στα Μητρώα Αρρένων όχι όμως και στις ληξιαρχικές καταγραφές.

4.4 Η περιγραφή του φαινομένου της γονιμότητας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Στην παράγραφο αυτή θα επιχειρήσουμε να περιγράψουμε το φαινόμενο της γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα της χώρας, με τη βοήθεια του Ολικού Δείκτη Γονιμότητας (TFR), του Ολικού Δείκτη Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR), του Ολικού Δείκτη Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR), καθώς και των περιγραφικών μέτρων της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης και της επί τοις εκατό συμβολής των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα. Η ανάλυση αυτή θα πραγματοποιηθεί για τις πέντε απογραφικές περιόδους, όπως έχουμε ήδη αναφέρει στην παράγραφο 4.2, ξεκινώντας από αυτή του 1960-62 και τελειώνοντας με την τριετία 2000-02.

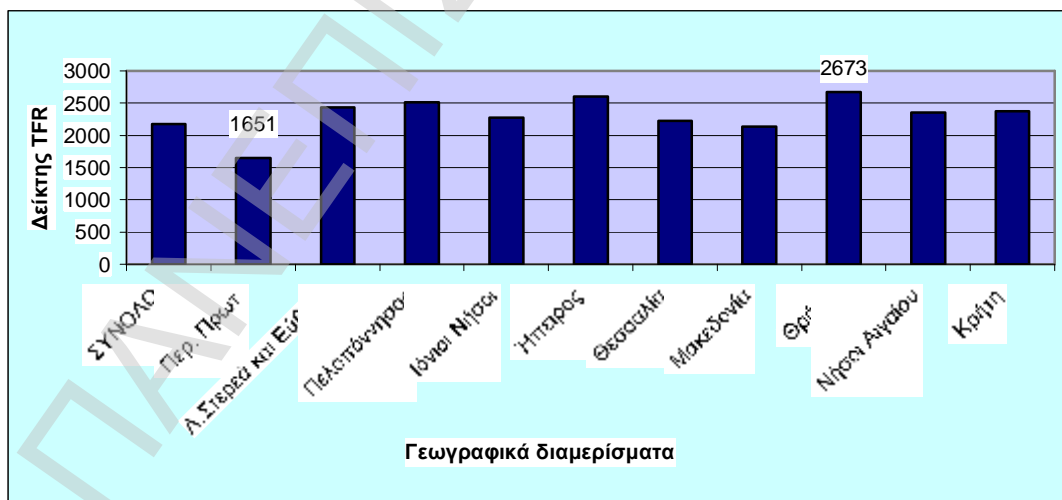
Αρχικά θα ξεκινήσουμε με την περιγραφή του TFR, του TMFR και του TUFR ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62 με βάση τον συγκεντρωτικό πίνακα που παρουσιάζεται παρακάτω:

Πίνακας 4.4.1: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR), Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.

1960-62			
	TFR	TMFR	TUFR
Σύνολο χώρας	2173	4997	76
Περ. Πρωτευούσης	1651	4550	59
Α. Στερεά και Εύβοια	2433	5497	71
Πελοπόννησος	2516	5828	76
Ιόνιοι Νήσοι	2275	5252	104
Ήπειρος	2602	5381	128
Θεσσαλία	2228	5117	80
Μακεδονία	2136	4678	105
Θράκη	2673	4501	98
Νήσοι Αιγαίου	2354	5056	85
Κρήτη	2373	5605	45

Παρατηρούμε ότι ο TFR παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή για την Περιφέρεια της Πρωτεύουσας, δηλαδή μόλις 1651 με την αμέσως επόμενη τιμή να είναι 2136 που αντιστοιχεί στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας. Αυτό σημαίνει ότι μια γυναίκα που είναι εγκατεστημένη στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας αναμένεται να αποκτήσει κατά μέσον όρο 1,6 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής σε αντίθεση με τη γυναίκα που κατοικεί στη Μακεδονία και αναμένεται να αποκτήσει κατά μέσον όρο 2,1 παιδιά. Αυτό βέβαια ισχύει με την προϋπόθεση ότι καταρχήν οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας παραμένουν σταθεροί και ότι οι γυναίκες θα επιβιώσουν μέχρι την ηλικία των 50 ετών. Η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη παρατηρείται στη Θράκη (2673) όπου η γυναίκα αναμένεται να αποκτήσει κατά μέσον όρο 2,7 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής. Το γεγονός ότι στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας η τιμή του δείκτη είναι τόσο χαμηλή σε σχέση με τα υπόλοιπα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μπορούμε να το αποδώσουμε στο φαινόμενο της αστικοποίησης που μόλις είχε ξεκινήσει την περίοδο εκείνη. Το διάγραμμα που παρουσιάζεται παρακάτω μπορεί να μας βοηθήσει στο να κατηγοριοποιήσουμε κατά κάποιον τρόπο τα γεωγραφικά διαμερίσματα, με βάση τις τιμές του δείκτη ολικής γονιμότητας. Έτσι για τη Δ. Στερεά και Εύβοια, Νήσους Αιγαίου και Κρήτη οι γυναίκες κατά μέσον όρο αποκτούν κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής τους ζωής 2,4 παιδιά, ενώ για Νησιά Ιονίου και Θεσσαλία περίπου 2,2 παιδιά.

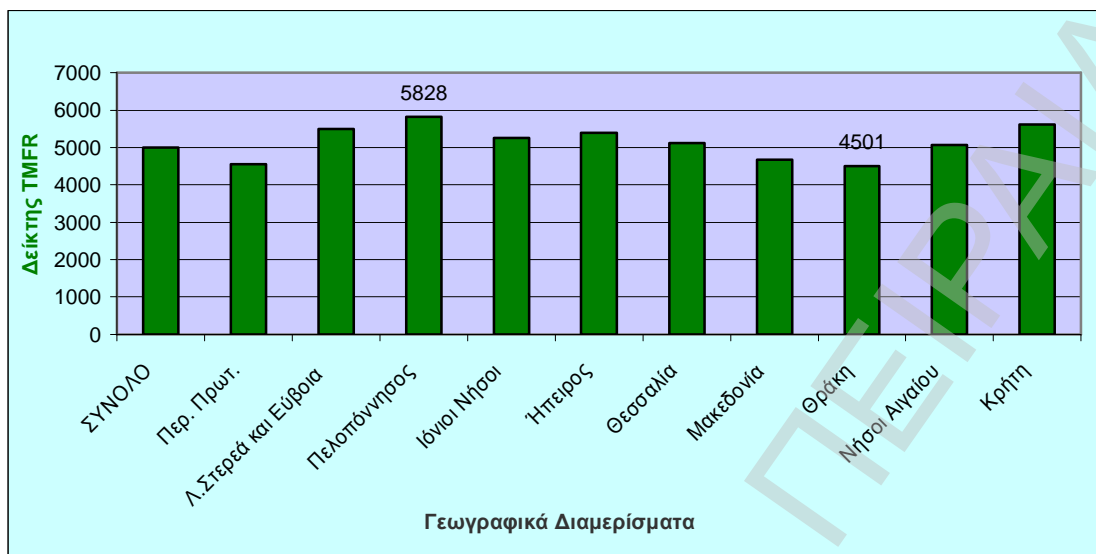
Σχήμα 4.4.1: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.

Συνεχίζουμε την περιγραφή μας με τον Ολικό Δείκτη Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR) όπου διαπιστώνουμε ότι η χαμηλότερη τιμή εντοπίζεται στη Θράκη (4501) με αμέσως επόμενη την Περιφέρεια Πρωτευούσης (4550), ενώ την υψηλότερη τιμή του δείκτη κατέχει η Πελοπόννησος με 5828. Επομένως για τη Θράκη η τιμή του δείκτη εκφράζει τις νόμιμες γεννήσεις που προσδοκείται να έχει μία πλασματική γενεά 1.000 έγγαμων γυναικών, δηλαδή μία έγγαμη γυναίκα προσδοκείται να φέρει στον κόσμο κατά μέσον όρο 4,5 παιδιά μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ζωής. Το αντίστοιχο νούμερο για την Περιφέρεια της Πρωτεύουσας είναι 4,6 ενώ για την Πελοπόννησο που όπως είπαμε παρατηρείται η μέγιστη τιμή για την τριετία είναι 5,8. Βέβαια τα παραπάνω ισχύουν υπό τις εξής δύο προϋποθέσεις (α) οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες συζυγικής γονιμότητας παραμένουν σταθεροί και (β) οι γυναίκες αυτές παραμένουν έγγαμες χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της θνησιμότητας. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι η Θράκη σημείωσε την ελάχιστη τιμή στον δείκτη ολικής γονιμότητας εγγάμων γυναικών σε αντίθεση με τον ολικό δείκτη γονιμότητας, όπου σημείωσε τη μέγιστη τιμή στο γεωγραφικό διαμέρισμα αυτό. Αυτό ενδεχομένως να σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος του γυναικείου πληθυσμού της Θράκης που βρίσκεται στην αναπαραγωγική ηλικία δεν είναι έγγαμο και ο δείκτης ολικής γονιμότητας “επηρεάζεται” περισσότερο από τον δείκτη ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών που είναι αυξημένος.

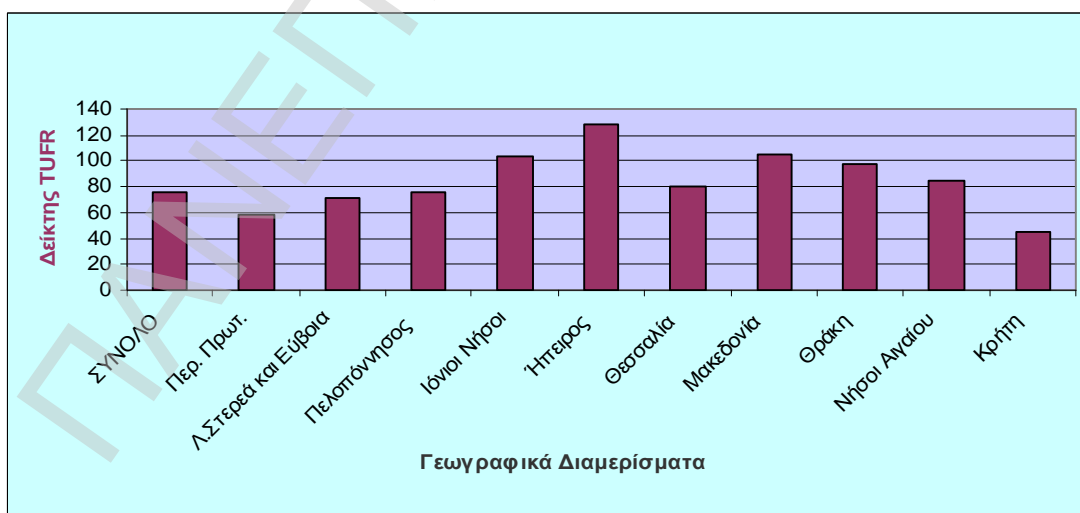
Στη συνέχεια παρουσιάζεται το διάγραμμα του ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία που μελετάμε. Έτσι, πέραν της Κρήτης και της Πελοποννήσου που εμφανίζουν υψηλά επίπεδα στον δείκτη, ακολουθούν Λ. Στερεά και Εύβοια, Ήπειρος, Ιόνιοι Νήσοι, Θεσσαλία, Νήσοι Αιγαίου, Μακεδονία, για να τελειώσουμε με Περιφέρεια Πρωτευούσης και Θράκη, όπως αναφέραμε.

Σχήμα 4.4.2: Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.

Τελειώνουμε την παρουσίαση των δεικτών γονιμότητας για την τριετία 1960-62, με την παρουσίαση του Ολικού Δείκτη Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR). Τα χαμηλότερα επίπεδα του δείκτη παρουσιάζονται στην Κρήτη, κάτι που δικαιολογείται εν μέρει διότι μετά την Πελοπόννησο η Κρήτη εμφάνισε τη δεύτερη μεγαλύτερη τιμή του Ολικού Δείκτη Έγγαμης Γονιμότητας. Η υψηλότερη τιμή για τον TUFR εμφανίζεται στην Ήπειρο και είναι 128. Παρατηρώντας το επόμενο σχήμα που αναφέρεται στον δείκτη αυτό, διαπιστώνουμε πόσο πιο χαμηλά επίπεδα έχει σε σχέση με τους υπόλοιπους δύο δείκτες που μελετήσαμε νωρίτερα.

Σχήμα 4.4.3: Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62

Θα συνεχίσουμε το σχολιασμό μας βασιζόμενοι στον πίνακα 4.2 ο οποίος παρουσιάζει τη μέση ηλικία τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.

Πίνακας 4.4.2: Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62

1960-62			
Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	28,9	24,8	31,4
Περ. Πρωτευούσης	28,5	24,2	28,7
Λ. Στερεά και Εύβοια	29,9	25,4	32,3
Πελοπόννησος	30	25,5	32,2
Ιόνιοι Νήσοι	29,2	25,1	31,4
Ήπειρος	29,4	25,5	33,5
Θεσσαλία	29	24,9	32,3
Μακεδονία	28	24,3	32,4
Θράκη	27,6	24,9	31,6
Νήσοι Αιγαίου	28,9	24,8	31,5
Κρήτη	29	24,8	32,3

Παρατηρώντας λοιπόν τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι για την τριετία 1960-62 τη μικρότερη τιμή της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης για τη συνολική γονιμότητα κατέχει η Θράκη και είναι τα 27,6 έτη, ενώ η μεγαλύτερη παρατηρείται στην Πελοπόννησο όπου είναι τα 30 έτη. Το σκηνικό αλλάζει για τη νόμιμη και τη μη νόμιμη γονιμότητα, όπου η χαμηλότερη τιμή της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης παρατηρείται στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας (24,2 και 28,7 έτη αντίστοιχα), ενώ την υψηλότερη τιμή κατέχει η Ήπειρος με 25,5 έτη για τη νόμιμη γονιμότητα και 33,5 έτη για τη μη-νόμιμη γονιμότητα.

Αυτό που προκύπτει από τον πίνακα και αξίζει να σχολιαστεί είναι ότι η μέση ηλικία τεκνοποίησης για τη συνολική γονιμότητα κυμαίνεται μεταξύ 28 και 30 ετών, σε αντίθεση με αυτή της νόμιμης γονιμότητας που παίρνει πολύ μικρότερες τιμές, δηλαδή στο διάστημα 24-25 ετών. Τέλος, η μέση ηλικία τεκνοποίησης της μη-νόμιμης γονιμότητας ξεπερνάει τα 30 έτη στην πλειοψηφία των γεωγραφικών διαμερισμάτων και κυμαίνεται από 31 έως και 34

ετών περίπου. Αυτό σημαίνει ότι οι περισσότερες μη νόμιμες γεννήσεις δεν προέρχονται από άγαμες νεαρές γυναίκες, αλλά από μη έγγαμες γυναίκες μεγαλύτερων ηλικιών (30 και άνω).

Το τελευταίο περιγραφικό μέτρο της τριετίας 1960-62 που μελετάμε, είναι η επί τοις εκατό συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα και παρουσιάζεται στον πίνακα 4.4.3. (Ο υπολογισμός της έχει πραγματοποιηθεί όπως παρουσιάστηκε στο κεφ.3 σελ. 40).

Πίνακας 4.4.3: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1960-62.

1960-62			
Συμβολή (%) ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	80,9	64,3	61,1
Περ. Πρωτευούσης	83,1	63,7	68,8
Λ. Στερεά και Εύβοια	77,6	64,5	59,6
Πελοπόννησος	77,0	64,0	54,6
Ιόνιοι Νήσοι	79,4	63,6	66,4
Ήπειρος	79,3	66,0	50,9
Θεσσαλία	82,8	66,7	58,6
Μακεδονία	84,7	65,4	56,7
Θράκη	80,3	64,7	65,2
Νήσοι Αιγαίου	78,7	60,7	61,5
Κρήτη	78,2	61,1	58,4

Έτσι λοιπόν το μικρότερο ποσοστό της συνολικής γονιμότητας κατέχει η Πελοπόννησος (μόλις 77%) που σημαίνει ότι το 77% της συνολικής γονιμότητας για την Πελοπόννησο την τριετία 1960-62 προήλθε από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Από την άλλη πλευρά το υψηλότερο ποσοστό ανήκει στη Μακεδονία (84,7%) ενώ με μικρή διαφορά μεταξύ τους ακολουθούν περιφέρεια Πρωτευούσης και Θεσσαλία με 83,1% και 82,8% αντίστοιχα. Όσον αφορά την επί τοις εκατό συμβολή των ηλικιών 20-35 ετών στη νόμιμη γονιμότητα το μικρότερο ποσοστό έχουν τα Νησιά του Αιγαίου που δηλώνει ότι το 60,7% της νόμιμης γονιμότητας προήλθε από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών του διαμερίσματος αυτού. Η Θεσσαλία σημειώνει το υψηλότερο ποσοστό 66,7% με την Ήπειρο να ακολουθεί στο 66%.

Τελειώνουμε το σχολιασμό μας με την (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 ετών στη μη-νόμιμη γονιμότητα. Αυτή τη φορά το χαμηλότερο ποσοστό κατέχει η Ήπειρος με 50,9% κάτι που δηλώνει ότι για την τριετία 1960-62 το 50,9% της μη-νόμιμης γονιμότητας προέρχεται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Αντιθέτως το υψηλότερο ποσοστό (68,8%) παρουσιάζεται στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας, με τα Νησιά του Αιγαίου, τη Θράκη και τα Νησιά του Ιονίου να παρουσιάζουν ποσοστά άνω του 60%, συγκεκριμένα 61,5%, 65,2% και 66,4% αντίστοιχα.

Αφού τελειώσαμε την περιγραφή του φαινομένου για την τριετία 1960-62, θα συνεχίσουμε την περιγραφή μας με την τριετία 1970-72. Ξεκινώντας και πάλι με τον Ολικό Δείκτη Γονιμότητας και με τη βοήθεια του πίνακα 4.4.4 διαπιστώνουμε τα εξής:

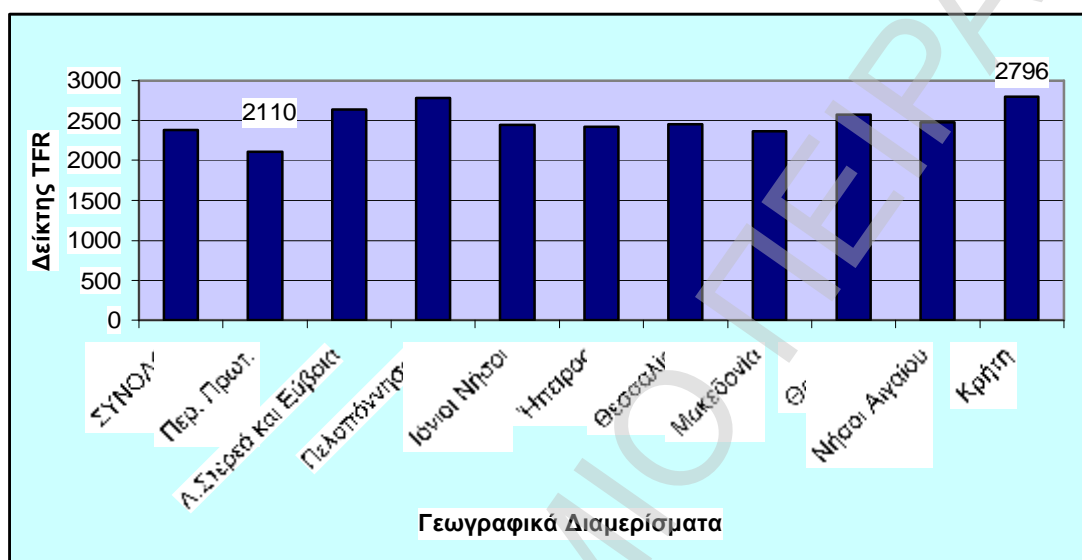
Πίνακας 4.4.4: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR), Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.

1970-72			
	TFR	TMFR	TUFR
Σύνολο χώρας	2380	5030	89
Περ. Πρωτευούσης	2110	4950	77
Λ. Στερεά και Εύβοια	2636	5367	97
Πελοπόννησος	2780	5606	88
Ιόνιοι Νήσοι	2447	4788	128
Ήπειρος	2425	5200	194
Θεσσαλία	2457	5188	90
Μακεδονία	2366	4835	118
Θράκη	2571	4309	117
Νήσοι Αιγαίου	2480	4729	88
Κρήτη	2796	5536	67

Ο TFR παρουσιάζει την μικρότερη τιμή στην περιφέρεια Πρωτευούσης (2110) με το διαμέρισμα της Μακεδονίας να ακολουθεί με τιμή 2366 όπως ακριβώς στην προηγούμενη τριετία. Τη μεγαλύτερη τιμή του δείκτη κατέχει η Κρήτη με 2796 που δηλώνει ότι η γυναίκα προερχόμενη από το διαμέρισμα αυτό αναμένεται να αποκτήσει 2,8 παιδιά μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ζωής υπό τις προϋποθέσεις φυσικά που έχουμε αναφέρει. Παρατηρούμε

ότι υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ Κρήτης και Περιφέρειας Πρωτευούσης όπου ο αντίστοιχος αριθμός είναι 2,1. Στο επόμενο σχήμα φαίνονται αναλυτικά τα επίπεδα του δείκτη για κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα.

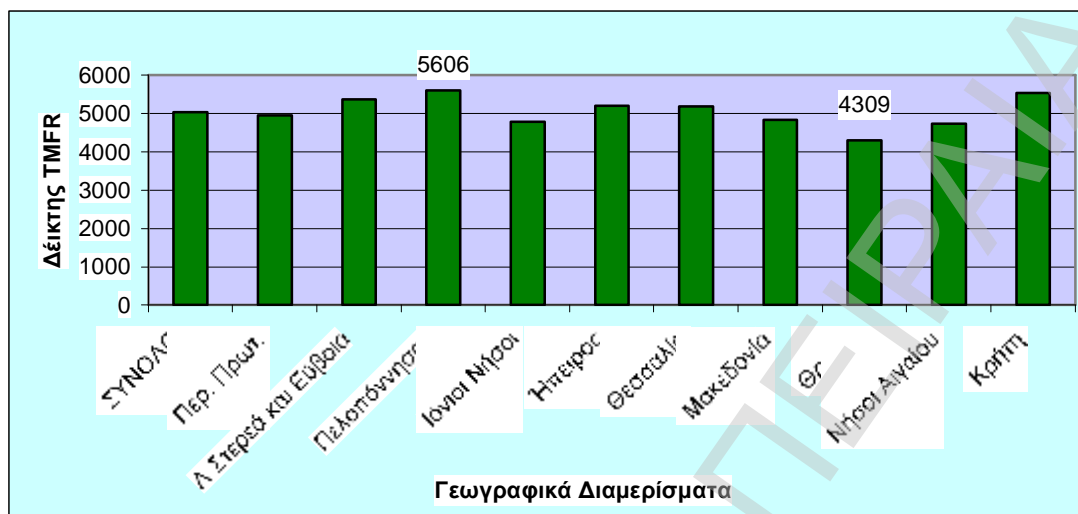
Σχήμα 4.4.4: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.

Παρατηρούμε ότι μεγάλες τιμές του δείκτη εντοπίζονται μετά την Κρήτη στην Πελοπόννησο, την Α. Στερεά και Εύβοια και Θράκη, ενώ ακολουθούν Νησιά Αιγαίου, Θεσσαλία, Νησιά Ιονίου, Ήπειρος και τελειώνουμε με Μακεδονία όπως προαναφέραμε. Δηλαδή ένα γενικό συμπέρασμα που θα μπορούσε να προκύψει από τα παραπάνω είναι ότι στην τριετία που αναφερόμαστε παρατηρούνται αυξανόμενες τιμές του δείκτη κυρίως στην Κεντρική (Α. Στερεά και Εύβοια) και νότιο Ελλάδα (Κρήτη, Πελοπόννησο).

Ο TMFR παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή του στην Πελοπόννησο 5606 που σημαίνει ότι μία έγγαμη γυναίκα αναμένεται να φέρει στον κόσμο 5,6 παιδιά μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ηλικίας κάτω από τις προϋποθέσεις που έχουμε ήδη αναφέρει. Αμέσως μετά ακολουθεί η Κρήτη με 5536 κάτι που μοιάζει λογικό διότι τα δύο αυτά διαμερίσματα παρουσίασαν υψηλά επίπεδα και στον δείκτη ολικής γονιμότητας. Στο σχήμα 4.5 παρουσιάζονται τα επίπεδα του δείκτη για όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα.

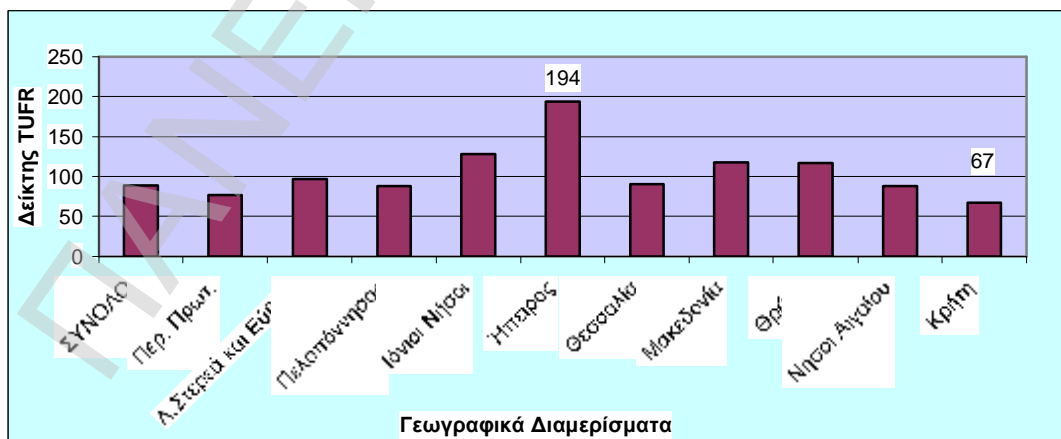
Σχήμα 4.4.5: Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.

Όπως και στον ολικό δείκτη γονιμότητας, οι υψηλότερες τιμές του δείκτη πέραν της Πελοποννήσου παρατηρούνται στην Κρήτη και την Α. Στερεά και Εύβοια και ακολουθούν Ήπειρος, Θεσσαλία, Περιφέρεια Πρωτευούσης, Μακεδονία, Νησιά Ιονίου και Αιγαίου και τελειώνουμε με Θράκη, η οποία κατέχει τη μικρότερη τιμή του δείκτη έγγαμης γονιμότητας μόλις 4309.

Στον ολικό δείκτη μη-έγγαμης γονιμότητας την μεγαλύτερη τιμή κατέχει η Ήπειρος με 194 και ακολουθούν τα νησιά Ιονίου με 128. Η μικρότερη τιμή παρατηρείται στην Κρήτη (67), η οποία είδαμε προηγουμένως κατέχει τις υψηλότερες τιμές στον ολικό δείκτη γονιμότητας και τον ολικό δείκτη έγγαμης γονιμότητας.

Σχήμα 4.4.6: Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72

Συνεχίζουμε το σχολιασμό μας με τη μέση ηλικία τεκνοποίησης της τριετίας όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4.4.5: Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.

1970-72			
Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	27,3	23,9	30,1
Περ. Πρωτευούσης	27,6	23,9	29,2
Λ. Στερεά και Εύβοια	27,8	24,1	30,5
Πελοπόννησος	27,6	24	30,3
Ιόνιοι Νήσοι	27,2	24	31
Ήπειρος	27,5	23,9	35,1
Θεσσαλία	27	23,7	30,3
Μακεδονία	26,8	23,6	31
Θράκη	26,3	23,7	30,1
Νήσοι Αιγαίου	27,3	24,1	31,6
Κρήτη	27,4	24,2	30,3

Για τη συνολική γονιμότητα τη μεγαλύτερη μέση ηλικία τεκνοποίησης έχει η Λ. Στερεά και Εύβοια με 27,8 χρόνια, ενώ Περ. Πρωτευούσης και Πελοπόννησο απέχουν ελάχιστα (27,6 χρόνια) και η Ήπειρος 27,5 χρόνια. Τη μικρότερη μέση ηλικία τεκνοποίησης έχει η Θράκη με 26,3 χρόνια. Διαφορετικότητα παρουσιάζεται στη μέση ηλικία τεκνοποίησης των νόμιμων και μη-νόμιμων γεννήσεων, αφού η μεγαλύτερη τιμή στη νόμιμη γονιμότητα βρίσκεται στην Κρήτη (24,2 χρόνια), η μικρότερη στη Μακεδονία (23,6 χρόνια) και στη μη-νόμιμη γονιμότητα υπερτερεί η Ήπειρος με 35,1 χρόνια ενώ η περ. Πρωτευούσης κατέχει τη μικρότερη μέση ηλικία τεκνοποίησης με 29,2 χρόνια.

Αυτό που παρατηρούμε να συμβαίνει ξανά και σε αυτή την τριετία είναι ότι η μέση ηλικία τεκνοποίησης για τη συνολική γονιμότητα κυμαίνεται μεταξύ 26 και 28 ετών, η νόμιμη γονιμότητα αφορά τις μικρότερες ηλικίες των 23 και 24 ετών, ενώ η μέση ηλικία τεκνοποίησης για τη μη-έγγαμη γονιμότητα εκτοξεύεται και κυμαίνεται από 29 έως και 35

έτη. Παρατηρούμε δηλαδή να υπάρχει μεγάλη απόκλιση στη μέση ηλικία τεκνοποίησης μεταξύ νόμιμης και μη-νόμιμης γονιμότητας. Έτσι, οι νόμιμες γεννήσεις προέρχονται από έγγαμες γυναίκες νεαρής ηλικίας (23-24 ετών) σε αντίθεση με τις μη νόμιμες γεννήσεις που προέρχονται από άγαμες γυναίκες άνω των 30 ετών.

Τέλος ο πίνακας 4.6 παρουσιάζει την (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα για την τριετία 1970-72.

Πίνακας 4.4.6: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1970-72.

1970-72			
Συμβολή (%) ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	81,3	61,6	64,7
Περ. Πρωτευούσης	80,8	60,4	68,1
Λ. Στερεά και Εύβοια	80,5	61	64,8
Πελοπόννησος	80,9	60,9	59,2
Ιόνιοι Νήσοι	80,7	61,5	65,6
Ήπειρος	84	64,2	23,9
Θεσσαλία	85,1	64,1	64,9
Μακεδονία	82,2	61,7	59,3
Θράκη	82,4	63,7	70,4
Νήσοι Αιγαίου	79,9	60,9	56,9
Κρήτη	79,3	61	64,6

Το μεγαλύτερο ποσοστό για τη συνολική γονιμότητα κατέχει η Θεσσαλία με 85,1% που δηλώνει ότι το 85,1% της συνολικής γονιμότητας για τη Θεσσαλία προέρχεται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Στη νόμιμη γονιμότητα το μεγαλύτερο ποσοστό το έχει η Ήπειρος με 64,2%, ενώ στη μη-νόμιμη γονιμότητα το μεγαλύτερο ποσοστό έχει η Θράκη (70,4%) κάτι που σημαίνει ότι το 70,4% της μη-νόμιμης γονιμότητας προέρχεται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Το χαμηλότερο ποσοστό κατέχει η Ήπειρος (23,9%) που είδαμε νωρίτερα ότι στη νόμιμη γονιμότητα κατείχε το υψηλότερο.

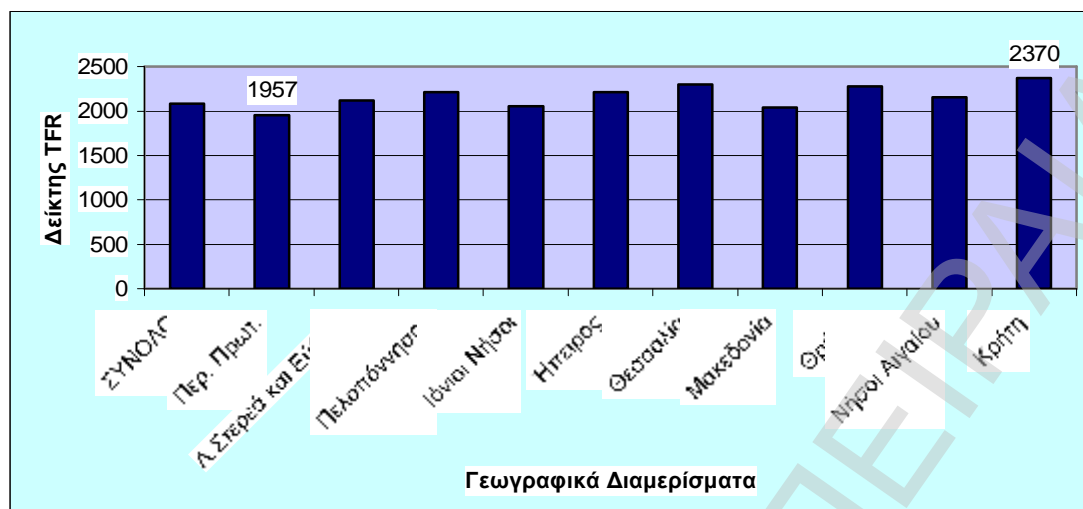
Εφόσον ολοκληρώσαμε την περιγραφή του φαινομένου της γονιμότητας για την τριετία 1970-72 θα συνεχίσουμε για την τριετία 1980-82 παραθέτοντας τον πίνακα με τους δείκτες γονιμότητας:

Πίνακας 4.4.7: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR), Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.

1980-82			
	TFR	TMFR	TUFR
Σύνολο χώρας	2088	4491	123
Περ. Πρωτευούσης	1957	4607	126
Λ. Στερεά και Εύβοια	2123	4463	127
Πελοπόννησος	2214	4531	116
Ιόνιοι Νήσοι	2058	4377	99
Ήπειρος	2217	4500	92
Θεσσαλία	2298	4847	132
Μακεδονία	2042	4327	127
Θράκη	2281	3997	132
Νήσοι Αιγαίου	2159	4094	86
Κρήτη	2370	4692	114

Η μικρότερη τιμή του δείκτη ολικής γονιμότητας εντοπίζεται στην Περ. Πρωτευούσης και είναι 1957, ελαφρώς μειωμένη σε σχέση με την τριετία 1970-72 που μελετήσαμε και αρκετά αυξημένη σε σχέση με την αντίστοιχη του 1960-62. Η Κρήτη είναι το γεωγραφικό διαμέρισμα με την μεγαλύτερη τιμή του ολικού δείκτη γονιμότητας (2370) για την τριετία αυτή, όπως συνέβη και στην προηγούμενη τριετία. Έτσι η γυναίκα που είναι εγκατεστημένη στην Κρήτη αναμένεται να αποκτήσει κατά μέσον όρο 2,4 παιδιά περίπου κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής υπό την προϋπόθεση ότι οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας παραμένουν σταθεροί και δεν λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της θνησιμότητας. Παρακάτω παρατηρούμε γραφικά την κατάσταση του δείκτη για όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας.

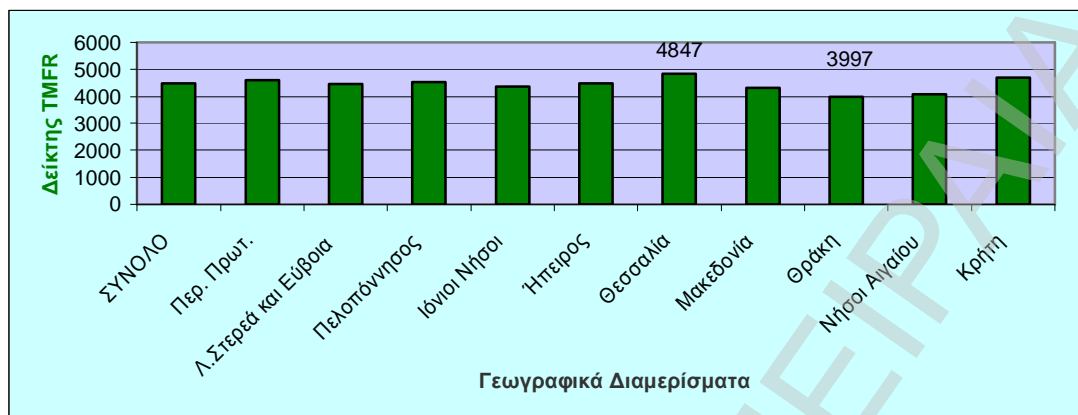
Σχήμα 4.4.7: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-1982.

Έτσι λοιπόν μετά την Κρήτη, η Θεσσαλία, η Θράκη, η Ήπειρος και η Πελοπόννησος παρουσιάζουν αυξημένες τιμές του δείκτη και οι γυναίκες των γεωγραφικών διαμερισμάτων αυτών αναμένεται να αποκτήσουν κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής τους ζωής κατά μέσον όρο 2,2 παιδιά περίπου. Σε ελαφρώς πιο χαμηλά επίπεδα βρίσκονται τα Νησιά του Αιγαίου, η Α. Στερεά και Εύβοια, τα νησιά του Ιονίου και η Μακεδονία, ενώ όπως αναφέραμε τη χαμηλότερη τιμή του δείκτη κατέχει η Περ. Πρωτευούσης.

Ο ολικός δείκτης έγγαμης γονιμότητας παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή του στη Θεσσαλία (4847) και άρα μία έγγαμη γυναίκα που ζει στη Θεσσαλία αναμένεται να φέρει στον κόσμο 4,8 παιδιά περίπου μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ζωής υπό την προϋπόθεση ότι οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες συζυγικής γονιμότητας παραμένουν σταθεροί, οι γυναίκες παραμένουν έγγαμες και δεν λαμβάνεται υπόψη η θνησιμότητα. Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται ο δείκτης έγγαμης γονιμότητας και για τα υπόλοιπα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας.

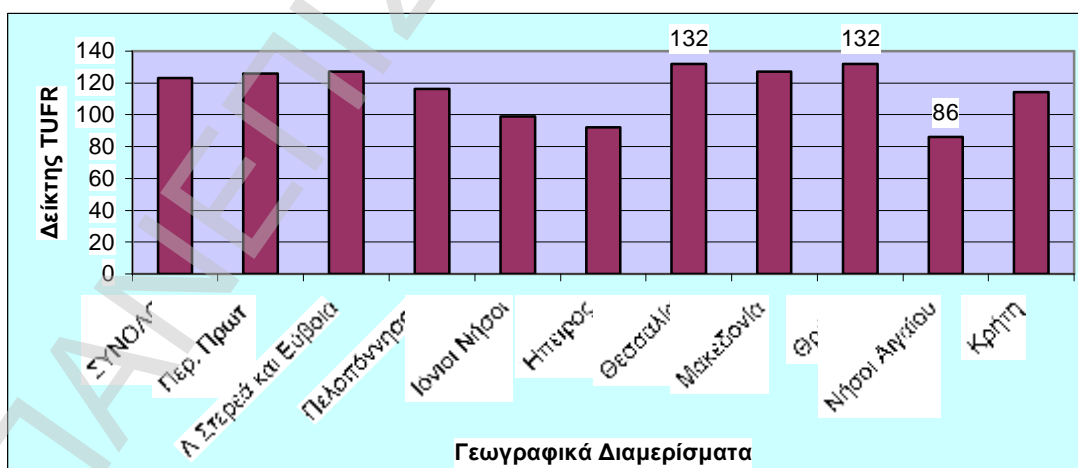
Σχήμα 4.4.8: Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.

Υψηλές τιμές για τον δείκτη αυτό παρατηρούμε ότι έχουν η Κρήτη, η Περ. Πρωτευούσης, η Ήπειρος και ακολουθούν Λ. Στερεά και Εύβοια, νησιά Ιονίου, Μακεδονία, νησιά Αιγαίου και τέλος η Θράκη που κατέχει τη μικρότερη τιμή (3997).

Ο ολικός δείκτης μη-έγγαμης γονιμότητας γίνεται μέγιστος για τη Θράκη και τη Θεσσαλία (132), ενώ ακολουθούν Μακεδονία και Λ. Στερεά και Εύβοια με 127 έκαστη. Η μικρότερη τιμή του δείκτη παρατηρείται στα νησιά του Αιγαίου (μόλις 86) με την Ήπειρο να απέχει ελάχιστα (92). Αναλυτική εικόνα του δείκτη παρουσιάζεται παρακάτω:

Σχήμα 4.4.9: Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.

Ακολουθεί μία σύντομη περιγραφή της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης για την τριετία που μελετάμε με βάση τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.4.8: Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.

1980-82			
Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	26,2	22,9	30,4
Περ. Πρωτευούσης	27	23,2	30,6
Λ. Στερεά και Εύβοια	26,1	22,7	29,9
Πελοπόννησος	26,2	23	30
Ιόνιοι Νήσοι	25,6	22,3	28,6
Ήπειρος	25,8	22,9	30,6
Θεσσαλία	25,6	22,4	29,7
Μακεδονία	25,9	22,7	30,7
Θράκη	25,2	22,7	28,5
Νήσοι Αιγαίου	25,8	23	30,6
Κρήτη	26	23	30,6

Η μικρότερη τιμή της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης για τη συνολική γονιμότητα είναι τα 25,2 χρόνια και την έχει η Θράκη, ακολουθούν νησιά Ιονίου και Θεσσαλία με 25,6 χρόνια, ενώ η μεγαλύτερη τιμή είναι τα 27 έτη και παρατηρείται στην Περ. Πρωτευούσης. Στη νόμιμη γονιμότητα η μικρότερη τιμή της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης παρατηρείται στα νησιά Ιονίου και είναι τα 22,3 χρόνια, ενώ η μεγαλύτερη στην Περ. Πρωτευούσης και είναι τα 23,2 χρόνια. Τέλος για τη μη-νόμιμη γονιμότητα στη Μακεδονία παρατηρείται η μέγιστη ηλικία (τα 30,7 έτη). Όπως και στις δύο προηγούμενες τριετίες έτσι και εδώ υπάρχει αρκετή απόκλιση στη μέση ηλικία τεκνοποίησης μεταξύ νόμιμης και μη-νόμιμης γονιμότητας.

Εν συνεχεία παρουσιάζεται ο πίνακας με την (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα.

Πίνακας 4.4.9: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1980-82.

1980-82			
Συμβολή (%) ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	80,1	56,6	68,6
Περ. Πρωτευούσης	80,6	57,6	67,1
Λ. Στερεά και Εύβοια	80,3	54,8	70,4
Πελοπόννησος	80,4	57,6	71,4
Ιόνιοι Νήσοι	77,1	50,7	73,6
Ήπειρος	82,1	59	66,8
Θεσσαλία	80,8	54	68,3
Μακεδονία	80,8	56,3	67,8
Θράκη	77,8	56,3	81,7
Νήσοι Αιγαίου	77,7	56,3	62,9
Κρήτη	76,8	56,2	73,9

Για τη συνολική γονιμότητα το μεγαλύτερο ποσοστό εντοπίζεται στην Ήπειρο και είναι 82,1%, οπότε το 82,1% της συνολικής γονιμότητας για την Ήπειρο πραγματοποιείται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Ακολουθούν Μακεδονία και Θεσσαλία με 80,8% έκαστη, ενώ το μικρότερο ποσοστό κατέχει η Κρήτη, μόλις 76,8%. Στη νόμιμη γονιμότητα τα ποσοστά είναι μικρότερα. Και εδώ πάλι υπερτερεί η Ήπειρος με 59%, με την Πελοπόννησο και την Περ. Πρωτεύουσας να ακολουθούν με ποσοστό 57,6%. Στη μη-νόμιμη γονιμότητα το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει η Κρήτη και είναι 73,9%, τα νησιά Ιονίου απέχουν ελάχιστα από το ποσοστό αυτό, δηλαδή 73,6%, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στα νησιά Αιγαίου και είναι 62,9%.

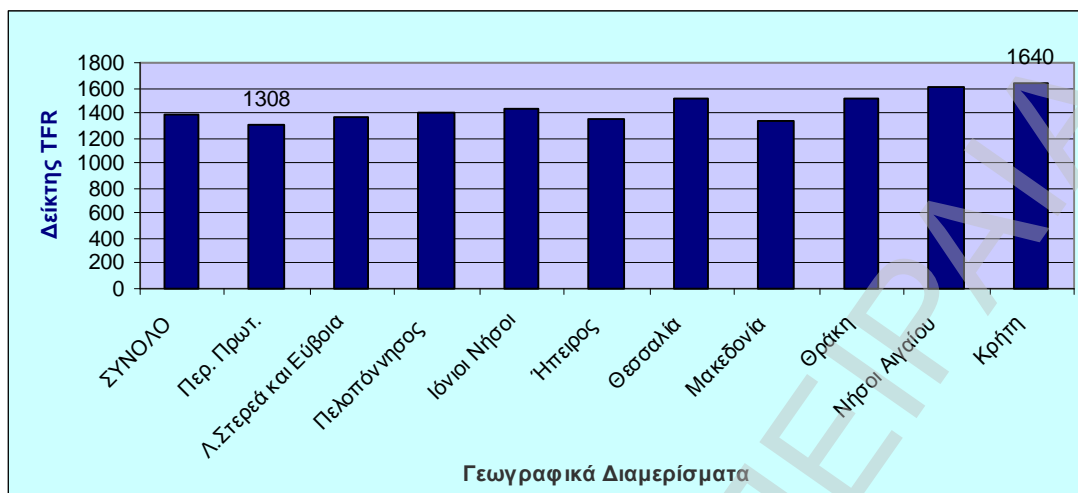
Προχωράμε στην επόμενη τριετία που είναι αυτή του 1990-92 και παρουσιάζουμε τον πίνακα 4.4.10 με τους δείκτες γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα:

Πίνακας 4.4.10: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR), Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.

1990-92			
	TFR	TMFR	TUFR
Σύνολο χώρας	1386	3800	118
Περ. Πρωτεύουσας	1308	4024	114
Α. Στερεά και Εύβοια	1366	3732	141
Πελοπόννησος	1400	3581	121
Ιόνιοι Νήσοι	1441	3547	198
Ήπειρος	1353	3615	82
Θεσσαλία	1516	3883	135
Μακεδονία	1346	3735	103
Θράκη	1516	3417	81
Νήσοι Αιγαίου	1604	3489	126
Κρήτη	1640	3941	139

Ξεκινάμε το σχολιασμό μας από τον ολικό δείκτη γονιμότητας και παρατηρούμε ότι τη μικρότερη τιμή του δείκτη έχει η Περ. Πρωτεύουσας με 1308 που σημαίνει ότι η γυναίκα της Πρωτεύουσας αναμένεται να αποκτήσει κατά μέσον όρο 1,3 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής υπό τις προϋποθέσεις που έχουμε αναφέρει. Η μέγιστη τιμή του δείκτη παρατηρείται στην Κρήτη και είναι 1640. Αν ανατρέξουμε στις προηγούμενες δύο τριετίες η Κρήτη κατείχε και πάλι τη μεγαλύτερη τιμή του δείκτη απ' όλα τα υπόλοιπα γεωγραφικά διαμερίσματα. Η διαφορά τώρα εντοπίζεται στο γεγονός ότι η τιμή του δείκτη έχει περιοριστεί αρκετά στην τριετία που βρισκόμαστε τώρα σε σχέση με αυτή του 1980-82 που ήταν 2370 ή του 1970-72 που ήταν 2796. Το γεγονός αυτό μας βάζει σε υποψίες πτώσης του επιπέδου της γονιμότητας μεταξύ των τριετιών 1960-62 και 1990-92. Αυτό όμως είναι κάτι που θα μελετήσουμε ξεχωριστά σε επόμενη παράγραφο. Στη συνέχεια παρουσιάζεται το σχήμα 4.4.10 με τη γραφική απεικόνιση του δείκτη ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

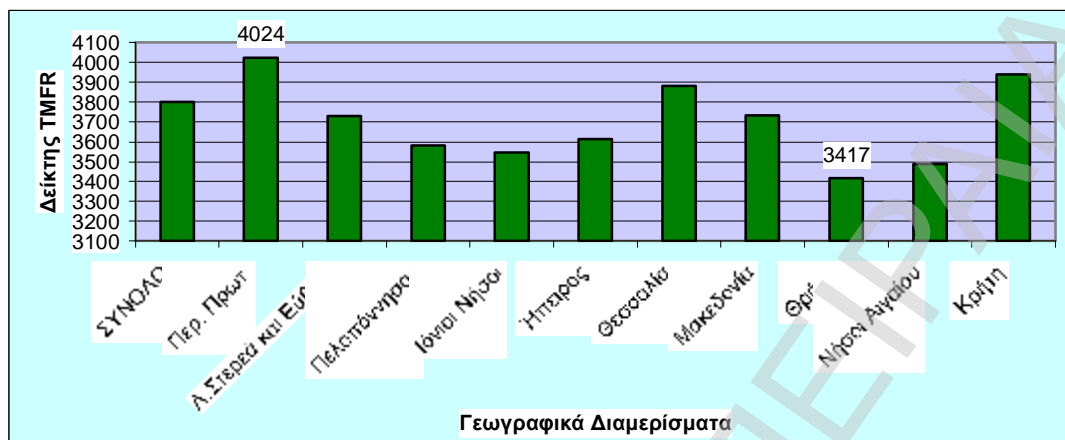
Σχήμα 4.4.10: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-1992.

Πέραν της Κρήτης που παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή για το δείκτη, ιδιαίτερα υψηλές τιμές έχουν τα νησιά Αιγαίου και η Θεσσαλία, ενώ λίγο πιο χαμηλά βρίσκονται τα νησιά Ιονίου, η Πελοπόννησος, η Λ. Στερεά και Εύβοια, ενώ Ήπειρος και Μακεδονία βρίσκονται ελαφρώς υψηλότερα από την Περ. Πρωτεύουσας.

Σχετικά με τον ολικό δείκτη έγγαμης γονιμότητας, αυτός παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή του στην Περ. Πρωτεύουσας (4024), ενώ με ελάχιστη διαφορά (3941) ακολουθεί η Κρήτη. Τη μικρότερη τιμή για το δείκτη αυτό κατέχει η Θράκη (3417) και επομένως η έγγαμη γυναίκα της Θράκης αναμένεται να αποκτήσει 3,4 παιδιά μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής της ηλικίας υπό τις προϋποθέσεις που έχουμε αναφέρει. Ας τα δούμε όμως καλύτερα από το παρακάτω σχήμα:

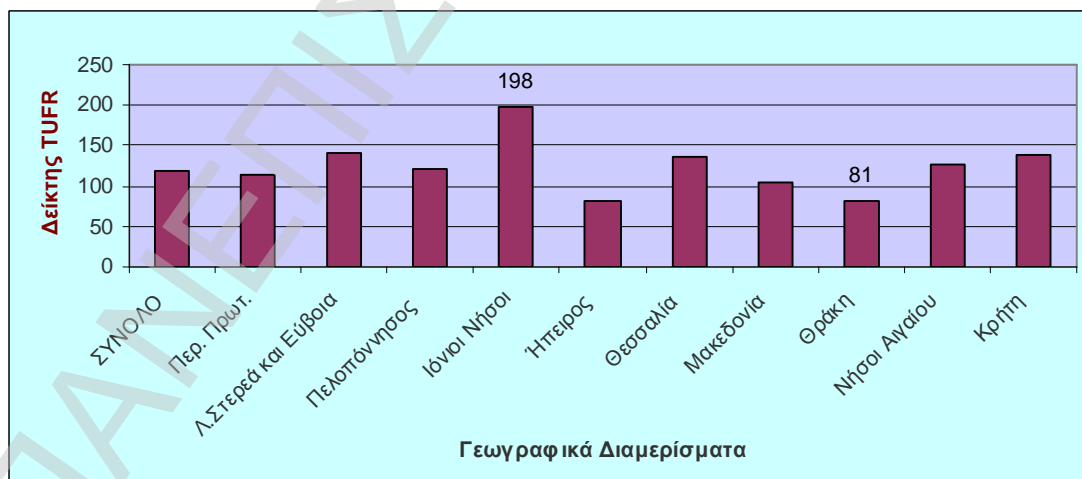
Σχήμα 4.4.11: Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.

Εκτός της περ. Πρωτεύουσας που έχει την υψηλότερη τιμή όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων, υψηλές τιμές του δείκτη παρατηρούνται στην Κρήτη και τη Θεσσαλία, ενώ ακολουθούν Μακεδονία και Λ. Στερεά και Εύβοια. Χαμηλότερα βρίσκονται Ήπειρος, Πελοπόννησος, νησιά Ιονίου, νησιά Αιγαίου και τέλος Θράκη.

Στο σχήμα 4.4.12 παρουσιάζεται ο ολικός δείκτης μη-έγγαμης γονιμότητας της τριετίας για κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα της χώρας.

Σχήμα 4.4.12: Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.

Παρατηρούμε ότι τη μεγαλύτερη τιμή του δείκτη κατέχουν τα νησιά Ιονίου, ακολουθούν Λ. Στερεά και Εύβοια, Κρήτη, Θεσσαλία, νησιά Αιγαίου, Πελοπόννησος, ενώ πιο χαμηλά

βρίσκονται Περ. Πρωτεύουσας, Μακεδονία, Ήπειρος και κλείνουμε με τη Θράκη, στην οποία η τιμή του δείκτη είναι 81.

Ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης για την τριετία 1990-92 με βάση τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.4.11: Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.

1990-92			
Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	27,4	22,8	31,5
Περ. Πρωτεύουσας	28,6	23,3	32,4
Λ. Στερεά και Εύβοια	26,8	22,4	30,5
Πελοπόννησος	27,3	23	30,7
Ιόνιοι Νήσοι	26,9	22,5	31,5
Ήπειρος	26,7	22,4	30,6
Θεσσαλία	26,3	22,3	29,1
Μακεδονία	27,1	22,5	31,4
Θράκη	25,6	22,2	29,9
Νήσοι Αιγαίου	26,5	22,9	31,4
Κρήτη	26,7	22,7	31,9

Έτσι λοιπόν για τη συνολική γονιμότητα, τη μεγαλύτερη μέση ηλικία τεκνοποίησης κατέχει η περ. της Πρωτεύουσας με 28,6 χρόνια και αμέσως μετά έρχεται η Πελοπόννησος με 27,3 χρόνια. Η απόκλιση στη μέση ηλικία τεκνοποίησης μεταξύ νόμιμης και μη-νόμιμης γονιμότητας παρατηρούμε ότι επαναλαμβάνεται και σε αυτή την τριετία.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα.

Πίνακας 4.4.12: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 1990-92.

1990-92			
Συμβολή (%) ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	84,3	55,5	62,1
Περ. Πρωτεύουσας	84,6	57,2	59,9
Λ. Στερεά και Εύβοια	84,2	53,4	61,6
Πελοπόννησος	84,4	57,2	63,9
Ιόνιοι Νήσοι	86	53,4	70,9
Ήπειρος	86,1	55,5	85,2
Θεσσαλία	84,4	54	62,1
Μακεδονία	85,2	54,7	62,6
Θράκη	81,7	53	66,5
Νήσοι Αιγαίου	83,8	56,7	65,3
Κρήτη	82,6	54,9	66,4

Στη συνολική γονιμότητα το μέγιστο ποσοστό κατέχει η Ήπειρος (86,1%) και ακολουθούν τα νησιά του Ιονίου με πολύ μικρή διαφορά (86%). Η μικρότερη (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη συνολική γονιμότητα παρατηρείται στη Θράκη με ποσοστό 81,7%. Τα αντίστοιχα ποσοστά εμφανίζονται αρκετά μειωμένα στη νόμιμη γονιμότητα. Έτσι το μεγαλύτερο ποσοστό φτάνει στο 57,2% και είναι το ίδιο για την Περ. της Πρωτεύουσας και την Πελοπόννησο. Άρα τόσο για την Περ. της Πρωτεύουσας όσο και για την Πελοπόννησο το 57,2% της νόμιμης γονιμότητας προέρχεται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Στη μη-νόμιμη γονιμότητα το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην Ήπειρο και πάλι (85,2%) όπως συνέβη στη συνολική γονιμότητα. Αμέσως μετά ακολουθούν τα νησιά Ιονίου με ποσοστό 70,9% αρκετά χαμηλότερο από το αντίστοιχο της Ηπείρου. Τέλος το χαμηλότερο ποσοστό παρουσιάζεται στην Περ. της Πρωτεύουσας και είναι 59,9%.

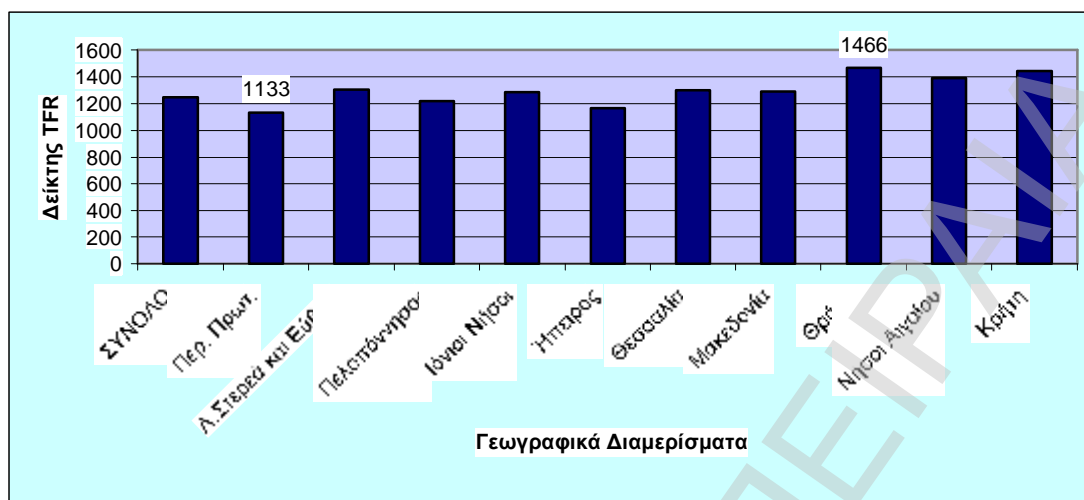
Τελειώνουμε την παράγραφο αυτή με τον σχολιασμό αρχικά των δεικτών γονιμότητας της τριετίας 2000-02, όπως αυτοί παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.4.13: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας (TMFR), Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας (TUFR) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.

2000-2002			
	TFR	TMFR	TUFR
Σύνολο χώρας	1249	3661	128
Περ. Πρωτεύουσας	1133	3532	107
Α. Στερεά και Εύβοια	1304	3558	177
Πελοπόννησος	1217	3342	147
Ιόνιοι Νήσοι	1285	3378	155
Ήπειρος	1167	3728	58
Θεσσαλία	1301	3576	129
Μακεδονία	1292	3863	127
Θράκη	1466	3576	137
Νήσοι Αιγαίου	1392	3440	147
Κρήτη	1444	4070	160

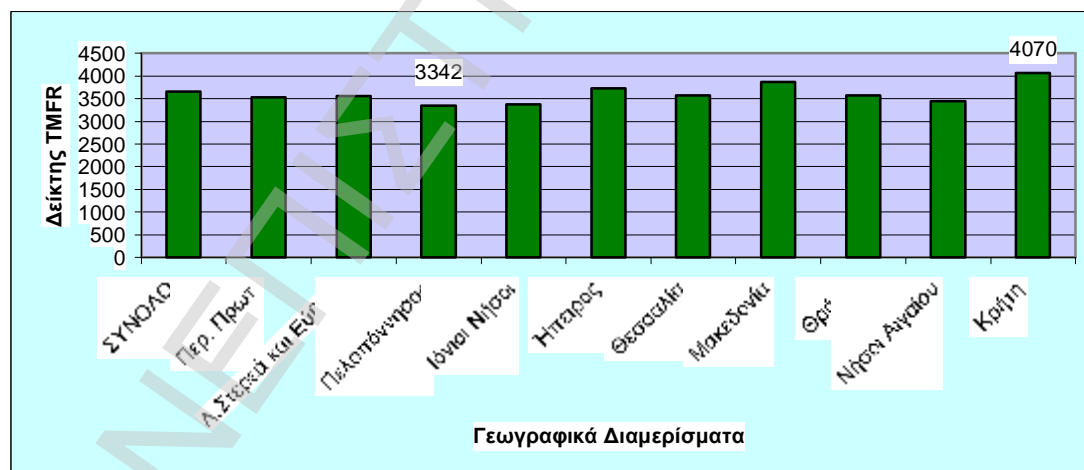
Ο δείκτης ολικής γονιμότητας παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή στην περιφέρεια της Πρωτεύουσας (1133) και ακολουθεί η Ήπειρος με τιμή 1167. Η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη εντοπίζεται στη Θράκη και είναι 1466. Έτσι μια γυναίκα που είναι εγκατεστημένη στην Πρωτεύουσα αναμένεται να αποκτήσει κατά μέσον όρο κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής 1,1 παιδιά αν αγνοήσουμε την επίδραση της θνησιμότητας και θεωρήσουμε ότι οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας παραμείνουν σταθεροί, ενώ η αντίστοιχη της Θράκης θα αποκτήσει περίπου 1,5 παιδιά. Στη συνέχεια παρουσιάζεται γραφικά ο δείκτης για κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα.

Σχήμα 4.4.13: Δείκτης Ολικής Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.

Εκτός λοιπόν της Θράκης που έχει τη μέγιστη τιμή στον δείκτη ολικής γονιμότητας, και η Κρήτη παρουσιάζει υψηλά επίπεδα στον δείκτη. Ακολουθούν τα νησιά του Αιγαίου, η Α. Στερεά και η Εύβοια, η Θεσσαλία, ενώ στα ίδια περίπου επίπεδα βρίσκονται Μακεδονία, νησιά Ιονίου και Πελοπόννησος.

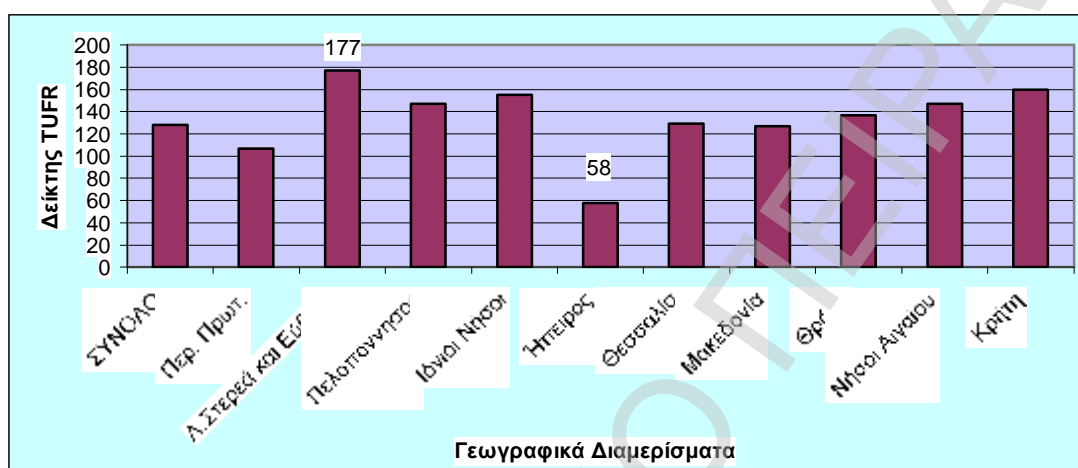
Σχήμα 4.4.14: Ολικός Δείκτης Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.

Το σχήμα 4.4.14 παρουσιάζει τον ολικό δείκτη έγγαμης γονιμότητας. Η μεγαλύτερη τιμή εντοπίζεται στην Κρήτη και είναι 4070. Ακολουθεί η Μακεδονία με τιμή 3863 και η Ήπειρος με 3728. Θεσσαλία και Θράκη παρουσιάζουν την ίδια τιμή 3576, ενώ με μικρή διαφορά

(3558) ακολουθεί η Λ. Στερεά και Εύβοια. Η μικρότερη τιμή του δείκτη παρουσιάζεται στην Πελοπόννησο και είναι 3342.

Σχήμα 4.4.15: Ολικός Δείκτης Μη-Έγγαμης Γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.

Ο ολικός δείκτης μη-έγγαμης γονιμότητας γίνεται μέγιστος στη Λ. Στερεά και Εύβοια. Η μικρότερή του τιμή παρατηρείται στην Ήπειρο. Σχετικά υψηλές τιμές μετά τη Λ. Στερεά και Εύβοια έχουν επίσης Κρήτη (160), νησιά Ιονίου (155), νησιά Αιγαίου και Πελοπόννησος (147). Ακολουθούν Θράκη, Θεσσαλία, Μακεδονία και περ. Πρωτεύουσας.

Ο πίνακας 4.4.14 παρουσιάζει τη μέση ηλικία τεκνοποίησης για την τριετία 2000-02 ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Πίνακας 4.4.14: Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.

2000-2002			
Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	29,4	24,4	31
Περ. Πρωτεύουσας	30,6	25,3	32,6
Λ. Στερεά και Εύβοια	28,6	24,2	29,6
Πελοπόννησος	29,2	24,5	28,9
Ιόνιοι Νήσοι	28,8	24,4	31,4
Ήπειρος	29,1	23,7	32,5
Θεσσαλία	28,6	24,1	28,2
Μακεδονία	29,2	24	31,4
Θράκη	27,4	23,3	30,1
Νήσοι Αιγαίου	28,3	24,1	31,4
Κρήτη	28,5	23,7	32

Για τη συνολική γονιμότητα η μικρότερη μέση ηλικία τεκνοποίησης παρατηρείται στη Θράκη και είναι 27,4, ακολουθούν τα νησιά Αιγαίου με τη μέση ηλικία τεκνοποίησης να είναι τα 28,3 χρόνια, διαφορά δηλαδή ενός χρόνου από την προηγούμενη τιμή. Η μέγιστη τιμή για τη μέση ηλικία τεκνοποίησης σημειώνεται στην Περ. Πρωτεύουσας (30,6 χρόνια). Σημαντικά υψηλές τιμές στις μέσες ηλικίες παρουσιάζονται επίσης στην Μακεδονία, Πελοπόννησο (29,2 χρόνια) και Ήπειρο (29,1 χρόνια). Στη νόμιμη γονιμότητα η χαμηλότερη τιμή στη μέση ηλικία τεκνοποίησης παρατηρείται και πάλι στη Θράκη (23,3 χρόνια) και η μέγιστη είναι τα 25,5 χρόνια και εντοπίζονται στην Περ. της Πρωτεύουσας. Τέλος για τη μη-νόμιμη γονιμότητα η μέγιστη τιμή για τη μέση ηλικία τεκνοποίησης εντοπίζεται και πάλι στην Περ. της Πρωτεύουσας και είναι τα 32,6 χρόνια. Η απόκλιση στη μέση ηλικία τεκνοποίησης μεταξύ νόμιμης και μη-νόμιμης γονιμότητας είναι εμφανής και σε αυτή την τριετία. Επομένως θα μπορούσαμε να πούμε σαν γενικό συμπέρασμα, κρίνοντας και από τις προηγούμενες τριετίες, ότι οι περισσότερες νόμιμες γεννήσεις προέρχονται από νεαρές έγγαμες γυναίκες (ηλικίας μεταξύ 23-25 ετών), ενώ οι μη νόμιμες γεννήσεις προέρχονται από μη έγγαμες γυναίκες σχετικά μεγαλύτερων ηλικιών (άνω των 30).

Πίνακας 4.4.15: (%) Συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για την τριετία 2000-02.

2000-2002			
Συμβολή (%) ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα			
	Συνολική γονιμότητα	Νόμιμη γονιμότητα	Μη νόμιμη γονιμότητα
Σύνολο χώρας	80,9	63,5	56,4
Περ. Πρωτεύουσας	78,1	66	53,4
Λ. Στερεά και Εύβοια	82,2	65,7	57,1
Πελοπόννησος	80,8	64,1	65,4
Ιόνιοι Νήσοι	82,1	65,8	56,6
Ήπειρος	84,2	61,9	46,1
Θεσσαλία	82,9	65,3	54,7
Μακεδονία	82,2	61,6	57,8
Θράκη	80,7	57,7	60,9
Νήσοι Αιγαίου	83,2	63,3	60,7
Κρήτη	83	60,5	57,2

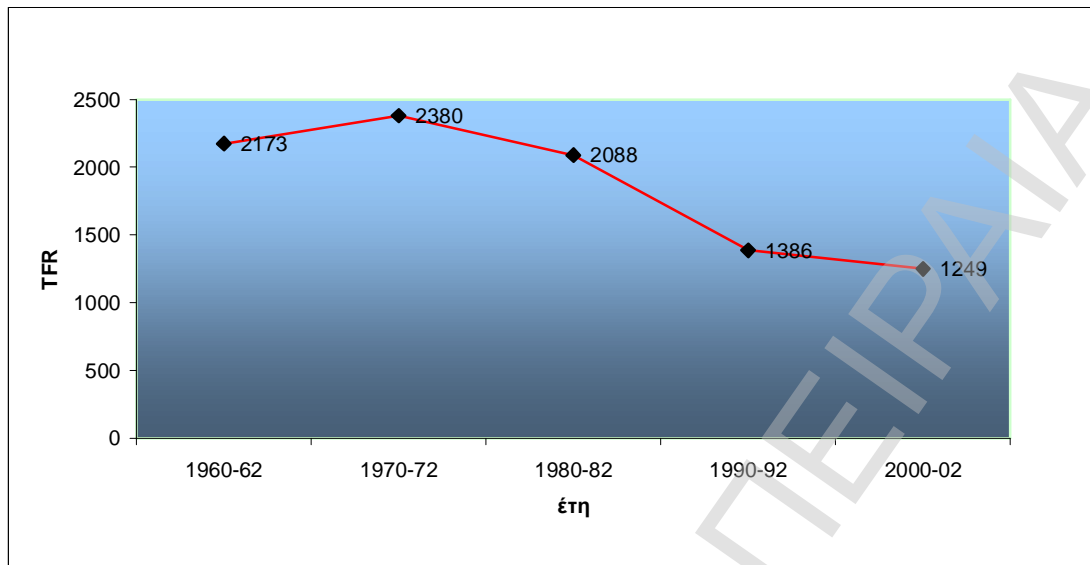
Τελειώνουμε την παρουσίαση και αυτής της τριετίας με την (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα. Στην Ήπειρο το 84,2% της συνολικής γονιμότητας προέρχεται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας το 66% των νόμιμων γεννήσεων πραγματοποιείται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών, ενώ στην Πελοπόννησο το 65,4% των μη-νόμιμων γεννήσεων πραγματοποιείται από γυναίκες ηλικίας 20-35 ετών. Τα προαναφερθέντα ποσοστά αποτελούν τα μέγιστα για τη συνολική, τη νόμιμη και τη μη-νόμιμη γονιμότητα.

4.5 Η εξέλιξη των δεικτών γονιμότητας για το σύνολο της χώρας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα 1961-2001.

Στην παράγραφο αυτή θα παρουσιάσουμε τα διαγράμματα του δείκτη ολικής γονιμότητας, του δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών και του δείκτη ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών διαχρονικά από το 1961 έως και το 2001 και για το σύνολο της χώρας.

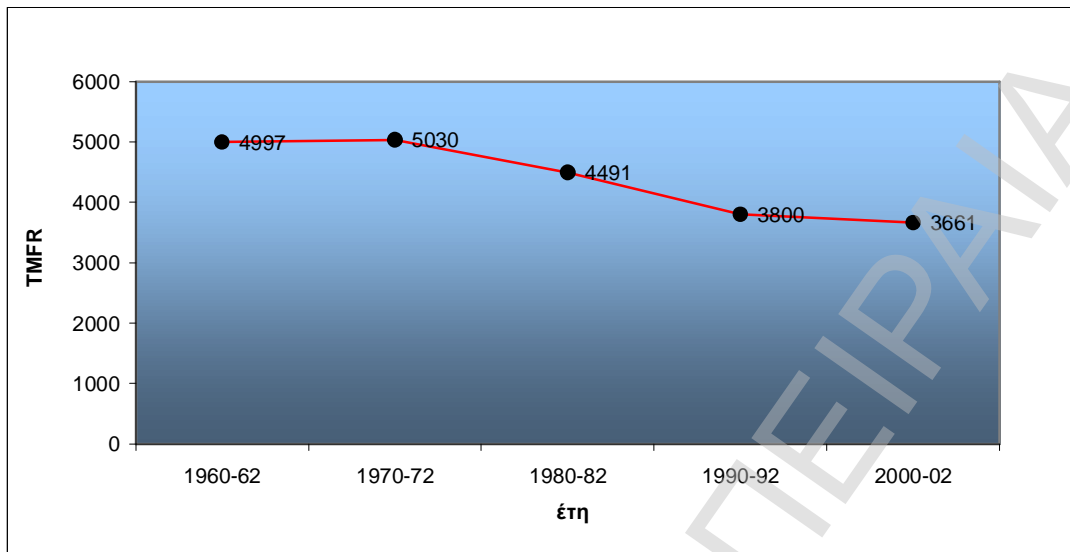
Ας ξεκινήσουμε από το σχήμα 4.5.1 και τον ολικό δείκτη γονιμότητας.

Σχήμα 4.5.1: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για το σύνολο της χώρας.

Ο ολικός δείκτης γονιμότητας, όπως διαπιστώνουμε από το παραπάνω σχήμα, παρουσιάζει σημαντική πτώση και από την τιμή 2173 που βρισκόταν την τριετία 1960-62, πέφτει στο 1249 την τριετία 2000-02. Η μέγιστη τιμή του δείκτη παρατηρείται την τριετία 1970-72 και είναι 2380. Επομένως από εκεί που μία γυναίκα την τριετία 1970-72 αποκτούσε κατά μέσον όρο 2,4 παιδιά περίπου, την τριετία 2000-02 αποκτάει 1,2 κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής υπό τις προϋποθέσεις ότι οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας παραμένουν σταθεροί και επιβιώνει μέχρι την ηλικία των 50 ετών. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι ο δείκτης ολικής γονιμότητας έχει σχεδόν υποδιπλασιαστεί σε διάρκεια τριάντα χρόνων. Ανάλογο σκηνικό επικρατεί και για τον δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών όπως παρουσιάζεται από το επόμενο σχήμα.

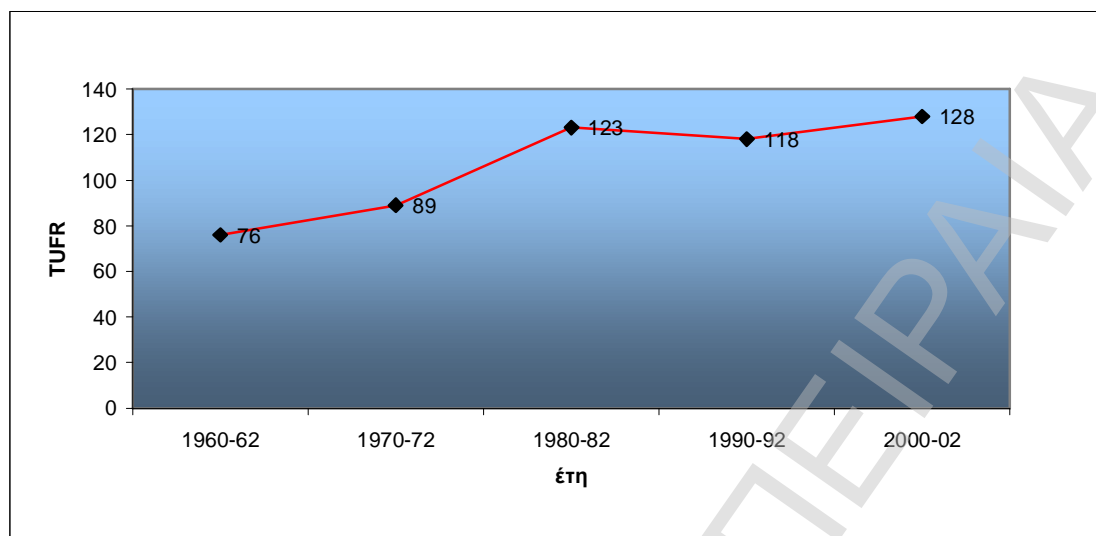
Σχήμα 4.5.2: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για το σύνολο της χώρας

Η μέγιστη τιμή του δείκτη και εδώ παρατηρείται την τριετία 1970-72 και είναι 5030. Από την τριετία αυτή και μετά, μέχρι δηλαδή και την τριετία 2000-02, η πτώση του δείκτη είναι εμφανής, οπότε και καταλήγει στην τιμή 3661. Έτσι από εκεί που μία έγγαμη γυναίκα την τριετία 1970-72 αποκτούσε κατά μέσον όρο 5 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής, την τριετία 2000-02 αποκτάει 3,6 υπό τις προϋποθέσεις ότι παραμένει έγγαμη, επιβιώνει μέχρι και την ηλικία των 50 ετών και οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες συζυγικής γονιμότητας παραμένουν σταθεροί στο διάστημα αυτό.

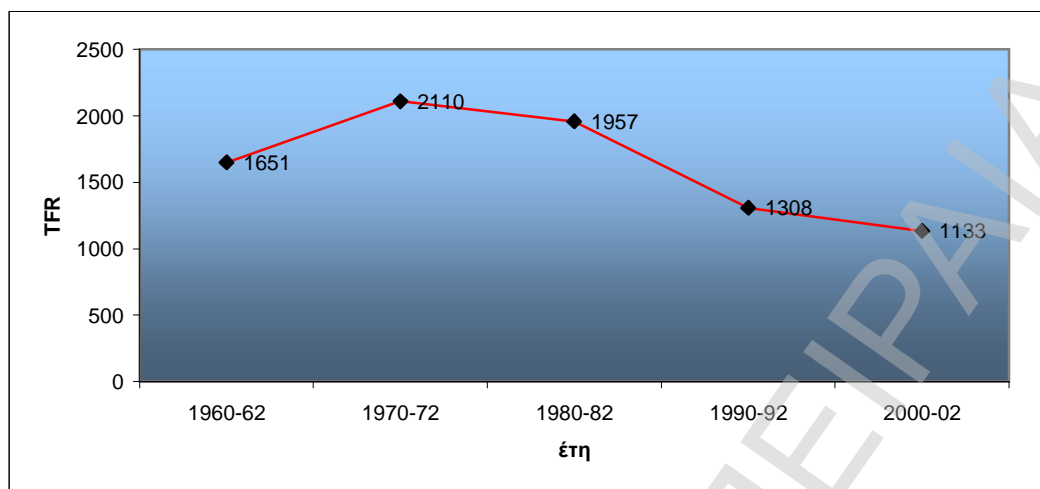
Διαφορετική εικόνα παρουσιάζεται στον ολικό δείκτη μη έγγαμων γυναικών, όπου σε διάρκεια σαράντα ετών η τιμή του εκτοξεύεται από 76 σε 128. Επικρατεί λοιπόν μία αύξηση της μη έγγαμης γονιμότητας στο σύνολο της χώρας μέσα σε ένα διάστημα σαράντα ετών.

Σχήμα 4.5.3: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας στο σύνολο της χώρας

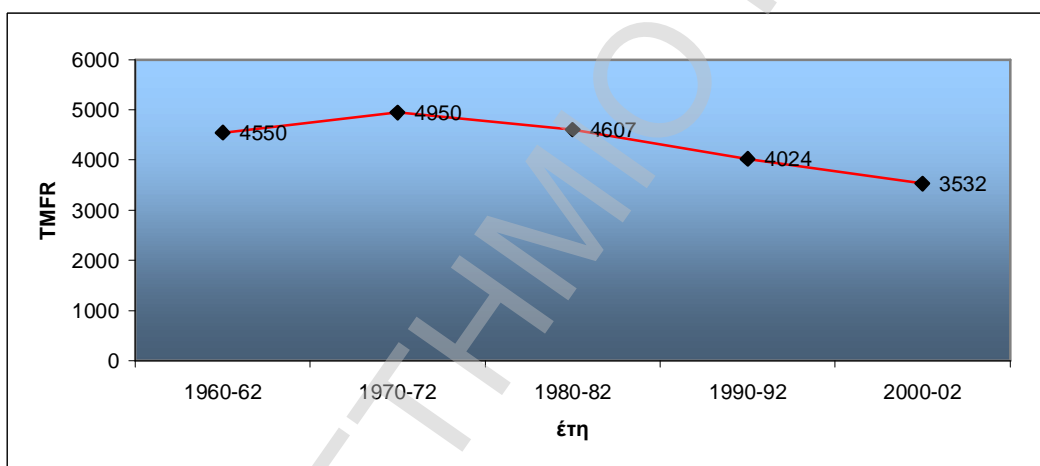

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα σχήματα του ολικού δείκτη γονιμότητας, του δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών και του δείκτη ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών για κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα για τις τριετίες από 1960-62 έως και 2000-02. Το χαρακτηριστικό για τα σχήματα που θα παρουσιαστούν στη συνέχεια είναι ότι έχουν ένα κοινό στοιχείο με τα αντίστοιχα σχήματα που περιγράψαμε παραπάνω. Ο δείκτης ολικής γονιμότητας και ο δείκτης ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών παρουσιάζουν πτώση σε διάρκεια σαράντα χρόνων, σε αντίθεση με τον ολικό δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας που παρουσιάζει άνοδο. Ξεκινάμε λοιπόν με τα σχήματα 4.5.4-4.5.6 που αφορούν την Περ. Πρωτευούσης και συνεχίζουμε με τα υπόλοιπα γεωγραφικά διαμερίσματα.

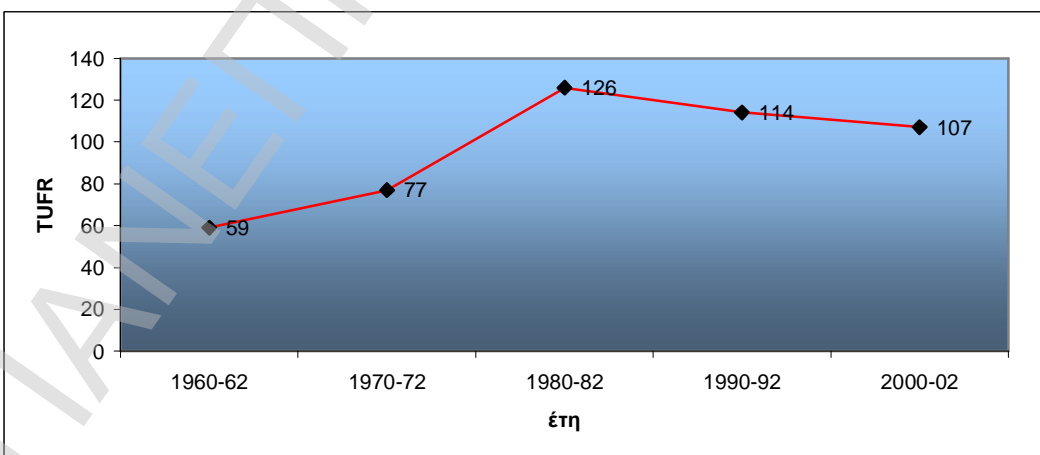
Σχήμα 4.5.4: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Περ. Πρωτευούσης

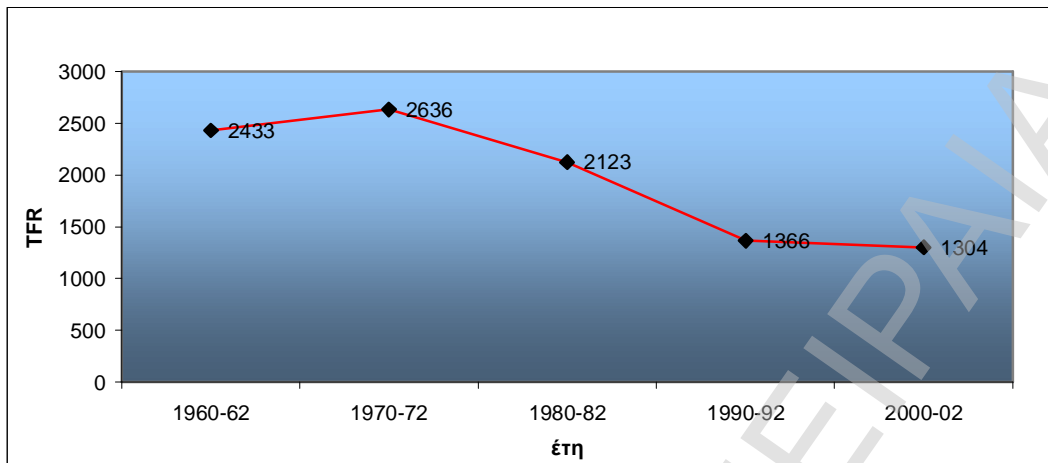
Σχήμα 4.5.5: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Περ. Πρωτευούσης

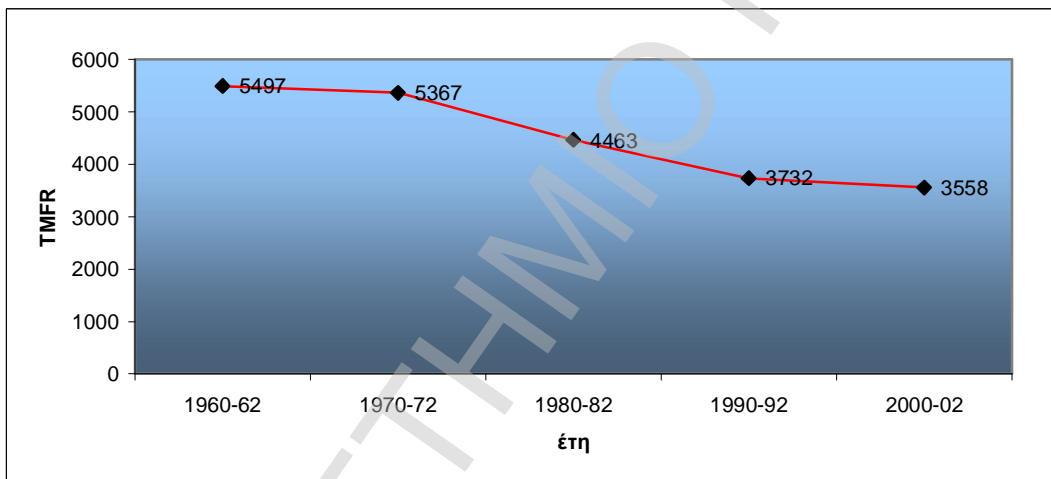
Σχήμα 4.5.6: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Περ. Πρωτευούσης

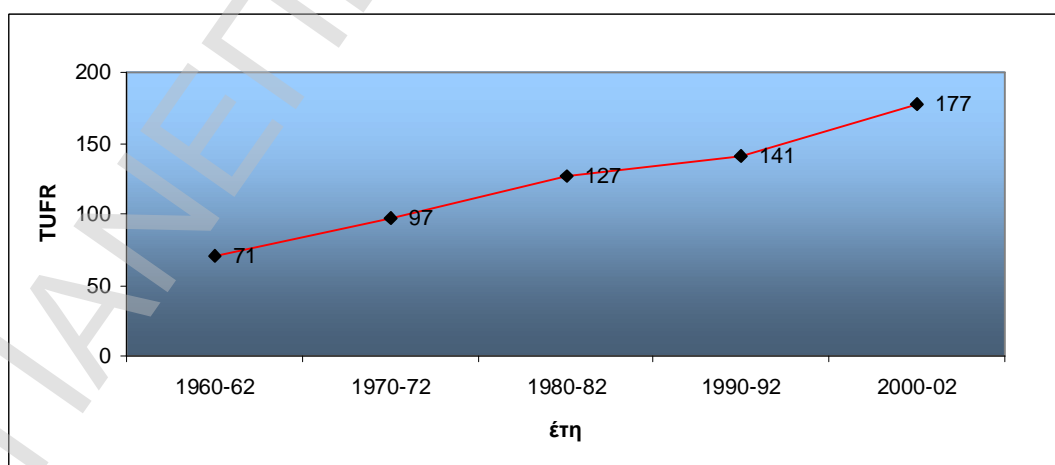
Σχήμα 4.5.7: Πορεία του ολικού δείκτη γονιμότητας για την Α. Στερεά και Εύβοια

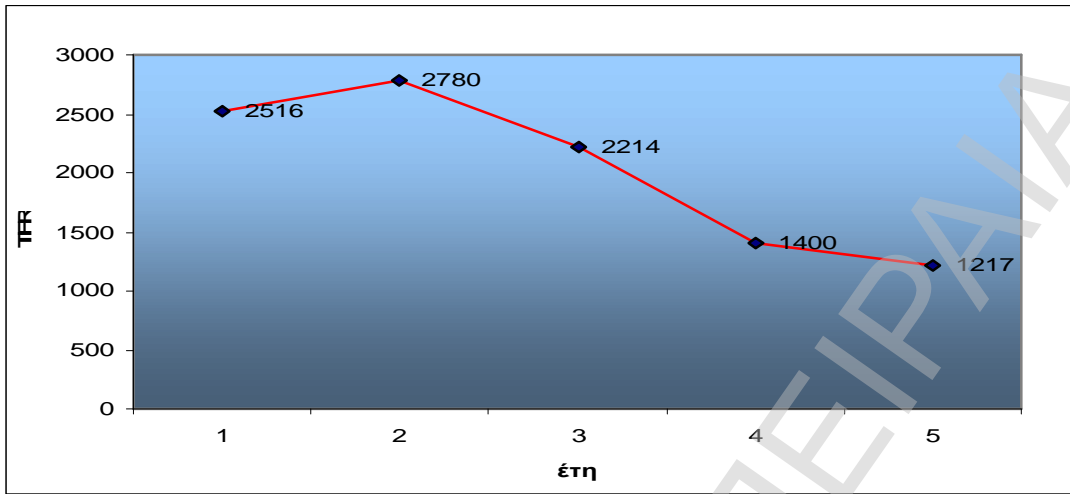
Σχήμα 4.5.8: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Α. Στερεά και Εύβοια

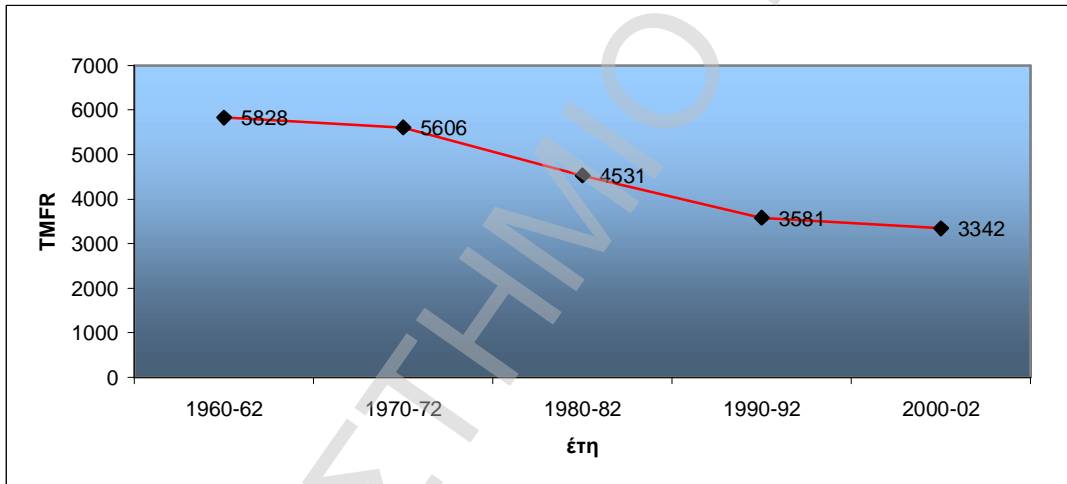
Σχήμα 4.5.9: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Α. Στερεά και Εύβοια

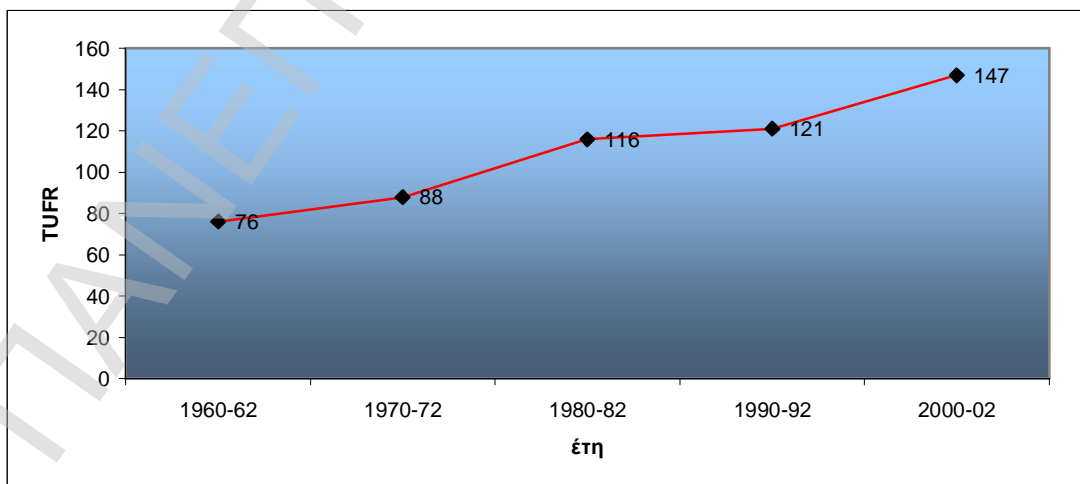
Σχήμα 4.5.10: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για την Πελοπόννησο

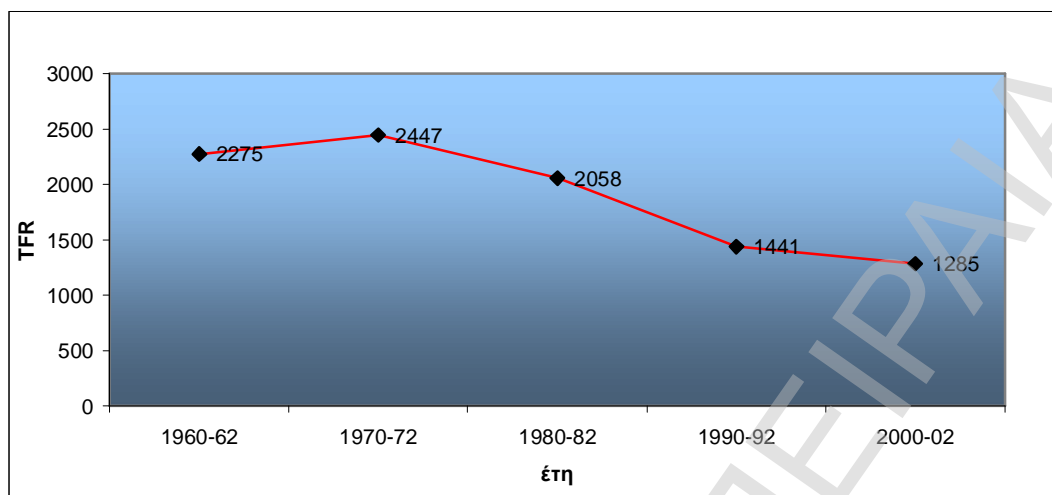
Σχήμα 4.5.11: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Πελοπόννησο

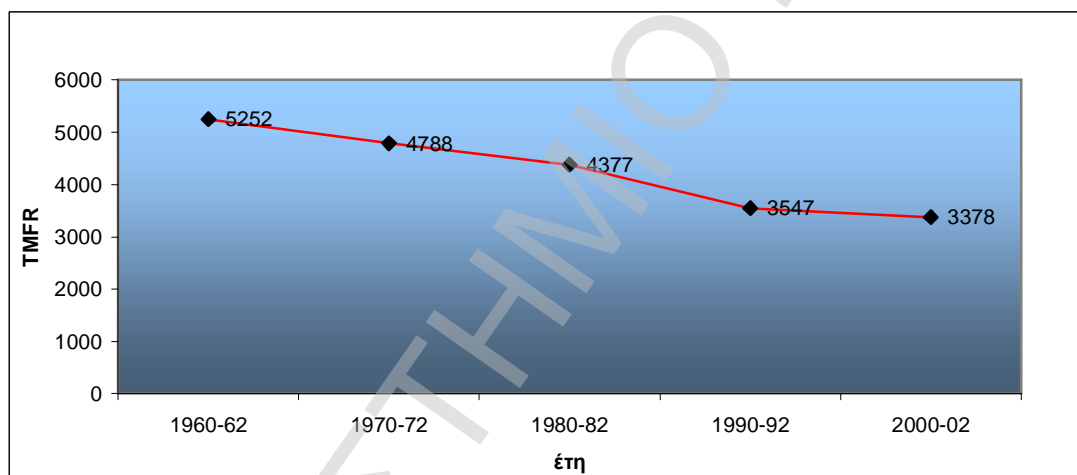
Σχήμα 4.5.12: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Πελοπόννησο

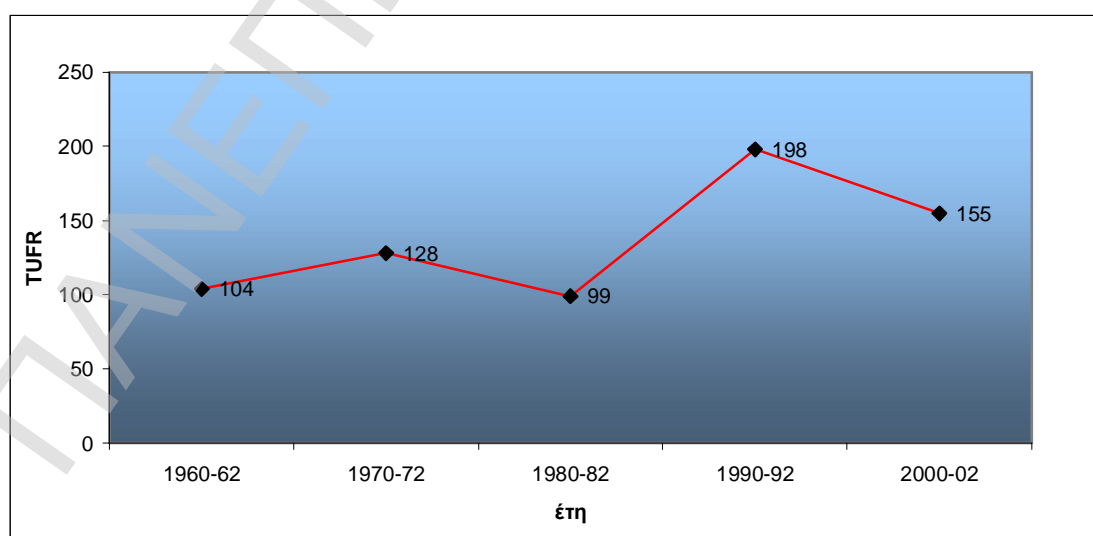
Σχήμα 4.5.13: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για τα Ιόνια Νησιά

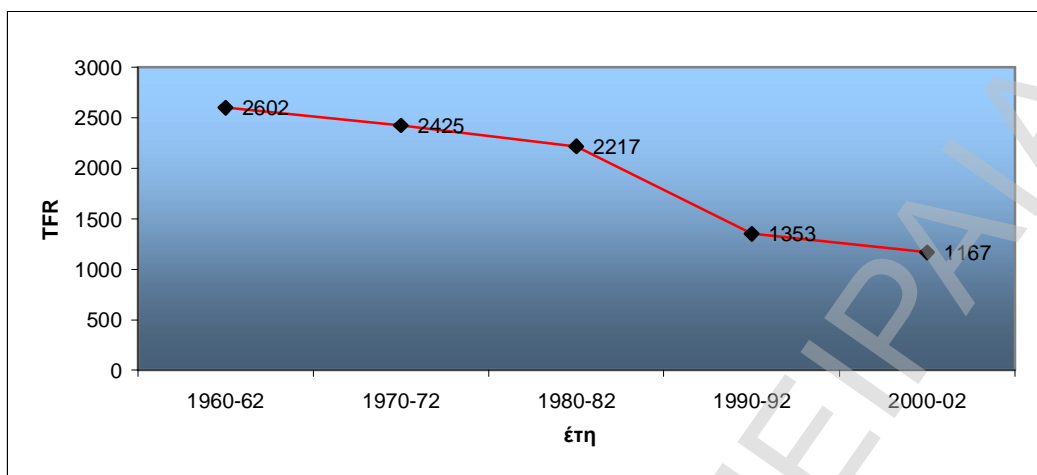
Σχήμα 4.5.14: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τα Ιόνια Νησιά

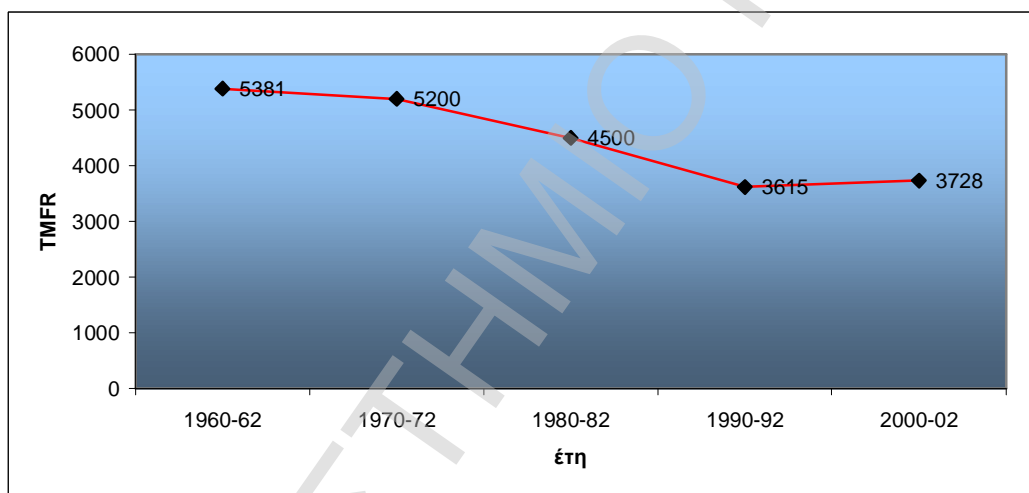
Σχήμα 4.5.15: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τα Ιόνια Νησιά

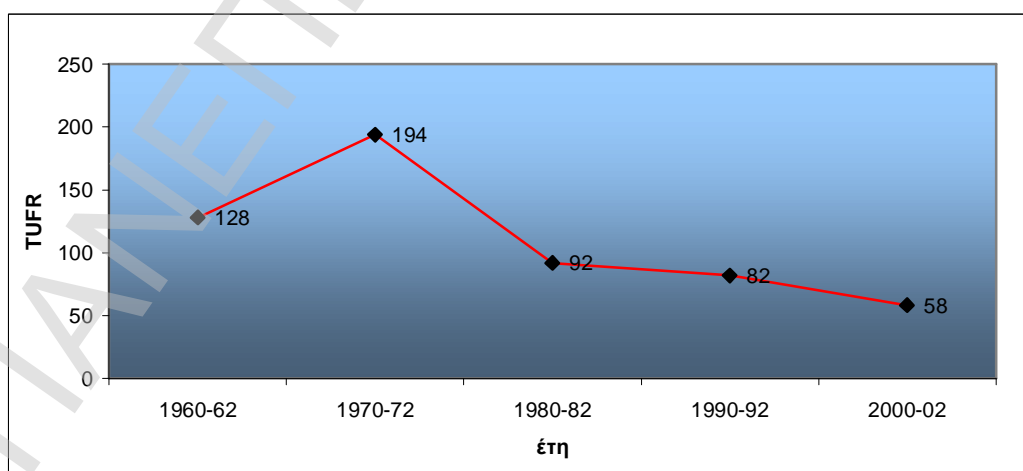
Σχήμα 4.5.16: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για την Ήπειρο

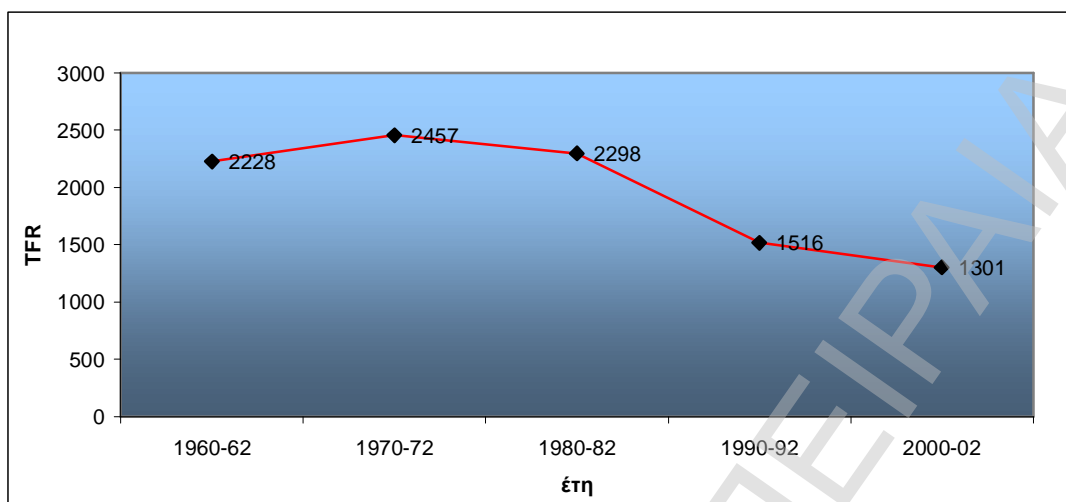
Σχήμα 4.5.17: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Ήπειρο

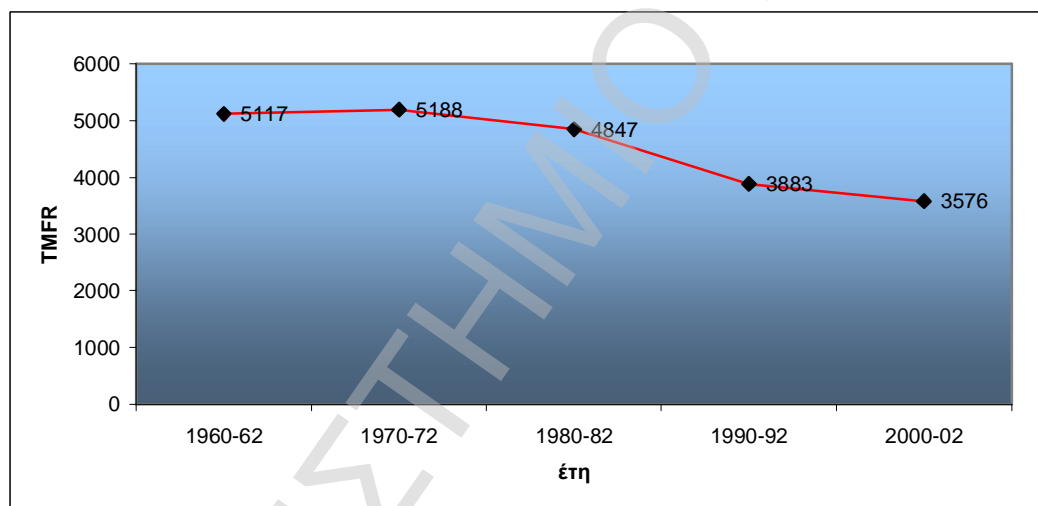
Σχήμα 4.5.18: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Ήπειρο

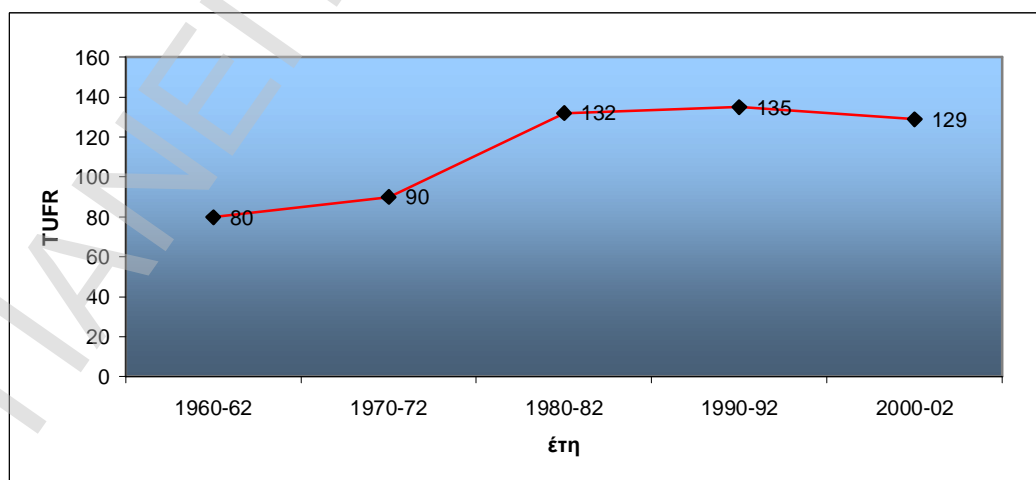
Σχήμα 4.5.19: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για τη Θεσσαλία

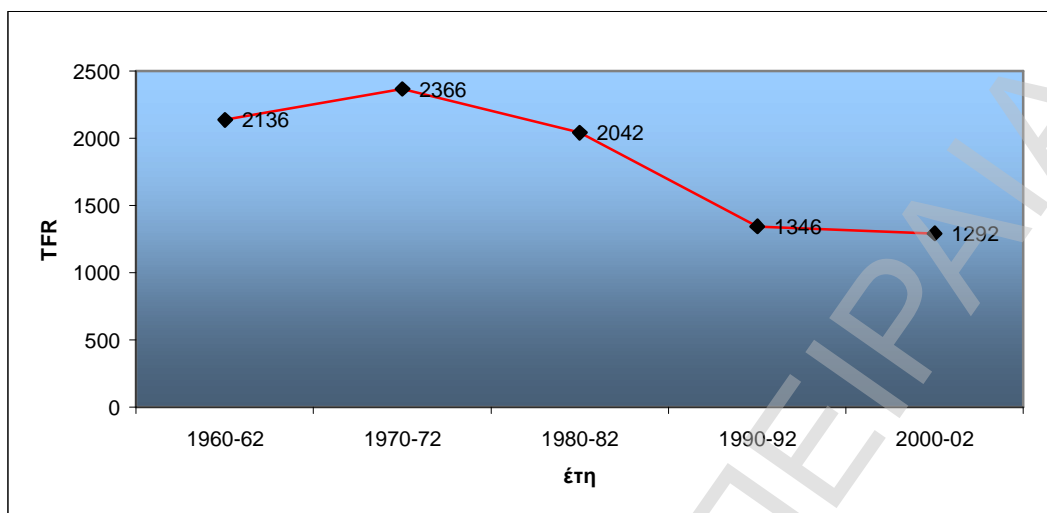
Σχήμα 4.20: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τη Θεσσαλία

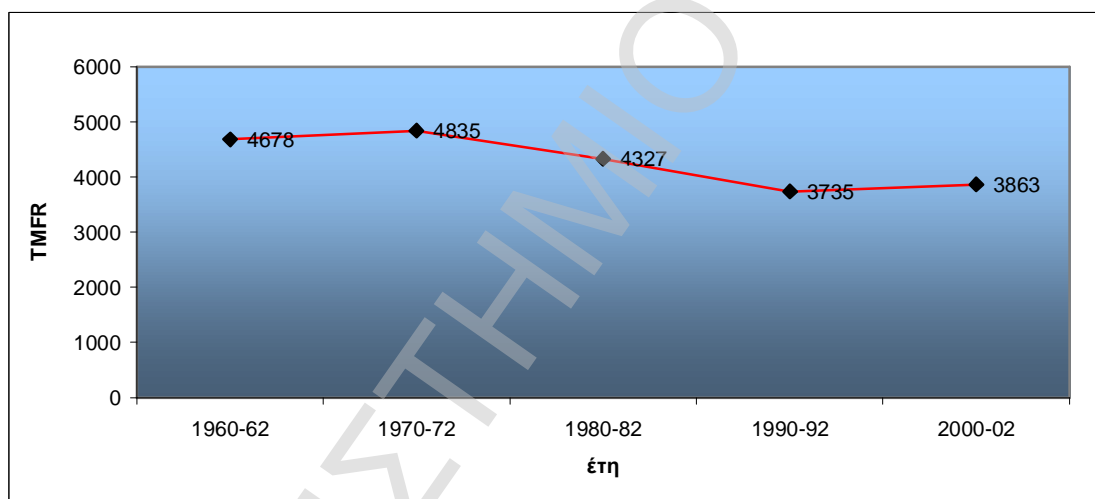
Σχήμα 4.21: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τη Θεσσαλία

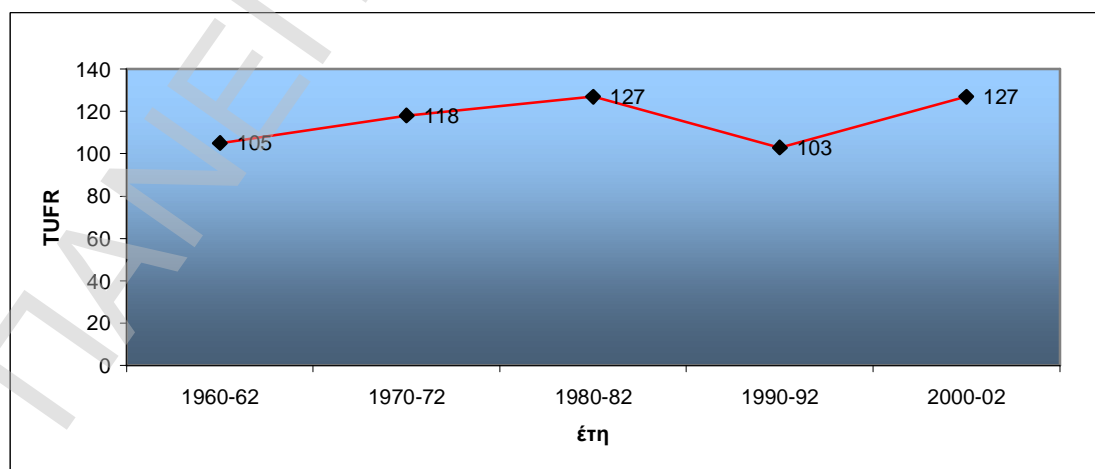
Σχήμα 4.5.22: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για την Μακεδονία

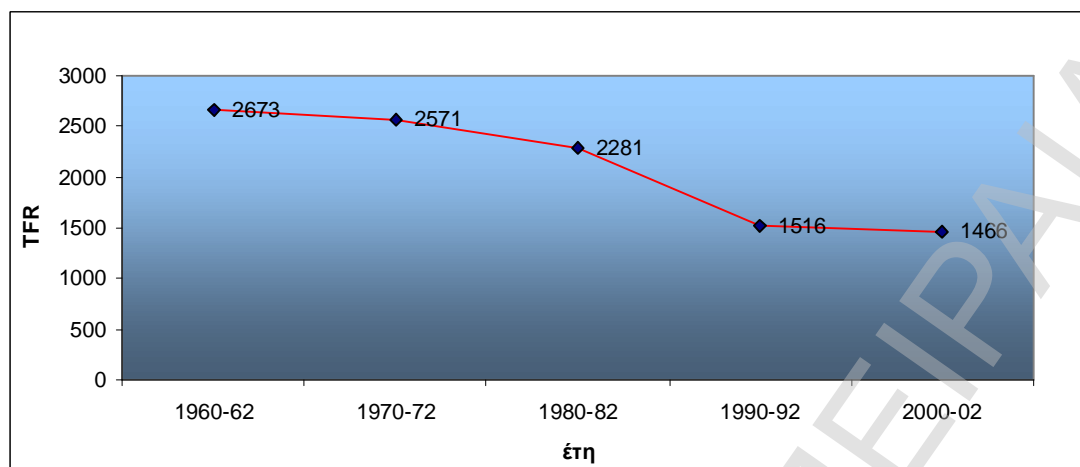
Σχήμα 4.5.23: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Μακεδονία

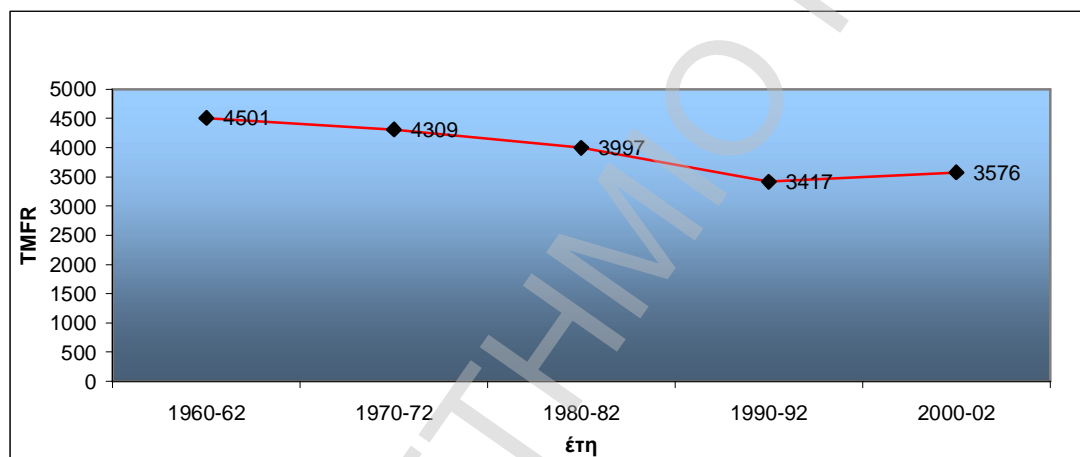
Σχήμα 4.5.24: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Μακεδονία

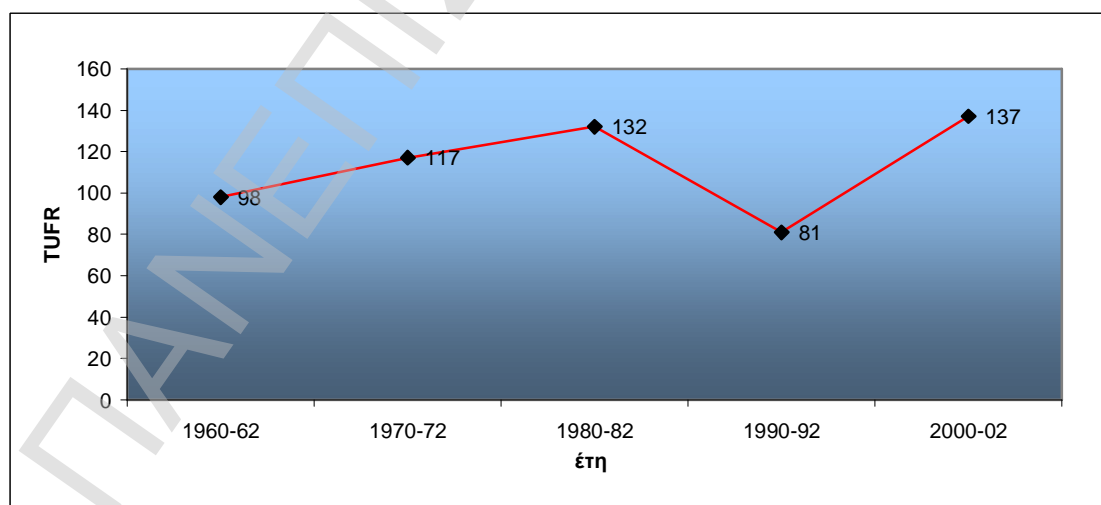
Σχήμα 4.5.25: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για τη Θράκη

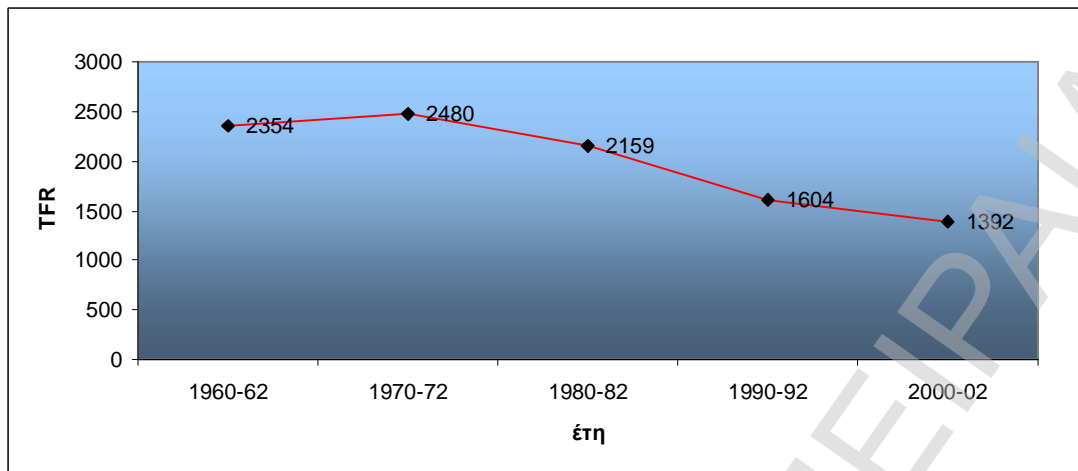
Σχήμα 4.5.26: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τη Θράκη

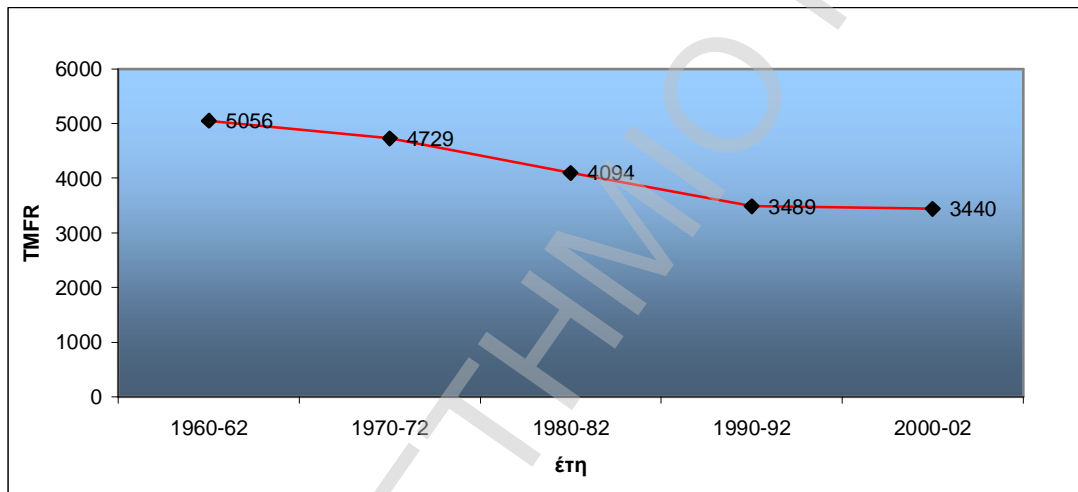
Σχήμα 4.5.27: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τη Θράκη

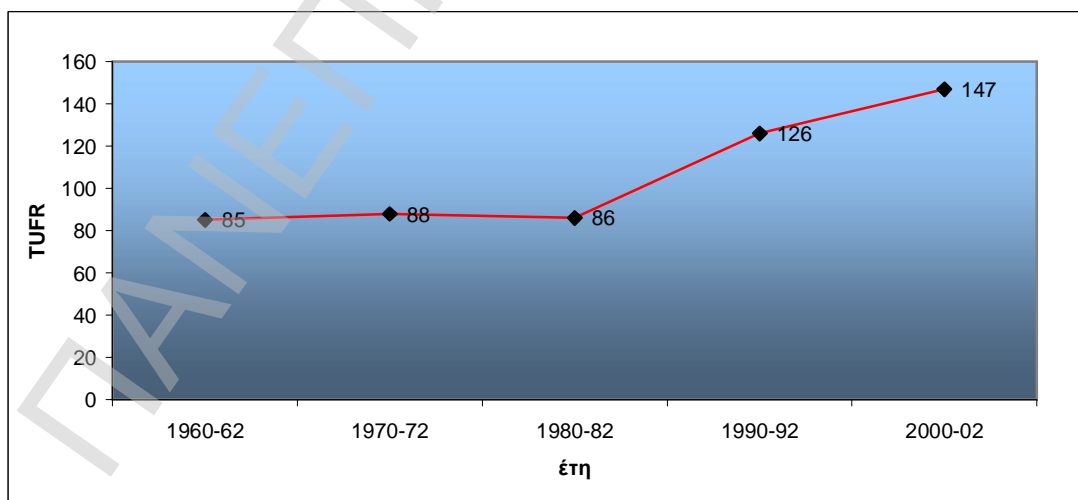
Σχήμα 4.5.28: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για τα Νησιά Αιγαίου

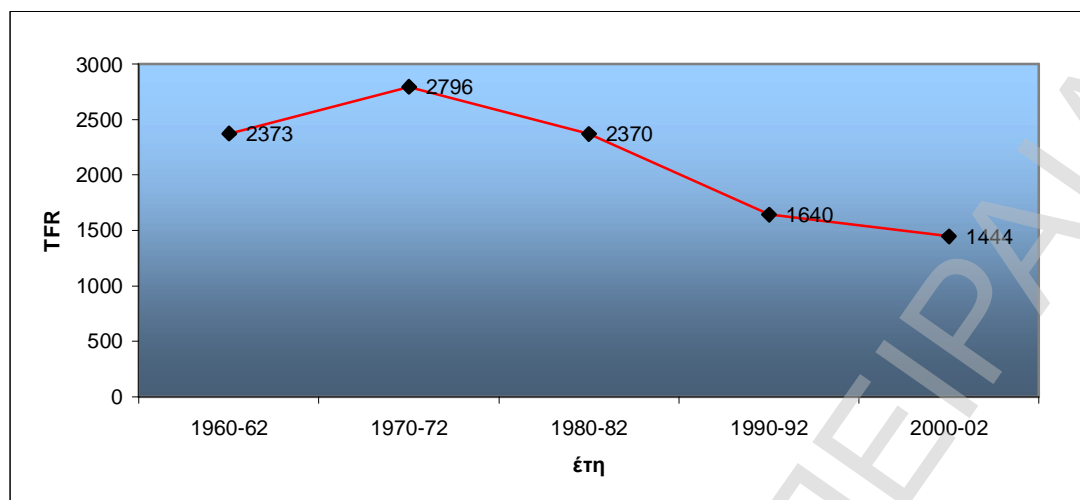
Σχήμα 4.5.29: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για τα Νησιά Αιγαίου

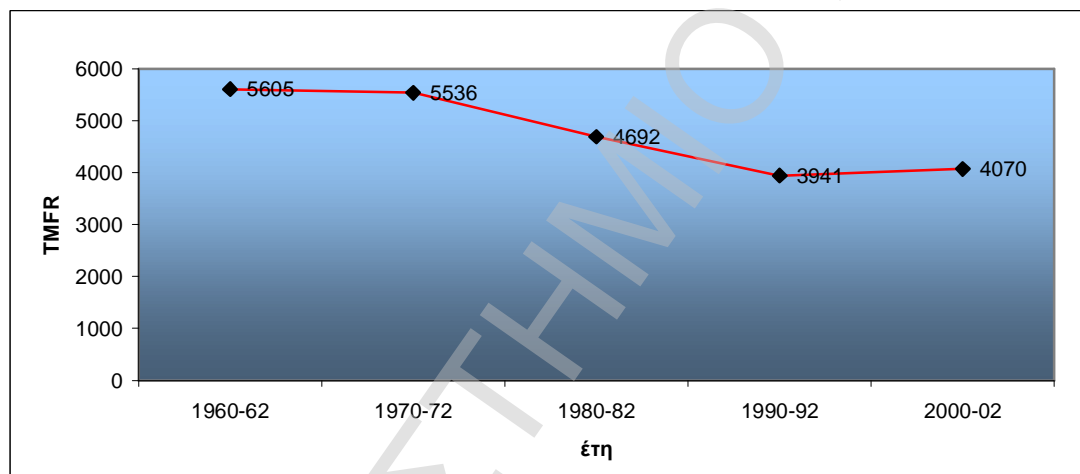
Σχήμα 4.5.30: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για τα Νησιά Αιγαίου

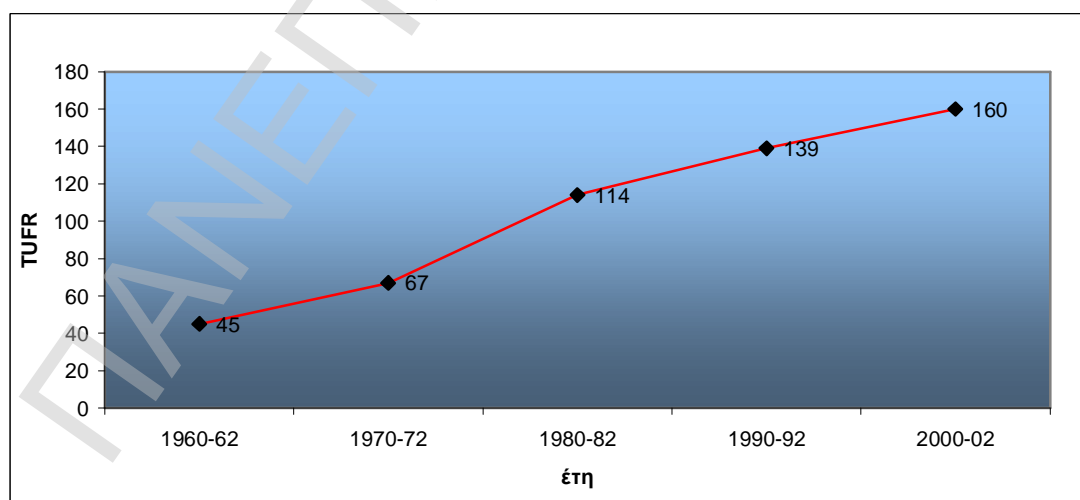
Σχήμα 4.5.31: Πορεία ολικού δείκτη γονιμότητας για την Κρήτη

Σχήμα 4.5.32: Πορεία ολικού δείκτη έγγαμης γονιμότητας για την Κρήτη

Σχήμα 4.5.33: Πορεία ολικού δείκτη μη έγγαμης γονιμότητας για την Κρήτη

4.6 Συντελεστής μεταβλητότητας και επίπεδα γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Στην παράγραφο αυτή θα μελετήσουμε το φαινόμενο της γονιμότητας κάθε γεωγραφικού διαμερίσματος με τη βοήθεια του συντελεστή μεταβλητότητας. Θα σχολιάσουμε δηλαδή το συντελεστή μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας, του ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών και του ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Προχωρούμε σε αυτή τη διαδικασία διότι οι μονάδες που αντιστοιχούν σε κάθε έναν από τους τρεις παραπάνω δείκτες που χρησιμοποιούμε είναι διαφορετικές και δεν μας βοηθούν στο να προβούμε σε συγκρίσεις μεταξύ τους. Έτσι λοιπόν ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ο δείκτης ολικής γονιμότητας αναφέρεται στο σύνολο των γεννήσεων ανά 1.000 γυναίκες, ο δείκτης ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών στις νόμιμες γεννήσεις ανά 1.000 παντρεμένες γυναίκες και ο δείκτης ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών στις μη νόμιμες γεννήσεις ανά 1.000 μη παντρεμένες γυναίκες. Η αδυναμία αυτή διορθώνεται με τον προσδιορισμό του μέτρου σχετικής μεταβλητότητας, τον συντελεστή μεταβλητότητας. Αυτός ορίζεται ως ο λόγος της τυπικής απόκλισης προς τον αριθμητικό μέσο των μετρήσεων δηλαδή

$$CV = \frac{S}{m} (\times 100) \quad (4.6.1)$$

Επειδή και η τυπική απόκλιση και ο μέσος εκφράζονται σε μονάδες μέτρησης της μεταβλητής, ο λόγος τους είναι ανεξάρτητος από τις μονάδες μέτρησης και επομένως είναι "καθαρός αριθμός".

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τον σχετικό πίνακα και τα διαγράμματα με τους συντελεστές μεταβλητότητας των δεικτών για κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα.

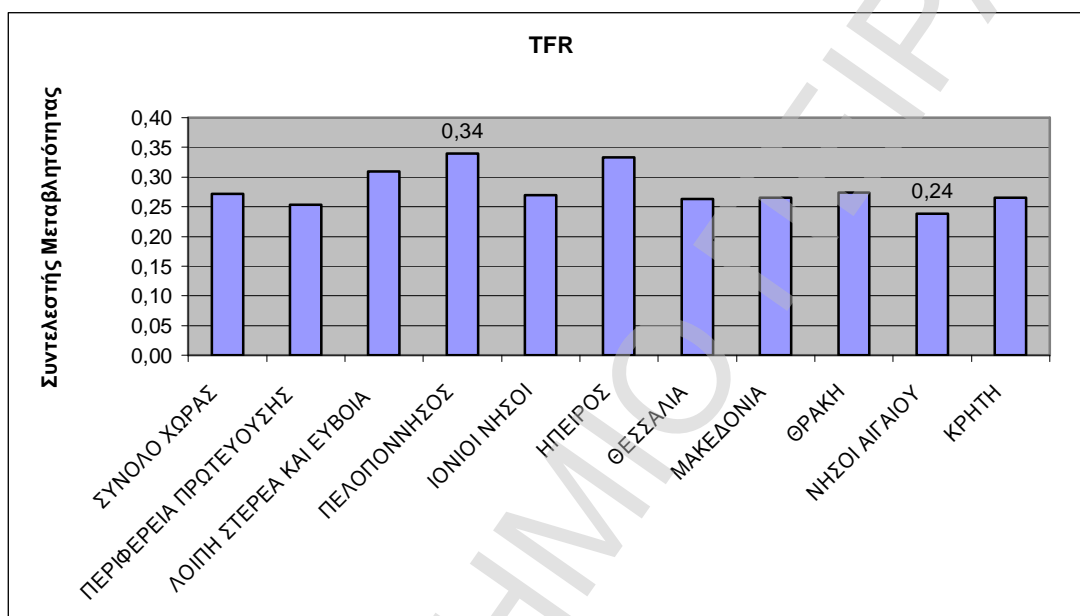
Πίνακας 4.6.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας, ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών και ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Συντελεστής Μεταβλητότητας			
	TFR	TMFR	TUFR
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	0,27	0,15	0,21
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ	0,25	0,13	0,29
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ	0,31	0,20	0,33
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	0,34	0,25	0,26
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	0,27	0,19	0,30
ΗΠΕΙΡΟΣ	0,33	0,18	0,45
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	0,26	0,16	0,23
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0,27	0,11	0,10
ΘΡΑΚΗ	0,27	0,12	0,21
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ	0,24	0,17	0,27
ΚΡΗΤΗ	0,27	0,17	0,46

Ο συντελεστής μεταβλητότητας για τον ολικό δείκτη γονιμότητας παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή (0,24) στα νησιά του Αιγαίου και με πολύ μικρή διαφορά ακολουθεί η Περ. της Πρωτεύουσας με τιμή 0,25. Ανάλογες μικρές τιμές του συντελεστή παρατηρούνται επίσης σε Θεσσαλία, Κρήτη, Θράκη, Μακεδονία και νησιά Ιονίου. Η μεγαλύτερη τιμή του συντελεστή εντοπίζεται στην Πελοπόννησο (0,34) με την Ήπειρο να ακολουθεί έχοντας μικρή διαφορά (0,33), ενώ το διαμέρισμα της Λ. Στερεάς και Εύβοιας παρουσιάζει επίσης υψηλή τιμή του δείκτη που είναι 0,31. Το επόμενο σχήμα μας βοηθάει στο να κατηγοριοποιήσουμε τα γεωγραφικά διαμερίσματα σε δύο ομάδες. Την ομάδα αποτελούμενη από αυτά που παρουσιάζουν υψηλές τιμές του συντελεστή μεταβλητότητας και στην ομάδα αποτελούμενη από εκείνα που παρουσιάζουν χαμηλές τιμές του συντελεστή. Έτσι, στην πρώτη ομάδα ανήκουν η Πελοπόννησος, η Ήπειρος και η Λ. Στερεά και Εύβοια, ενώ στη δεύτερη τα νησιά Αιγαίου, η περ. Πρωτεύουσας, η Θεσσαλία, η Κρήτη, η Μακεδονία, η Θράκη και τα νησιά Ιονίου. Αν ανατρέξουμε στην προηγούμενη παράγραφο που μελετάμε τη γονιμότητα κάθε γεωγραφικού διαμερίσματος ανά τριετία, θα παρατηρήσουμε ότι υπάρχουν κάποια γεωγραφικά διαμερίσματα που παρουσιάζουν κατ' επανάληψη χαμηλές ή υψηλές τιμές στον ολικό δείκτη γονιμότητας. Για παράδειγμα η περ. της Πρωτεύουσας, η Μακεδονία

και τα νησιά Ιονίου είναι γεωγραφικά διαμερίσματα που παρουσιάζουν χαμηλές τιμές όχι μόνο στον συντελεστή μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας όπως είδαμε παραπάνω, αλλά και στον ολικό δείκτη γονιμότητας ανά τριετία. Επίσης η Πελοπόννησος ανήκει στα γεωγραφικά διαμερίσματα με υψηλά επίπεδα ολικού δείκτη γονιμότητας.

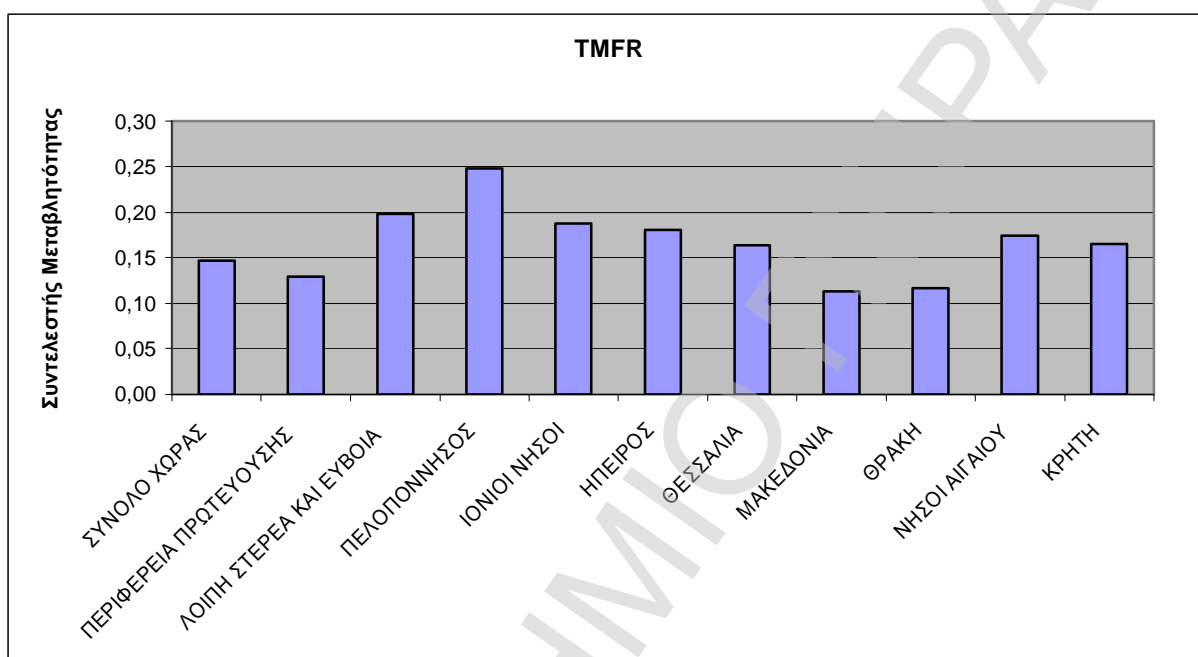
Σχήμα 4.6.1 : Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Ο συντελεστής μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών, όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα, παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή στη Μακεδονία, η οποία είναι 0,11. Αν μάλιστα παρατηρήσουμε το σχήμα 4.6.2 θα μπορούσαμε να κατηγοριοποιήσουμε τον συντελεστή μεταβλητότητας του δείκτη αυτού, όπως κάναμε και προηγουμένως, σε τρεις ομάδες αυτή τη φορά. Στην ομάδα με τα χαμηλά επίπεδα του συντελεστή μεταβλητότητας του δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών ανήκουν η Μακεδονία, η Θράκη (0,12) και η Περ. Πρωτεύουσας (0,13). Στην ομάδα με τις ενδιάμεσες τιμές του συντελεστή μεταβλητότητας του δείκτη αυτού τοποθετούνται η Θεσσαλία (0,16), η Κρήτη (0,17), τα νησιά Αιγαίου (0,17) και η Ήπειρος (0,18). Τέλος, στην ομάδα με τις υψηλότερες τιμές του συντελεστή μεταβλητότητας του δείκτη ανήκουν τα νησιά Ιονίου (0,19), η Λ. Στερεά και Εύβοια (0,20) και η Πελοπόννησος (0,25). Συμπεραίνουμε ότι Πελοπόννησος και Λ. Στερεά και Εύβοια παρουσιάζει υψηλές τιμές στον συντελεστή

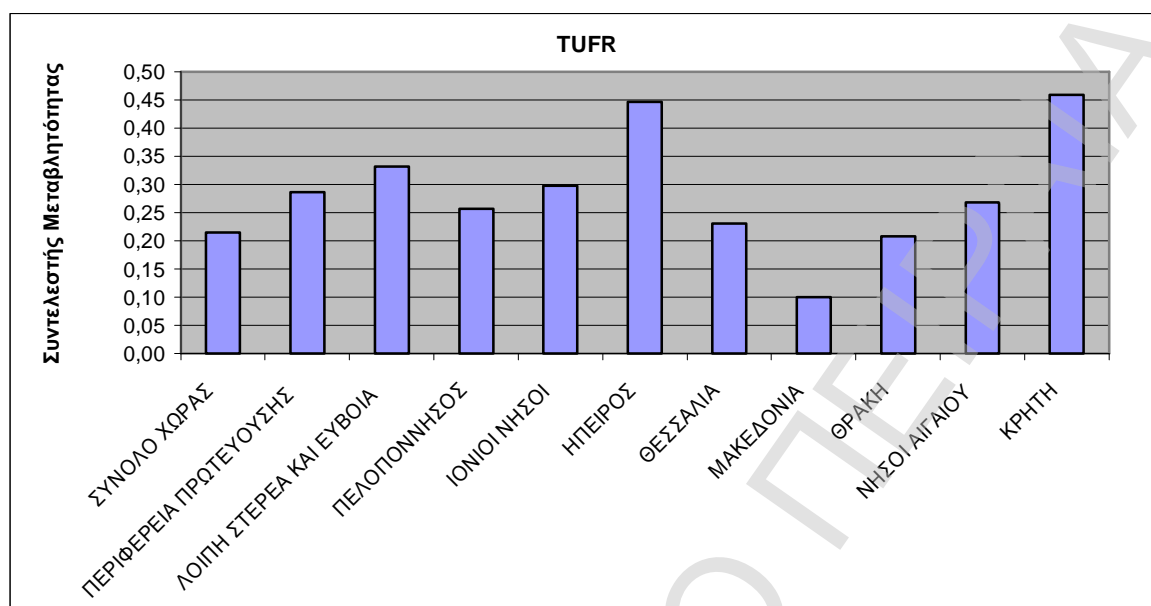
μεταβλητότητας του δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών, όπως ακριβώς συνέβη παραπάνω με τον συντελεστή μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας.

Σχήμα 4.6.2: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Τελειώνουμε με τον σχολιασμό του συντελεστή μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Παρατηρούμε και με τη βοήθεια του σχήματος 4.6.3 ότι η υψηλότερη τιμή παρατηρείται στην Κρήτη (0,46) και ακολουθεί η Ήπειρος με τιμή 0,45. Αρκετά πιο χαμηλά βρίσκεται η Λ. Στερεά και Εύβοια (0,33). Η χαμηλότερη τιμή εντοπίζεται στην Μακεδονία και είναι 0,1, όπως συνέβη στον συντελεστή μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών. Παρατηρώντας το σχήμα 4.6.3 διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις του συντελεστή μεταξύ των γεωγραφικών διαμερισμάτων. Έτσι μπορεί η Κρήτη και η Ήπειρος να παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες τιμές του συντελεστή μεταβλητότητας για το δείκτη αυτό, ωστόσο δεν υπάρχει κάποιο μοντέλο στο οποίο να υπακούουν τα διαμερίσματα, αφού όπως βλέπουμε η διαφορά του συντελεστή από το ένα γεωγραφικό διαμέρισμα στο άλλο είναι αξιοσημείωτη.

Σχήμα 4.6.3: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Στη συνέχεια και προτού τελειώσουμε την παράγραφο αυτή, αξίζει να κάνουμε μία σύγκριση των συντελεστών μεταβλητότητας των τριών δεικτών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, αφού όπως έχουμε αναφέρει η δυνατότητα αυτή υπάρχει λόγω του γεγονότος ότι ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι ανεξάρτητος από τις μονάδες μέτρησης των δεικτών και επομένως μπορούμε να προβούμε σε συγκρίσεις μεταξύ τους.

Θα ξεκινήσουμε τη σύγκριση των συντελεστών μεταβλητότητας από την περ. Πρωτεύουσας όπου καταλήγουμε στο συμπέρασμα περί μεγαλύτερης μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών σε σχέση με τον ολικό δείκτη γονιμότητας ή τον ολικό δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών. Αν εκφράσουμε τον συντελεστή μεταβλητότητας επί τοις εκατό, προκύπτει ότι η τυπική απόκλιση είναι το 29% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Στην Α. Στερεά και Εύβοια επίσης υπερτερεί η μεταβλητότητα του ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών σε σχέση με την μεταβλητότητα του ολικού δείκτη γονιμότητας και ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών. Η τυπική απόκλιση μάλιστα αποτελεί το 33% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Το ίδιο συμβαίνει και στα γεωγραφικά διαμερίσματα των Ιόνιων νήσων, της Ηπείρου, της Κρήτης και των Νησιών του Αιγαίου. Αξίζει να αναφερθεί το ποσοστό που παρουσιάζεται στην Κρήτη, το οποίο είναι το μεγαλύτερο μεταξύ όλων των

γεωγραφικών διαμερισμάτων και δηλώνει ότι η τυπική απόκλιση είναι το 46% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών.

Στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Πελοποννήσου, της Θεσσαλίας της Μακεδονίας και της Θράκης το σκηνικό τροποποιείται λίγο και παρατηρείται μεγαλύτερη μεταβλητότητα του ολικού δείκτη γονιμότητας, αυτή τη φορά, από τον ολικό δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Συγκεκριμένα, στην Πελοπόννησο η τυπική απόκλιση είναι το 34% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας. Το ποσοστό αυτό για τη Μακεδονία και Θράκη είναι 27%, ενώ για τη Θεσσαλία είναι 26%.

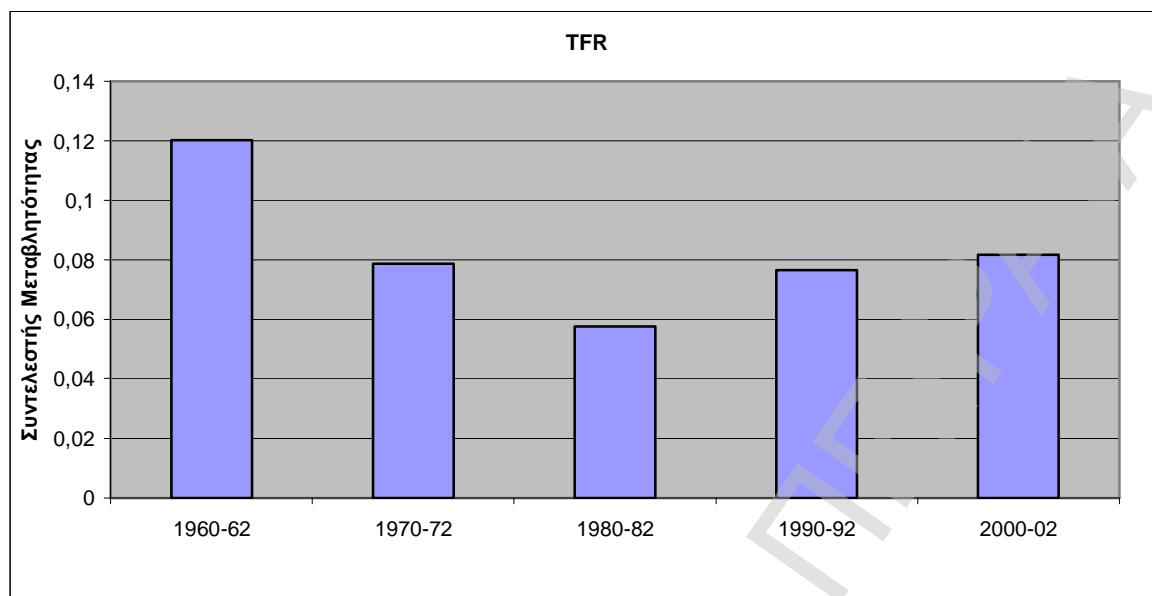
4.7 Συντελεστής μεταβλητότητας και επίπεδα γονιμότητας ανά τριετία.

Στην παράγραφο αυτή θα σχολιάσουμε το συντελεστή μεταβλητότητας του δείκτη ολικής γονιμότητας, του δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών και του δείκτη ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά τριετία με τη βοήθεια του πίνακα 4.7.1 και των σχημάτων 4.7.1-4.7.3 που παρατίθενται παρακάτω.

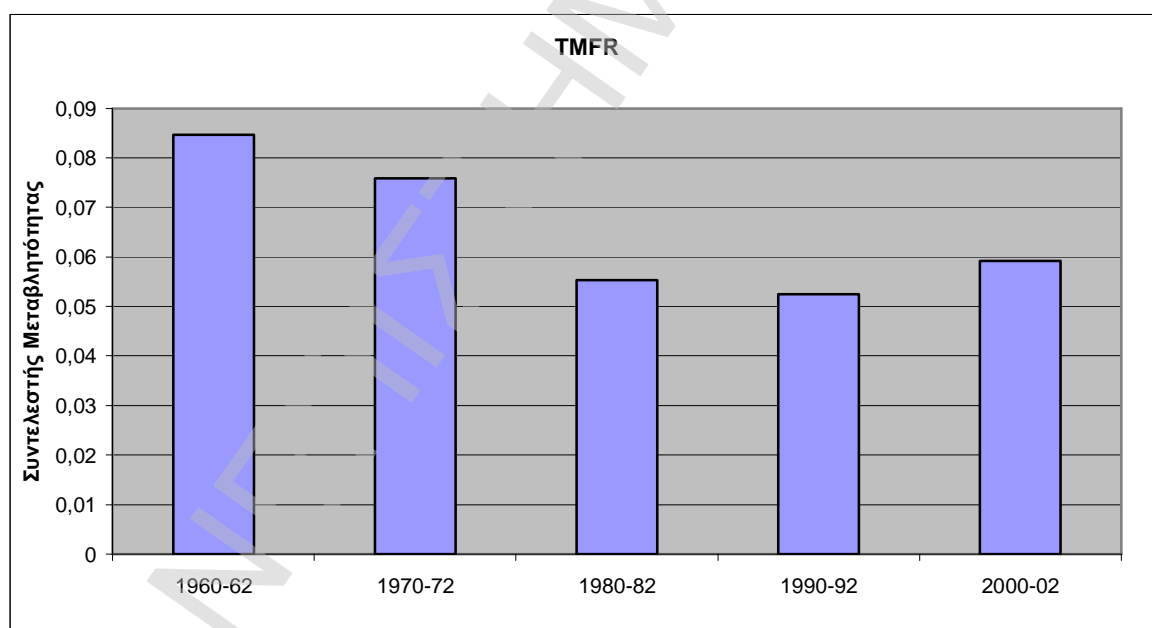
Πίνακας 4.7.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας, ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών και ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά τριετία.

Συντελεστής Μεταβλητότητας			
	TFR	TMFR	TUFR
1960-62	0,12	0,08	0,28
1970-72	0,08	0,08	0,33
1980-82	0,06	0,06	0,14
1990-92	0,08	0,05	0,26
2000-02	0,08	0,06	0,24

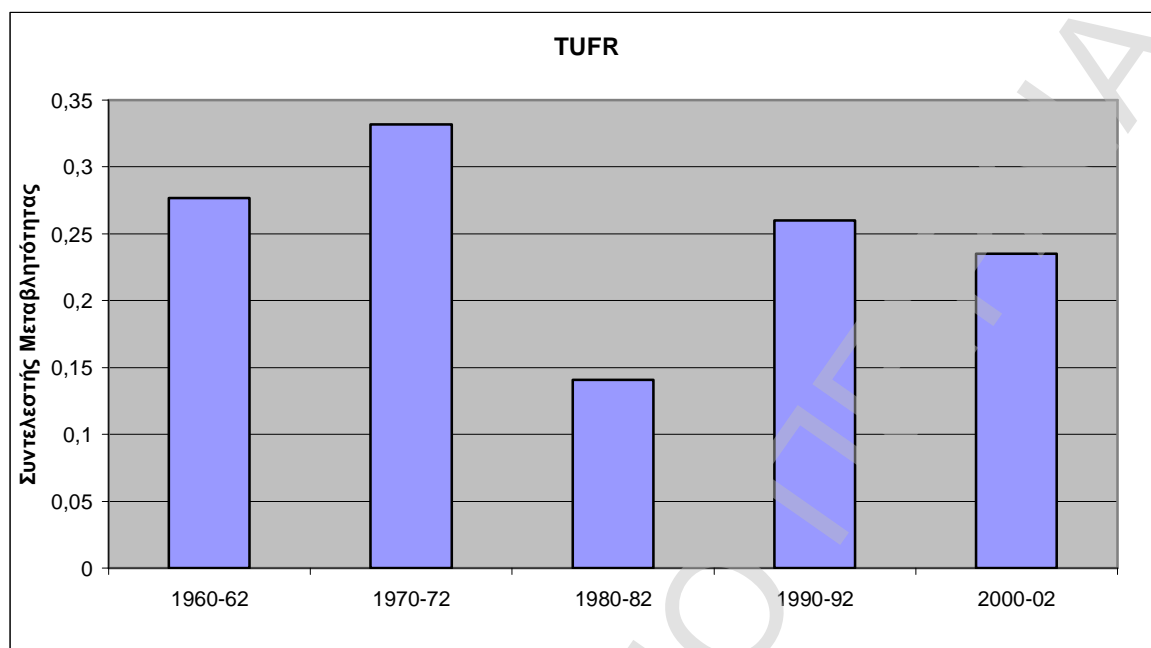
Σχήμα 4.7.1: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας ανά τριετία.

Σχήμα 4.7.2: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών ανά τριετία.

Σχήμα 4.7.3: Συντελεστής μεταβλητότητας ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ανά τριετία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω σχήματα παρατηρούμε ότι για τον ολικό δείκτη γονιμότητας η μικρότερη τιμή του συντελεστή μεταβλητότητας παρατηρείται την τριετία 1980-82 και είναι μόλις 0,06, ενώ η μεγαλύτερη (0,12) την τριετία 1960-62. Στον ολικό δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών η μικρότερη τιμή του συντελεστή μεταβλητότητας εντοπίζεται την τριετία 1990-92 και η μεγαλύτερη επίσης το 1960-62. Τέλος, στον ολικό δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών ο συντελεστής γονιμότητας με την μικρότερη τιμή παρατηρείται την τριετία 1980-82 και είναι 0,14, ενώ η μεγαλύτερη τιμή του εντοπίζεται την τριετία 1970-72.

Στο σημείο αυτό ο συντελεστής μεταβλητότητας μπορεί να μας βοηθήσει στο να συγκρίνουμε τις τιμές που παίρνει σε κάθε έναν από τους τρεις δείκτες γονιμότητας ανά τριετία. Έτσι για την τριετία 1960-62, απ' ευθείας σύγκριση των συντελεστών μεταβλητότητας καταλήγει στο συμπέρασμα περί μεγαλύτερης μεταβλητότητας της εξώγαμης γονιμότητας από την νόμιμη ή την συνολική γονιμότητα. Αν μάλιστα εκφράσουμε τον συντελεστή μεταβλητότητας του ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών επί τοις εκατό, τότε η τυπική απόκλιση είναι το 28% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Ανάλογα ο συντελεστής 8% δηλώνει ότι η τυπική απόκλιση είναι το 8% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών για την τριετία αυτή.

Στην αμέσως επόμενη τριετία 1970-72, παρατηρούμε ότι και πάλι υπάρχει μεγαλύτερη μεταβλητότητα στην εξώγαμη γονιμότητα με το 33% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών να είναι τυπική απόκλιση με μόλις το 8% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών να είναι τυπική απόκλιση. Αν συνεχίσουμε την παρατήρηση και για τις επόμενες τρεις εναπομένουσες τριετίες καταλήγουμε επίσης στο συμπέρασμα περί μεγαλύτερης μεταβλητότητας της εξώγαμης από τη νόμιμη και τη συνολική γονιμότητα, με την τριετία 1970-72 που προαναφέραμε να παρουσιάζει το μεγαλύτερο συντελεστή μεταβλητότητας του TUF_R όλων των υπόλοιπων τριετιών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τελειώνουμε την παρουσίαση της μελέτης αυτής με την αναφορά μας στα συμπεράσματα που προκύπτουν από όλα όσα αναφέρθηκαν και σχολιάστηκαν παραπάνω. Έτσι λοιπόν επιχειρούμε να συνδυάσουμε στοιχεία που έχουν ήδη συμπεριληφθεί στη μελέτη μας ώστε να καταλήξουμε σε πολύ βασικά αποτελέσματα για τη γονιμότητα τόσο της χώρας σαν σύνολο, όσο και κατά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν από αυτά που προκύπτουν από την καμπύλη γονιμότητας των χρονολογιών 1960, 1980 και 2000 για το σύνολο της χώρας που παρουσιάστηκε στο σχήμα 3.6 του κεφαλαίου 3. Παρατηρήσαμε ότι πέραν του γεγονότος ότι το 2000 η καμπύλη γονιμότητας είναι καμπύλη όψιμης κορυφής με τη γονιμότητα να μεγιστοποιείται στο διάστημα 25-29 ετών, τα επίπεδα γονιμότητας έχουν μειωθεί δραματικά σε σχέση με το 1960 και 1980. Ο δείκτης ολικής γονιμότητας του 2000 δηλώνει ότι μια γυναίκα θα αποκτήσει κατά μέσον όρο 1,3 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής -εφόσον οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας παραμείνουν σταθεροί και αγνοηθεί ο παράγοντας της θνησιμότητας- από 2,2 που αποκτούσε το 1960. Αυτό το γεγονός μας οδηγεί στο συμπέρασμα της υπογονιμότητας. Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην εμφάνιση του παραπάνω φαινομένου θα μπορούσαν να είναι η αστικοποίηση, η οποία συνδέεται αρνητικά με τη γονιμότητα, η άνοδος του επιπέδου εκπαίδευσης των γυναικών που συνδέεται άμεσα με τη γυναικεία συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό και η εκβιομηχάνιση, παράγοντας που σε συνδυασμό με τους τρεις παραπάνω μας βοηθάει να ερμηνεύσουμε την σημαντική πτώση των επιπέδων γονιμότητας της χώρας.

Στη συνέχεια της έρευνάς μας, μελετήσαμε τον δείκτη ολικής γονιμότητας κατά γεωγραφικό διαμέρισμα από την τριετία 1960-62 έως και 2000-02. Παρατηρήσαμε ότι και για τις πέντε τριετίες η ελάχιστη τιμή του δείκτη εντοπίστηκε στην περ. της Πρωτεύουσας και μάλιστα η τιμή του παρουσιάζει πτώση μεταξύ της τριετίας 1960-62 και 2000-02 (βλ. σχήμα 4.5.4). Αυτά τα δύο στοιχεία συνηγορούν στο ότι στις αστικές περιοχές, όπως είναι η περ. Πρωτεύουσας, παρατηρούνται χαμηλά επίπεδα γονιμότητας τα οποία μειώνονται ακόμα περισσότερο με την πάροδο των δεκαετιών σαν αποτέλεσμα κυρίως της αστικοποίησης. Πέραν της περ. Πρωτεύουσας, επίσης χαμηλά επίπεδα του δείκτη σημειώνονται για όλες τις

τριετίες στη Μακεδονία και τα Ιόνια νησιά. Από την άλλη πλευρά, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες τιμές του δείκτη καταγράφονται στη Θράκη και την Κρήτη. Και εδώ όμως η υπογονιμότητα δεν αποτελεί εξαίρεση, αφού από εκεί που η γυναίκα της Θράκης αποκτούσε κατά μέσον όρο 2,7 παιδιά κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής την τριετία 1960-62, την τριετία 2000-02 αποκτάει μόλις 1,5 παιδιά. Διαπιστώνουμε δηλαδή ότι αν και τα διαμερίσματα αυτά έχουν αυξημένα επίπεδα γονιμότητας σε σχέση με τα υπόλοιπα, η πτώση της γονιμότητας στην πάροδο των δεκαετιών δεν τα αφήνει ανεπηρέαστα, κάτι που συμβαίνει σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα ανεξαιρέτως, μέσω της πτώσης του δείκτη ολικής γονιμότητας.

Ο δείκτης ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών για τις τριετίες από το 1960-62 έως και το 1990-92 παρουσιάζει τη μικρότερη τιμή του αποκλειστικά στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης. Αν ανατρέξουμε μάλιστα στο σχήμα 4.5.26 του κεφαλαίου 4, θα παρατηρήσουμε την πτώση των τιμών του δείκτη στο διάστημα αυτό. Επομένως, ενώ την τριετία 1960-62 η έγγαμη γυναίκα της Θράκης αποκτούσε κατά μέσον όρο 4,5 παιδιά στη διάρκεια της αναπαραγωγικής της ζωής υπό τις γνωστές προϋποθέσεις, ο αριθμός αυτός περιορίζεται στα 3,4 παιδιά την τριετία 1990-92. Υπενθυμίζουμε ότι το γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης παρουσίασε μέγιστες τιμές τις τριετίες 1960-62 και 2000-02 στον δείκτη ολικής γονιμότητας. Μεγάλες τιμές του δείκτη αυτού παρατηρούνται σταθερά και για τις 5 τριετίες στην Πελοπόννησο και την Κρήτη που κι εδώ όμως από τα σχήματα 4.5.11 και 4.5.32 διαπιστώνουμε μακροχρόνια την πτώση του, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα της μείωσης της έγγαμης γονιμότητας των γεωγραφικών διαμερισμάτων αυτών, κάτι που συμβαίνει και στα υπόλοιπα διαμερίσματα. Αυτό συνεπάγεται την πτώση του δείκτη ολικής γονιμότητας έγγαμων γυναικών για το σύνολο της χώρας (βλ. σχήμα 4.5.2).

Το συμπέρασμα που προκύπτει για τον δείκτη ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών είναι ότι σε αντίθεση με τους δύο άλλους προαναφερθέντες δείκτες παρουσιάζει ανοδική πορεία διαχρονικά, τόσο στο σύνολο της χώρας όσο και σε κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα. Το μοναδικό διαμέρισμα που αποτελεί εξαίρεση είναι η Ήπειρος, στην οποία ενώ την τριετία 1970-72 η τιμή του εκτοξεύεται σε 194 από 128, στη συνέχεια παρουσιάζει κατακόρυφη πτώση για να καταλήξει σε 58 την τελευταία τριετία. Τα γεωγραφικά διαμερίσματα που παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα του δείκτη ολικής γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών σε σχέση

με τα υπόλοιπα είναι η Λ. Στερεά και Εύβοια και η Κρήτη. Θα τολμούσαμε να πούμε ότι οι λόγοι για τους οποίους παρατηρείται αύξηση της εξώγαμης γονιμότητας στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες είναι η χαλάρωση των οικογενειακών και θρησκευτικών δεσμών που προήλθε από την αύξηση της αστικοποίησης και της εκβιομηχάνισης.

Στη συνέχεια της έρευνάς μας, σταθήκαμε στη μέση ηλικία τεκνοποίησης, την οποία μελετήσαμε συνολικά, για τη νόμιμη και τη μη νόμιμη γονιμότητα. Το συμπέρασμα που προέκυψε είναι ότι ενώ η μέση ηλικία τεκνοποίησης της νόμιμης γονιμότητας κυμαίνεται γενικά από 22 έως και 25 έτη, στη μη νόμιμη γονιμότητα η μέση ηλικία τεκνοποίησης ξεκινάει από 28 και φτάνει μέχρι και 35 έτη σε κάποιες περιπτώσεις. Αυτό σημαίνει ότι οι μη έγγαμες γεννήσεις δεν προέρχονται από άγαμες γυναίκες μικρής ηλικίας, αλλά από μη έγγαμες (δηλαδή άγαμες, διαζευγμένες ή χήρες) μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 30 ετών).

Το τελευταίο μέρος της εργασίας μας ασχολείται με το συντελεστή μεταβλητότητας των δεικτών TFR, TMFR και TUFR ανά γεωγραφικό διαμέρισμα και ανά τριετία. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι για την περ. της Πρωτεύουσας, τη Λ. Στερεά και Εύβοια, την Ήπειρο, την Κρήτη, τα νησιά Αιγαίου και τα νησιά Ιονίου, η μεταβλητότητα του ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών υπερτερεί της αντίστοιχης του ολικού δείκτη γονιμότητας και του ολικού δείκτη γονιμότητας έγγαμων γυναικών. Αξίζει να αναφερθεί ότι η Κρήτη είναι το γεωγραφικό εκείνο διαμέρισμα με το μεγαλύτερο μεταξύ των υπολοίπων ποσοστό, αφού η τυπική απόκλιση είναι το 46% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών. Αντιθέτως στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Πελοποννήσου, της Θράκης, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας παρατηρείται μεγαλύτερη μεταβλητότητα του ολικού δείκτη γονιμότητας από τον ολικό δείκτη γονιμότητας έγγαμων και μη έγγαμων γυναικών.

Τέλος στη σύγκριση του συντελεστή μεταβλητότητας που κάνουμε ανά τριετία παρατηρούμε μεγαλύτερη μεταβλητότητα στην εξώγαμη γονιμότητα για όλες τις τριετίες με την τριετία 1970-72 να παρουσιάζει το μέγιστο ποσοστό όλων των υπολοίπων, δηλαδή το 33% του μέσου ολικού δείκτη γονιμότητας μη έγγαμων γυναικών να είναι τυπική απόκλιση.

Επομένως τα παραπάνω ευρήματα μας οδηγούν στα εξής τέσσερα συμπεράσματα σχετικά με την εξωσυζυγική γονιμότητα:

Καταρχήν τόσο σε συνολικό επίπεδο όσο και κατά περιφέρεια παρουσιάζει πολύ μικρότερες τιμές σε σχέση με τη συζυγική γονιμότητα, δεύτερον, το ποσοστό της στην Ελλάδα παραμένει σημαντικά μικρότερο απ' ό τι στην Ευρώπη, τρίτον, τα μικρά ποσοστά δηλώνουν μικρές συχνότητες κάτι που εκφράζει την ύπαρξη έντονων κυμάτων μεταξύ περιφερειών και ετών και τέλος εκφράζει την ακανόνιστη και απρόβλεπτη συμπεριφορά των γυναικών που κάνουν γεννήσεις εκτός γάμου μεταξύ των περιφερειών και των ετών.

Πίνακας Α1: Ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας και (%) συμβολή των ηλικιών 20-35 στη γονιμότητα για τις πενταετίες από 1950-2005.

ΕΤΗ	Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Γονιμότητας								Αθροισμα 1 (8)	Αθροισμα 2 (9)	Συμβολή (%) ηλικιών 20-35 =[(9)/(8)]*100
	15-19 (1)	20-24 (2)	25-29 (3)	30-34 (4)	35-39 (5)	40-44 (6)	45-49 (7)				
1950	12	100,4	162,9	122,6	81,4	28,2	6,8	514,3	385,9	75,0	
1955	13,8	101,8	155,7	114,9	66,3	20,7	4,3	477,5	372,4	78,0	
1960	16,7	104,5	151	106,2	50,6	14,1	2	445,1	361,7	81,3	
1965	26,1	126,8	149,9	104,7	44,2	10,7	1,5	463,9	381,4	82,2	
1970	36	141,5	158,8	96,3	43,6	9,5	1,1	486,8	396,6	81,5	
1975	39,7	135,2	155,6	79,6	36,6	8	0,7	455,4	370,4	81,3	
1980	53,1	157,7	134,3	66,1	26,5	6,7	0,9	445,3	358,1	80,4	
1985	36,4	118	102,5	54,4	19,2	4,4	0,5	335,4	274,9	82,0	
1990	20,2	85,7	95,9	53,4	19,8	3,5	0,4	278,9	235	84,3	
1995	11,2	60,7	95	61,4	23,1	4,1	0,5	256	217,1	84,8	
2000	10,2	59	94,6	62,1	23,4	4,2	0,5	254	215,7	84,9	
2004	11,1	42	83,3	80,7	36,8	6,9	0,6	261,4	206	78,8	
2005	10,4	40,8	82,8	85,1	39,5	7,1	0,7	266,4	208,7	78,3	

Πίνακας Α2: Υπολογισμοί της μέσης ηλικίας τεκνοποίησης για τις πενταετίες από 1950-2005.

ΕΤΗ	Κλιμάκια Ηλικιών							Αθροισμα (10)	Μέση Ηλικία Τεκνοποίησης =(10)/(8)
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49		
	=(1)*17,5	=(2)*22,5	=(3)*27,5	=(4)*32,5	=(5)*37,5	=(6)*42,5	=(7)*47,5		
1950	210	2259	4479,75	3984,5	3052,5	1198,5	323	15507,25	30,2
1955	241,5	2290,5	4281,75	3734,25	2486,25	879,75	204,25	14118,25	29,6
1960	292,25	2351,25	4152,5	3451,5	1897,5	599,25	95	12839,25	28,8
1965	456,76	2853	4122,25	3402,75	1657,5	454,75	71,25	13018,26	28,1
1970	630	3183,75	4367	3129,75	1635	403,75	52,25	13401,5	27,5
1975	694,75	3042	4279	2587	1372,5	340	33,25	12348,5	27,1
1980	929,25	3548,25	3693,25	2148,25	993,75	284,75	42,75	11640,25	26,1
1985	637	2655	2818,75	1768	720	187	23,75	8809,5	26,3
1990	353,5	1928,25	2637,25	1735,5	742,5	148,75	19	7564,75	27,1
1995	196	1365,75	2612,5	1995,5	866,25	174,25	23,75	7234	28,3
2000	178,5	1327,5	2601,5	2018,25	877,5	17,85	23,75	7044,85	27,7
2004	194,25	945	2290,75	2622,75	1380	293,25	28,5	7754,5	29,7
2005	182	918	2277	2765,75	1481,25	301,75	33,25	7959	29,9

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Β1: Ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας (f_x), ειδικοί κατά ηλικία δείκτες συζυγικής και εξωσυζυγικής γονιμότητας (f_{mx}/f_{ux}) ανά γεωγραφικό διαμέρισμα για τις τριετίες 1960-62 έως 2000-02.

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}
15-19	17,1	278,3	0,8	37,2	328,5	1,3	49,4	352,6	1,4	18,2	310,2	1,4	10,0	223,1	2,4
20-24	100,0	286,5	2,1	143,0	302,5	3,2	145,3	275,7	3,9	79,9	219,6	2,6	44,3	209,2	3,5
25-29	147,6	227,1	3,2	157,1	214,0	4,1	124,9	159,3	6,2	98,2	137,5	5,0	83,2	156,6	4,6
30-34	103,8	129,2	4,0	86,9	102,9	4,2	64,0	73,2	6,7	55,7	64,9	7,0	74,5	98,8	6,3
35-39	51,2	60,4	4,0	41,8	46,2	4,2	27,3	30,1	4,7	21,0	23,2	5,9	31,4	37,3	6,4
40-44	13,3	15,9	1,0	9,2	10,7	0,8	5,8	6,4	1,3	3,9	4,2	1,5	5,7	6,5	2,2
45-49	1,6	2,0	0,1	1,0	1,3	0,1	0,7	0,8	0,2	0,3	0,4	0,2	0,5	0,6	0,2
ΣΥΝΟΛΟ	434,6	999,4	15,1	476,1	1006,0	17,7	417,5	898,2	24,6	277,3	759,9	23,6	249,8	732,2	25,7
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}
15-19	14,6	277,8	1,2	32,7	331,0	1,6	37,2	346,3	1,6	8,8	308,2	0,8	5,6	184,8	1,1
20-24	76,7	265,4	2,8	114,3	282,1	3,3	120,3	276,0	3,7	56,8	221,2	2,0	26,5	185,8	2,2
25-29	116,4	203,5	2,7	144,0	212,7	3,5	124,8	170,8	6,0	99,0	157,9	4,4	69,0	160,7	3,7
30-34	81,1	111,0	2,7	82,7	103,4	3,7	70,6	84,2	7,2	65,6	81,3	7,2	81,6	119,8	5,5
35-39	34,7	43,8	2,1	39,9	51,4	2,1	31,7	36,4	5,1	26,5	30,5	6,5	36,8	46,7	6,3
40-44	6,0	7,7	0,3	7,6	8,4	1,2	6,2	7,0	1,3	4,6	5,1	1,7	6,6	7,9	2,3
45-49	0,5	0,7	0,0	0,8	1,1	0,1	0,7	0,8	0,3	0,4	0,5	0,2	0,6	0,7	0,2
ΣΥΝΟΛΟ	330,2	909,9	11,9	422,0	990,0	15,3	391,5	921,5	25,2	261,6	804,8	22,8	226,7	706,4	21,3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	13,4	281,1	0,7	36,0	344,7	1,3	49,8	367,6	1,5	21,3	324,8	2,3	13,3	206,7	4,8
20-24	89,3	300,1	1,3	152,7	315,3	3,0	156,3	271,5	4,6	89,2	220,9	3,7	57,3	226,4	6,3
25-29	159,4	254,0	2,4	169,3	222,5	4,3	122,5	148,3	6,9	92,9	123,6	6,7	87,9	152,9	6,5
30-34	128,7	154,7	4,7	102,3	117,5	5,2	62,2	69,1	6,4	47,9	54,0	7,0	69,3	88,2	7,4
35-39	71,4	81,4	3,6	52,2	56,9	4,5	26,1	27,9	4,2	18,0	19,1	7,4	27,6	31,5	7,9
40-44	21,7	24,8	1,4	13,4	14,9	1,0	6,7	7,2	1,8	3,4	3,7	1,1	4,8	5,3	2,2
45-49	2,8	3,4	0,1	1,5	1,6	0,0	0,9	1,0	0,0	0,4	0,4	0,1	0,6	0,6	0,3
ΣΥΝΟΛΟ	486,6	1099,5	14,2	527,2	1073,5	19,3	424,5	892,5	25,4	273,1	746,4	28,3	260,8	711,6	35,5
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	13,7	301,4	0,8	37,7	363,9	1,3	50,3	344,3	1,5	18,3	279,1	1,8	19,5	197,9	3,7
20-24	91,8	311,1	1,9	173,7	334,4	3,5	162,7	290,3	3,9	84,9	215,5	3,5	44,5	187,5	5,9
25-29	160,1	264,7	2,6	173,4	229,0	3,6	125,5	156,8	6,0	96,9	131,4	5,5	83,5	150,8	6,5
30-34	135,8	170,2	3,8	102,5	119,1	3,2	67,8	75,0	6,6	54,5	62,6	6,4	68,8	90,0	6,8
35-39	76,3	88,1	4,7	53,7	57,2	5,0	27,8	30,4	3,8	20,2	22,0	4,6	28,9	34,1	4,5
40-44	22,5	26,2	1,3	13,3	15,6	0,8	7,6	8,3	1,1	4,9	5,2	2,2	6,4	7,3	1,9
45-49	3,2	3,8	0,2	1,7	2,0	0,1	1,0	1,1	0,2	0,4	0,4	0,1	0,8	1,0	0,0
ΣΥΝΟΛΟ	503,3	1165,5	15,2	556,0	1121,2	17,6	442,8	906,2	23,3	280,0	716,3	24,1	243,5	668,4	29,4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	16,2	289,1	0,6	39,7	307,6	1,2	63,5	397,8	1,4	18,1	307,2	0,7	10,6	190,8	2,7
20-24	100,8	290,2	3,4	159,2	293,1	4,3	152,6	242,9	4,2	98,9	197,7	4,7	57,4	213,9	4,3
25-29	148,2	235,3	5,1	151,7	196,2	3,9	112,0	140,5	6,6	96,5	122,8	10,8	86,2	144,8	3,7
30-34	112,5	142,7	5,2	83,8	99,5	8,6	52,8	60,1	3,8	52,4	58,2	12,6	67,5	85,8	9,6
35-39	58,1	70,0	4,5	41,8	44,9	6,8	24,3	26,8	3,8	18,5	19,6	8,3	29,9	34,2	8,2
40-44	17,3	20,9	0,9	12,2	15,2	0,9	5,5	6,3	0,0	3,5	3,7	1,2	5,3	5,8	2,6
45-49	2,0	2,2	0,9	0,9	1,2	0,0	0,9	1,0	0,0	0,3	0,2	1,3	0,3	0,4	0,0
ΣΥΝΟΛΟ	455,0	1050,4	20,8	489,3	957,5	25,7	411,5	875,4	19,8	288,2	709,3	39,5	257,1	675,6	31,1
ΗΠΕΙΡΟΣ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	14,4	261,5	0,6	27,4	319,9	0,7	50,4	337,7	0,8	19,5	301,8	0,5	6,4	249,1	0,8
20-24	111,4	306,9	2,1	148,2	328,3	2,3	168,7	293,4	3,4	91,4	226,5	1,6	42,2	219,5	1,7
25-29	174,7	254,7	4,0	168,8	232,2	3,6	137,4	172,5	3,9	92,2	119,7	4,8	90,1	161,1	2,0
30-34	126,6	148,3	6,9	90,2	106,9	3,4	57,9	65,4	4,9	49,5	55,1	7,6	64,2	81,3	1,7
35-39	67,4	75,2	8,9	39,8	40,0	27,9	22,8	24,6	4,8	15,1	16,6	1,3	24,7	28,3	3,4
40-44	23,3	26,6	2,6	9,2	11,3	0,7	5,5	5,7	0,0	2,8	3,0	0,3	5,3	5,7	2,1
45-49	2,6	3,1	0,3	1,4	1,5	0,3	0,7	0,8	0,5	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6	0,0
ΣΥΝΟΛΟ	520,3	1076,3	25,5	485,0	1040,0	38,8	443,4	900,1	18,4	270,7	723,0	16,4	233,4	745,5	11,6

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	11,7	267,0	0,5	30,3	325,6	1,2	59,1	414,5	1,8	27,1	335,6	4,0	12,6	212,5	5,6
20-24	90,5	303,7	1,6	165,1	337,8	3,1	182,7	299,2	5,2	107,7	237,0	4,7	55,0	226,6	4,9
25-29	160,3	243,8	3,4	168,4	227,9	4,3	131,7	161,2	7,8	100,7	129,3	6,2	92,2	155,8	4,1
30-34	112,1	134,7	4,4	84,6	98,9	4,3	56,9	63,2	5,0	47,7	53,2	6,0	68,6	84,4	5,1
35-39	51,1	58,2	4,8	34,6	38,0	4,4	23,6	25,3	4,8	16,4	17,7	3,7	26,9	30,6	4,1
40-44	12,2	13,9	1,1	7,3	8,3	0,4	4,8	5,2	1,1	3,5	3,6	2,3	4,4	4,8	1,7
45-49	1,6	2,0	0,2	0,9	1,0	0,3	0,8	0,8	0,6	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,3
ΣΥΝΟΛΟ	445,6	1023,4	16,0	491,4	1037,5	18,0	459,6	969,5	26,3	303,3	776,7	27,1	260,2	715,2	25,7
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	18,5	270,4	0,8	42,3	324,7	1,3	51,2	348,2	1,2	18,5	315,4	1,2	9,5	254,6	2,1
20-24	114,1	284,9	2,1	153,2	301,2	3,3	148,8	269,6	3,8	80,7	217,6	2,2	45,9	218,4	3,0
25-29	154,5	215,7	4,4	155,9	204,2	5,6	124,7	154,2	6,5	98,2	133,3	4,3	91,2	162,1	4,5
30-34	93,3	110,8	5,4	79,7	91,7	5,1	56,5	63,9	6,9	50,3	57,6	6,4	75,3	95,5	7,2
35-39	38,6	44,2	6,4	35,3	37,0	7,8	22,3	24,2	5,3	18,1	19,7	5,4	30,5	35,2	6,5
40-44	7,7	8,9	1,7	6,3	7,5	0,6	4,6	4,9	1,5	3,0	3,3	1,1	5,6	6,2	2,0
45-49	0,6	0,7	0,2	0,6	0,7	0,0	0,5	0,5	0,1	0,2	0,2	0,0	0,4	0,5	0,2
ΣΥΝΟΛΟ	427,3	935,6	21,0	473,3	966,9	23,7	408,5	865,4	25,5	269,1	747,1	20,6	258,3	772,5	25,4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΡΑΚΗ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	40,2	243,9	0,5	51,2	270,4	1,2	73,2	318,8	2,0	39,9	304,5	1,3	27,8	271,1	2,9
20-24	160,6	268,2	1,8	187,7	282,0	3,7	181,3	258,2	5,4	109,6	201,7	2,6	76,1	199,8	4,3
25-29	171,5	205,1	5,7	163,2	188,2	7,5	117,8	133,0	7,6	95,9	114,7	4,4	97,7	138,7	5,6
30-34	97,1	109,2	5,2	72,7	78,7	5,2	55,9	59,2	8,5	42,2	46,0	3,8	62,9	74,0	6,8
35-39	46,1	51,5	5,4	30,6	32,7	4,5	22,4	24,1	2,2	12,5	13,2	3,3	24,3	26,8	6,0
40-44	16,4	19,0	0,6	7,7	8,4	1,2	5,1	5,5	0,7	2,8	3,0	0,8	4,2	4,6	1,9
45-49	2,6	3,3	0,3	1,2	1,4	0,0	0,5	0,5	0,0	0,3	0,4	0,0	0,3	0,3	0,0
ΣΥΝΟΛΟ	534,6	900,3	19,5	514,2	861,8	23,4	456,2	799,4	26,4	303,1	683,4	16,2	293,1	715,3	27,5
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}	f _x	f _{mx}	f _{ux}
15-19	20,1	305,7	0,6	41,8	306,4	0,7	62,3	320,4	0,9	28,1	277,0	0,7	12,8	214,2	1,7
20-24	114,8	278,2	2,6	153,5	277,3	2,7	158,3	253,4	3,9	114,0	208,3	2,9	72,8	212,5	3,3
25-29	147,0	206,6	3,1	157,2	201,9	3,9	115,2	138,5	4,2	100,7	126,2	7,4	92,7	140,7	6,9
30-34	108,7	128,5	4,8	85,5	97,2	3,4	62,3	69,1	2,8	54,2	60,8	6,2	66,3	81,9	7,7
35-39	60,0	68,6	5,1	44,2	46,9	5,6	26,9	29,5	3,2	19,2	20,5	6,4	28,1	32,1	7,5
40-44	18,7	21,8	0,9	12,2	14,2	1,3	6,3	6,8	2,4	4,1	4,4	1,7	5,4	6,0	2,0
45-49	1,4	1,8	0,0	1,7	2,1	0,0	0,7	0,8	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5	0,3
ΣΥΝΟΛΟ	470,7	1011,2	17,0	496,1	945,8	17,5	431,9	818,8	17,2	320,7	697,8	25,2	278,5	687,9	29,5

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΡΗΤΗ															
Κλιμάκια ηλικιών	1960-62			1970-72			1980-82			1990-92			2000-02		
	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}	f_x	f_{mx}	f_{ux}
15-19	23,7	338,7	0,4	44,8	351,7	0,8	68,6	365,1	1,0	31,0	327,4	0,9	13,4	281,7	1,4
20-24	106,9	294,9	0,9	174,5	334,2	2,8	163,1	285,9	2,9	106,4	230,4	2,6	65,8	235,0	3,8
25-29	153,2	247,0	1,6	170,2	223,9	2,8	132,8	165,5	7,1	106,4	137,7	5,3	99,1	162,6	6,1
30-34	111,1	143,2	2,7	99,0	117,2	3,0	68,1	76,4	6,9	57,9	64,6	10,6	74,9	94,4	8,4
35-39	60,8	74,2	2,3	54,9	61,5	2,8	32,9	36,1	3,3	22,2	23,9	7,1	30,3	34,1	9,8
40-44	16,8	20,1	0,9	14,3	16,9	1,1	7,2	8,0	1,4	3,6	3,8	1,3	4,8	5,2	2,2
45-49	2,2	2,9	0,1	1,5	1,8	0,0	1,2	1,3	0,3	0,4	0,4	0,0	0,7	0,8	0,2
ΣΥΝΟΛΟ	474,6	1121,1	9,0	559,3	1107,2	13,4	474,0	938,3	22,9	327,9	788,3	27,8	288,9	814,0	32,0

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Γ1: Γυναικείος πληθυσμός της Ελλάδας κατά οικογενειακή κατάσταση, τόπο μόνιμης κατοικίας και ηλικία για τις απογραφικές περιόδους 1961-2001.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1961			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	310.266	18.209	292.057
20-24	369.605	127.244	242.361
25-29	372.868	240.512	132.356
30-34	366.284	292.076	74.208
35-39	271.628	227.403	44.225
40-44	239.827	198.478	41.349
45-49	258.428	201.190	57.238
Σύνολο	2.188.906	1.305.112	883.794
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	66.950	3.245	63.705
20-24	86.512	24.358	62.154
25-29	93.180	52.800	40.380
30-34	95.324	68.985	26.339
35-39	72.660	56.740	15.920
40-44	66.589	51.436	15.153
45-49	64.243	46.269	17.974
Σύνολο	545.458	303.833	241.625
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	34.982	1.584	33.398
20-24	41.072	12.090	28.982
25-29	40.200	25.083	15.117
30-34	38.729	32.021	6.708
35-39	29.924	26.087	3.837
40-44	26.633	23.082	3.551
45-49	27.971	22.947	5.024
Σύνολο	239.511	142.894	96.617
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	36.649	1.576	35.073
20-24	40.339	11.724	28.615
25-29	41.814	25.119	16.695
30-34	42.403	33.640	8.763
35-39	32.727	28.086	4.641
40-44	30.360	25.929	4.431
45-49	33.822	27.605	6.217
Σύνολο	258.114	153.679	104.435

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	6.537	354	6.183
20-24	7.774	2.638	5.136
25-29	8.458	5.259	3.199
30-34	8.685	6.778	1.907
35-39	7.613	6.220	1.393
40-44	5.947	4.883	1.064
45-49	6.579	5.454	1.125
Σύνολο	51.593	31.586	20.007
ΗΠΕΙΡΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	14.012	742	13.270
20-24	15.874	5.691	10.183
25-29	15.240	10.373	4.867
30-34	14.130	11.966	2.164
35-39	10.854	9.585	1.269
40-44	9.081	7.815	1.266
45-49	9.924	7.967	1.957
Σύνολο	89.115	54.139	34.976
ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	23.138	1.222	27.916
20-24	33.384	10.490	22.894
25-29	31.091	20.293	10.798
30-34	28.344	23.429	4.915
35-39	21.937	19.044	2.893
40-44	20.061	17.304	2.757
45-49	20.263	16.189	4.074
Σύνολο	184.218	107.971	76.247
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	72.077	4.745	67.332
20-24	91.742	36.324	55.418
25-29	90.733	64.440	26.293
30-34	86.500	72.122	14.378
35-39	54.440	46.370	8.070
40-44	45.411	37.883	7.528
45-49	54.784	42.564	12.220
Σύνολο	495.687	304.448	191.239

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΡΑΚΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	14.762	2.411	12.351
20-24	17.408	10.374	7.034
25-29	15.959	13.266	2.693
30-34	14.898	13.161	1.737
35-39	10.558	9.325	1.233
40-44	7.884	6.795	1.089
45-49	9.539	7.200	2.339
Σύνολο	91.008	62.532	28.476
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	17.237	1.009	16.138
20-24	16.249	6.617	9.632
25-29	17.007	12.029	4.978
30-34	17.875	15.011	2.864
35-39	15.471	13.372	2.099
40-44	13.087	11.168	1.919
45-49	16.026	12.616	3.410
Σύνολο	112.952	71.912	41.040
ΚΡΗΤΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	17.922	1.231	16.691
20-24	19.251	6.938	12.313
25-29	19.186	11.850	7.336
30-34	19.396	14.963	4.433
35-39	15.444	12.574	2.870
40-44	14.774	12.183	2.591
45-49	15.277	11.662	3.615
Σύνολο	121.250	71.401	49.849
ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1971			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	327.552	35.916	291.636
20-24	307.368	143.516	163.852
25-29	259.264	188.988	70.276
30-34	320.540	268.844	51.696
35-39	333.136	298.082	35.054
40-44	344.132	289.390	54.742
45-49	259.740	206.749	52.991
Σύνολο	2.151.732	1.431.485	720.247

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	96.636	9.144	87.492
20-24	112.892	44.968	67.924
25-29	89.464	60.100	29.364
30-34	102.156	80.960	21.196
35-39	102.504	78.444	24.060
40-44	106.780	94.260	12.520
45-49	83.804	59.281	24.523
Σύνολο	694.236	427.157	267.079
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	35.816	3.616	32.200
20-24	31.384	15.044	16.340
25-29	28.284	21.384	6.900
30-34	35.360	30.564	4.796
35-39	35.996	32.756	3.240
40-44	35.912	31.848	4.064
45-49	27.456	24.778	2.678
Σύνολο	230.208	159.990	70.218
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	35.160	3.528	31.632
20-24	25.204	12.968	12.236
25-29	22.204	16.724	5.480
30-34	30.064	25.752	4.312
35-39	34.388	32.043	2.345
40-44	36.184	30.541	5.643
45-49	27.788	23.734	4.054
Σύνολο	210.992	145.290	65.702
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	6.168	776	5392
20-24	5.304	2.844	2460
25-29	4.100	3.152	948
30-34	5.592	4.628	964
35-39	6.736	6.198	538
40-44	7.416	5.874	1.542
45-49	6.268	4.717	1.551
Σύνολο	41.584	28.189	13.395

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΗΠΕΙΡΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	13.896	1.164	12.732
20-24	10.436	4.672	5.764
25-29	8.024	5.800	2.224
30-34	10.248	8.588	1.660
35-39	11.240	11.061	179
40-44	11.652	9.411	2.241
45-49	9.320	8.148	1.172
Σύνολο	74.816	48.844	25.972
ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	25.424	2.284	23.140
20-24	21.308	10.312	10.996
25-29	20.132	14.776	5.356
30-34	25.408	21.568	3.840
35-39	25.744	23.176	2.568
40-44	25.748	22.696	3.052
45-49	19.336	17.158	2.178
Σύνολο	163.100	111.970	51.130
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	70.040	8.892	61.148
20-24	61.760	31.080	30.680
25-29	54.460	41.236	13.224
30-34	71.396	61.512	9.884
35-39	74.508	70.061	4.447
40-44	76.868	63.259	13.609
45-49	51.152	40.303	10.849
Σύνολο	460.184	316.343	143.841
ΘΡΑΚΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	13.456	2.500	10.956
20-24	10.240	6.768	3.472
25-29	9.024	7.776	1.248
30-34	12.396	11.372	1.024
35-39	12.492	11.537	955
40-44	12.144	11.059	1.085
45-49	8.880	7.435	1.445
Σύνολο	78.632	58.447	20.185

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	14.332	1.928	12.404
20-24	13.936	7.656	6.280
25-29	11.004	8.524	2.480
30-34	12.612	11.036	1.576
35-39	13.820	12.924	896
40-44	14.572	12.272	2.300
45-49	12.308	9.869	2.439
Σύνολο	92.584	64.209	28.375
ΚΡΗΤΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	16.624	2.084	14.540
20-24	13.904	7.204	6.700
25-29	12.568	9.516	3.052
30-34	15.308	12.864	2.444
35-39	15.708	13.934	1.774
40-44	16.856	14.118	2.738
45-49	13.428	11.126	2.302
Σύνολο	104.396	70.846	33.550
ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	352.418	48.105	304.313
20-24	355.622	185.014	170.608
25-29	332.258	157.548	74.710
30-34	331.054	285.439	45.615
35-39	282.250	250.945	31.305
40-44	343.611	303.520	40.091
45-49	333.544	291.185	42.359
Σύνολο	2.330.757	1.621.756	709.001
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	109.501	11.302	98.199
20-24	129.334	55.395	73.939
25-29	123.142	88.719	34.423
30-34	122.301	100.695	21.606
35-39	98.301	83.839	14.462
40-44	111.557	94.454	17.103
45-49	105.588	88.583	17.005
Σύνολο	799.724	522.987	276.737

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	39.637	5.224	34.413
20-24	35.311	20.070	15.241
25-29	33.904	27.712	6.192
30-34	32.841	29.239	3.602
35-39	30.416	28.193	2.223
40-44	37.000	33.635	3.365
45-49	36.957	33.218	3.739
Σύνολο	246.066	177.291	68.775
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	36.155	5.147	31.008
20-24	30.958	17.171	13.787
25-29	29.551	23.426	6.125
30-34	28.174	25.193	2.981
35-39	24.504	22.152	2.352
40-44	31.287	28.020	3.267
45-49	32.119	28.520	3.599
Σύνολο	212.748	149.629	63.119
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	5.513	863	4.650
20-24	5.622	3.494	2.128
25-29	5.470	4.306	1.164
30-34	5.496	4.785	711
35-39	4.051	3.612	439
40-44	6.054	5.327	727
45-49	5.873	4.982	891
Σύνολο	38.079	27.369	10.710
ΗΠΕΙΡΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	12.516	1.841	10.675
20-24	10.356	5.902	4.454
25-29	9.402	7.444	1.958
30-34	10.372	9.090	1.282
35-39	8.367	7.597	770
40-44	10.209	9.789	420
45-49	11.426	10.177	1.249
Σύνολο	72.648	51.840	20.808

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	24.730	3.432	21.298
20-24	22.355	13.498	8.857
25-29	21.435	17.305	4.130
30-34	22.746	20.262	2.484
35-39	20.597	18.939	1.658
40-44	26.286	23.760	2.526
45-49	24.381	21.768	2.613
Σύνολο	162.530	118.964	43.566
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	80.848	11.643	69.205
20-24	80.003	43.644	36.359
25-29	69.615	55.705	13.910
30-34	69.193	60.228	8.965
35-39	61.590	55.419	6.171
40-44	79.884	71.927	7.957
45-49	77.713	69.051	8.662
Σύνολο	518.846	367.617	151.229
ΘΡΑΚΗ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	12.337	2.774	9.563
20-24	12.061	8.391	3.670
25-29	11.224	9.867	1.357
30-34	10.047	9.384	663
35-39	9.492	8.728	764
40-44	13.147	12.136	1.011
45-49	11.660	10.662	998
Σύνολο	79.968	61.942	18.026
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	13.362	2.568	10.794
20-24	13.060	8.071	4.989
25-29	13.304	10.995	2.309
30-34	14.029	12.586	1.443
35-39	11.554	10.402	1.152
40-44	11.979	10.562	1.417
45-49	12.409	10.865	1.544
Σύνολο	89.697	66.049	23.648

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΡΗΤΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	17.819	3.311	14.508
20-24	16.562	9.378	7.184
25-29	15.211	12.069	3.142
30-34	15.855	13.977	1.878
35-39	13.378	12.064	1.314
40-44	15.608	13.910	1.698
45-49	15.418	13.359	2.059
Σύνολο	109.851	78.068	31.783
ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	371.958	20.314	351.644
20-24	391.591	139.452	252.139
25-29	362.398	254.775	107.623
30-34	367.777	309.434	58.343
35-39	339.238	297.355	41.883
40-44	336.802	295.614	41.188
45-49	281.374	245.559	35.815
Σύνολο	2.451.138	1.562.503	888.635
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	111.939	2.918	109.021
20-24	129.192	32.263	96.929
25-29	121.091	74.660	46.431
30-34	124.597	98.137	26.460
35-39	115.888	96.555	19.333
40-44	116.243	96.916	19.327
45-49	90.555	75.133	15.422
Σύνολο	809.505	476.582	332.923
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	46.067	2.719	43.348
20-24	44.590	17.558	27.032
25-29	41.896	30.878	11.018
30-34	41.686	36.292	5.394
35-39	38.684	35.150	3.534
40-44	39.180	35.682	3.498
45-49	34.584	31.154	3.430
Σύνολο	286.687	189.433	97.254

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	37.659	2.239	35.420
20-24	37.364	14.338	23.026
25-29	35.112	25.480	9.632
30-34	35.632	30.499	5.133
35-39	32.665	29.231	3.434
40-44	31.355	28.165	3.190
45-49	25.500	22.799	2.701
Σύνολο	235.287	152.751	82.536
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	8.070	459	7.611
20-24	5.995	2.926	3.069
25-29	6.194	4.743	1.451
30-34	6.449	5.627	822
35-39	5.717	5.157	560
40-44	5.689	5.120	569
45-49	4.315	3.796	519
Σύνολο	42.429	27.828	14.601
ΗΠΕΙΡΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	12.212	771	11.441
20-24	11.326	4.523	6.803
25-29	9.604	7.302	2.302
30-34	10.655	9.388	1.267
35-39	10.480	9.434	1.046
40-44	10.635	9.634	1.001
45-49	8.831	7.898	933
Σύνολο	73.743	48.950	24.793
ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	25.438	1.771	23.667
20-24	24.327	10.788	13.539
25-29	23.302	17.890	5.412
30-34	24.672	21.777	2.895
35-39	22.938	20.755	2.183
40-44	23.159	20.960	2.199
45-49	21.159	19.039	2.120
Σύνολο	164.995	112.980	52.015

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	83.723	4.615	79.108
20-24	92.041	33.543	58.498
25-29	80.792	58.848	21.944
30-34	80.143	68.805	11.338
35-39	72.781	64.645	8.136
40-44	69.988	62.330	7.658
45-49	62.958	55.726	7.232
Σύνολο	542.426	348.512	193.914
ΘΡΑΚΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	11.437	1.455	9.982
20-24	11.450	6.153	5.297
25-29	11.235	9.323	1.912
30-34	11.513	10.464	1.049
35-39	10.618	9.817	801
40-44	10.105	9.259	846
45-49	9.290	8.419	871
Σύνολο	75.648	54.890	20.758
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	15.174	1.503	13.671
20-24	14.896	8.056	6.840
25-29	14.956	11.742	3.214
30-34	14.606	12.831	1.775
35-39	13.336	12.084	1.252
40-44	14.530	13.124	1.406
45-49	11.103	9.924	1.179
Σύνολο	98.601	69.264	29.337
ΚΡΗΤΗ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	20.239	1.864	18.375
20-24	20.410	9.304	11.106
25-29	18.216	13.909	4.307
30-34	17.824	15.614	2.210
35-39	16.131	14.527	1.604
40-44	15.918	14.424	1.494
45-49	13.079	11.671	1.408
Σύνολο	121.817	81.313	40.504

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	345.674	11.916	333.758
20-24	398.445	78.909	319.536
25-29	411.228	212.567	198.661
30-34	428.389	315.838	112.551
35-39	391.087	317.217	73.870
40-44	394.299	325.192	69.107
45-49	357.840	293.655	64.185
Σύνολο	2.726.962	1.555.294	1.171.668
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	103.995	2.590	101.405
20-24	134.607	17.785	116.822
25-29	140.125	58.317	81.808
30-34	144.679	96.361	48.318
35-39	131.581	99.264	32.317
40-44	135.877	105.275	30.602
45-49	124.159	95.891	28.268
Σύνολο	915.023	475.483	439.540
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	42.048	1.761	40.287
20-24	44.755	10.376	34.379
25-29	47.186	26.234	20.952
30-34	48.518	37.148	11.370
35-39	44.625	37.410	7.215
40-44	44.271	37.694	6.577
45-49	40.505	34.439	6.066
Σύνολο	311.908	185.062	126.846
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	34.823	1.223	33.600
20-24	36.848	7.841	29.007
25-29	37.545	20.048	17.497
30-34	39.709	29.597	10.112
35-39	37.106	30.542	6.564
40-44	36.785	30.952	5.833
45-49	33.258	27.824	5.434
Σύνολο	256.074	148.027	108.047

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	6.075	255	5.820
20-24	6.316	1.599	4.717
25-29	7.173	4.195	2.978
30-34	7.954	6.044	1.910
35-39	7.365	6.144	1.221
40-44	7.338	6.180	1.158
45-49	6.421	5.408	1.013
Σύνολο	48.642	29.825	18.817
ΗΠΕΙΡΟΣ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	11.796	269	11.527
20-24	11.643	2.164	9.479
25-29	10.669	5.909	4.760
30-34	11.078	8.706	2.372
35-39	10.119	8.654	1.465
40-44	11.092	9.640	1.452
45-49	10.652	9.179	1.473
Σύνολο	77.049	44.521	32.528
ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	23.516	800	22.716
20-24	23.925	5.410	18.515
25-29	24.948	14.495	10.453
30-34	26.269	21.016	5.253
35-39	24.234	20.883	3.351
40-44	25.335	21.977	3.358
45-49	22.992	19.730	3.262
Σύνολο	171.219	104.311	66.908
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
Ηλικίες	Γυναικείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	76.790	2.260	74.530
20-24	89.689	17.854	71.835
25-29	89.867	49.412	40.455
30-34	94.614	72.952	21.662
35-39	86.735	72.436	14.299
40-44	85.928	72.665	13.263
45-49	77.028	64.690	12.338
Σύνολο	600.651	352.269	148.382

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΡΑΚΗ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	12.562	1.167	11.395
20-24	12.844	4.713	8.131
25-29	12.031	8.323	3.708
30-34	12.361	10.308	2.053
35-39	12.163	10.660	1.503
40-44	12.159	10.734	1.425
45-49	11.136	9.756	1.380
Σύνολο	85.256	55.661	29.595
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	14.608	758	13.850
20-24	16.142	5.358	10.784
25-29	18.569	11.905	6.664
30-34	19.421	15.329	4.092
35-39	16.734	14.032	2.702
40-44	15.966	13.508	2.458
45-49	14.346	12.174	2.172
Σύνολο	115.786	73.064	42.722
ΚΡΗΤΗ			
Ηλικίες	Γυνακείος Πληθυσμός	Έγγαμος πληθυσμός γυναικών	Μη έγγαμος πληθυσμός γυναικών
15-19	19.461	833	18.628
20-24	21.676	5.809	15.867
25-29	23.115	13.729	9.386
30-34	23.786	18.377	5.409
35-39	20.425	17.192	3.233
40-44	19.548	16.567	2.981
45-49	17.343	14.564	2.779
Σύνολο	145.354	87.071	58.283

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Γ2: Γεννήσεις ζώντων τέκνων στην Ελλάδα κατά τις τριετίες 1960-62 έως 2000-02, κατά τόπο μόνιμης κατοικίας και ηλικία της μητέρας.

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	5.332	4.992	5.573	5.102	4.782	5.321
20-24	38.831	35.975	36.087	38.301	35.456	35.614
25-29	56.840	54.066	54.222	56.381	53.663	53.826
30-34	38.219	37.774	38.110	37.923	37.467	37.828
35-39	13.577	13.799	14.344	13.389	13.612	14.189
40-44	3.303	3.247	3.029	3.260	3.208	2.990
45-49	473	393	341	465	382	337
Σύνολο	156.575	150.246	151.706	154.821	148.570	150.105
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	881	912	1.145	808	842	1.054
20-24	6.625	6.407	6.886	6.446	6.213	6.736
25-29	10.820	10.495	11.235	10.706	10.392	11.129
30-34	7.306	7.672	8.215	7.241	7.588	8.150
35-39	2.317	2.481	2.766	2.285	2.445	2.732
40-44	402	401	401	397	397	396
45-49	43	29	27	43	27	27
Σύνολο	28.394	28.397	30.675	27.926	27.904	30.224
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	463	446	497	439	426	471
20-24	3.795	3.605	3.599	3.761	3.564	3.560
25-29	6.492	6.275	6.454	6.451	6.239	6.421
30-34	4.999	4.963	4.997	4.972	4.929	4.963
35-39	2.090	2.178	2.141	2.075	2.162	2.131
40-44	594	609	529	587	606	524
45-49	85	70	77	85	69	77
Σύνολο	18.518	18.146	18.294	18.370	17.995	18.147
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	487	440	577	459	421	545
20-24	3.917	3.601	3.590	3.848	3.548	3.547
25-29	7.058	6.570	6.449	7.016	6.532	6.399
30-34	5.711	5.887	5.679	5.684	5.843	5.650
35-39	2.481	2.480	2.527	2.460	2.451	2.512
40-44	695	713	645	687	708	641
45-49	121	111	88	120	109	87
Σύνολο	20.470	19.802	19.555	20.274	19.612	19.381

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	132	81	105	127	78	102
20-24	844	739	767	824	718	755
25-29	1.324	1.205	1.232	1.303	1.193	1.216
30-34	995	988	948	980	977	944
35-39	443	438	445	438	431	438
40-44	112	100	97	111	99	96
45-49	19	12	8	18	11	7
Σύνολο	3.869	3.563	3.602	3.801	3.507	3.558
ΗΠΕΙΡΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	221	201	185	214	190	178
20-24	1.846	1.754	1.704	1.820	1.734	1.686
25-29	2.775	2.723	2.487	2.753	2.705	2.469
30-34	1.925	1.741	1.701	1.905	1.731	1.686
35-39	812	753	630	796	740	625
40-44	206	235	193	204	232	188
45-49	35	24	18	35	23	17
Σύνολο	7.820	7.431	6.918	7.727	7.355	6.849
ΘΕΣΣΑΛΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	365	330	330	353	314	312
20-24	3.459	3.119	3.088	3.418	3.087	3.054
25-29	5.180	4.978	4.793	5.145	4.940	4.755
30-34	3.372	3.116	3.046	3.353	3.098	3.018
35-39	1.135	1.112	1.119	1.124	1.097	1.103
40-44	276	222	235	274	218	232
45-49	38	33	28	36	33	28
Σύνολο	13.825	12.910	12.639	13.703	12.787	12502
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	1.394	1.279	1.335	1.340	1.226	1.283
20-24	11.200	10.212	9.979	11.088	10.092	9.863
25-29	14.600	13.714	13.741	14.467	13.594	13.645
30-34	8.166	7.955	8.091	8.088	7.882	8.010
35-39	1.990	2.059	2.260	1.938	2.006	2.210
40-44	379	337	330	367	322	318
45-49	35	37	25	32	35	24
Σύνολο	37.764	35.593	35.761	37.320	35.157	35.353

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΡΑΚΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	615	579	588	606	574	584
20-24	2.984	2.758	2.645	2.972	2.750	2.626
25-29	2.874	2.726	2.609	2.857	2.712	2.594
30-34	1.488	1.438	1.414	1.479	1.426	1.408
35-39	494	440	527	483	436	522
40-44	128	141	120	127	141	119
45-49	26	27	21	25	26	21
Σύνολο	8.609	8.109	7.924	8.549	8.065	7.874
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	366	321	350	354	313	341
20-24	1.979	1.819	1.799	1.954	1.799	1.770
25-29	2.572	2.518	2.412	2.555	2.504	2.396
30-34	2.027	1.964	1.836	2.010	1.951	1.825
35-39	910	960	914	892	954	906
40-44	257	236	243	255	235	241
45-49	38	11	19	38	11	19
Σύνολο	8.149	7829	7573	8.058	7.767	7.498
ΚΡΗΤΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1960	1961	1962	1960	1961	1962
15-19	408	403	461	402	398	451
20-24	2.182	1.961	2.030	2.170	1.951	2.017
25-29	3.145	2.862	2.810	3.128	2.852	2.802
30-34	2.230	2.050	2.183	2.211	2.042	2.174
35-39	905	898	1.015	898	890	1.010
40-44	254	253	236	251	250	235
45-49	33	39	30	33	38	30
Σύνολο	9.157	8.466	8.765	9.093	8.421	8.719
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	11.868	11.909	12.733	11.480	11.534	12.379
20-24	44.579	43.512	43.726	44.094	42.961	43.195
25-29	39.905	40.064	42.208	39.659	39.756	41.893
30-34	30.349	27.783	25.476	30.134	27.580	25.248
35-39	14.549	14.082	13.106	14.396	13.935	12.969
40-44	3.137	3.218	3.099	3.096	3.173	3.057
45-49	286	267	248	284	262	247
Σύνολο	144.673	140.835	140.596	143.143	139.201	138.988

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	2.891	3.114	3.489	2.767	2.972	3.340
20-24	12.757	12.720	13.248	12.553	12.489	13.018
25-29	11.997	12.646	14.008	11.914	12.536	13.891
30-34	9.082	8.468	7.788	9.005	8.397	7.703
35-39	4.110	4.180	3.967	4.059	4.124	3.923
40-44	779	817	826	766	804	808
45-49	64	80	48	64	77	47
Σύνολο	41.680	42.025	43.374	41.128	41.399	42.730
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	1.269	1.264	1.331	1.219	1.228	1.292
20-24	4.906	4.793	4.675	4.863	4.741	4.625
25-29	4.729	4.795	4.843	4.707	4.760	4.810
30-34	3.934	3.618	3.298	3.910	3.597	3.268
35-39	1.967	1.886	1.782	1.956	1.872	1.763
40-44	444	488	507	438	483	506
45-49	36	41	44	36	41	44
Σύνολο	17.285	16.885	16.480	17.129	16.722	16.308
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	1.368	1.287	1.318	1.315	1.256	1.280
20-24	4.385	4.427	4.324	4.345	4.374	4.289
25-29	3.913	3.810	3.828	3.897	3.792	3.802
30-34	3.486	3.005	2.754	3.468	2.997	2.738
35-39	1.980	1.799	1.756	1.969	1.784	1.747
40-44	485	522	439	485	515	432
45-49	45	50	47	45	49	47
Σύνολο	15.662	14.900	14.466	15.524	14.767	14.335
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	227	231	277	220	226	270
20-24	840	859	834	833	846	822
25-29	576	622	668	571	620	664
30-34	528	480	398	519	471	391
35-39	306	306	233	303	300	231
40-44	95	96	80	94	95	78
45-49	6	6	5	6	6	5
Σύνολο	2.578	2.600	2.495	2.546	2.564	2.461

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΗΠΕΙΡΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	380	351	411	373	343	401
20-24	1.654	1.478	1.508	1.643	1.461	1.497
25-29	1.418	1.320	1.326	1.414	1.311	1.315
30-34	1.011	925	836	1.004	921	830
35-39	502	457	382	498	452	376
40-44	122	103	98	120	100	98
45-49	18	10	10	17	10	10
Σύνολο	5.105	4.644	4.571	5.069	4.598	4.527
ΘΕΣΣΑΛΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	787	722	802	765	685	781
20-24	3.688	3.451	3.413	3.660	3.409	3.380
25-29	3.525	3.381	3.267	3.510	3.350	3.244
30-34	2.262	2.261	1.928	2.244	2.247	1.911
35-39	982	904	790	967	897	778
40-44	207	190	170	205	188	170
45-49	22	14	18	21	13	18
Σύνολο	11.473	10.923	10.388	11.372	10.789	10.282
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	2.956	2.907	3.029	2.869	2.828	2.964
20-24	9.651	9.260	9.483	9.545	9.161	9.380
25-29	8.511	8.212	8.754	8.433	8.141	8.681
30-34	6.299	5.490	5.275	6.254	5.432	5.227
35-39	2.722	2.683	2.480	2.680	2.649	2.452
40-44	501	481	464	488	478	457
45-49	38	20	27	38	20	27
Σύνολο	30.678	29.053	29.512	30.307	28.709	29.188
ΘΡΑΚΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	646	727	693	626	713	689
20-24	1.971	1.962	1.832	1.957	1.948	1.821
25-29	1469	1.439	1.511	1.462	1.426	1.503
30-34	961	910	876	913	906	867
35-39	371	406	368	366	402	364
40-44	89	97	96	88	95	95
45-49	12	12	7	12	12	7
Σύνολο	5.474	5.553	5.383	5.424	5.502	5.346

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	594	585	618	590	574	608
20-24	2.253	2.127	2.039	2.241	2.110	2.017
25-29	1.652	1.701	1.838	1.642	1.691	1.829
30-34	1.211	1.086	937	1.204	1.081	933
35-39	696	602	534	689	600	528
40-44	181	165	187	180	160	184
45-49	18	19	24	18	19	24
Σύνολο	6.605	6.285	6.177	6.564	6.235	6.123
ΚΡΗΤΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1970	1971	1972	1970	1971	1972
15-19	750	721	765	736	709	754
20-24	2.474	2.435	2.370	2.454	2.422	2.346
25-29	2.115	2.138	2.165	2.109	2.129	2.154
30-34	1.620	1540	1.386	1.613	1.531	1.380
35-39	913	859	814	909	855	807
40-44	234	259	232	232	255	229
45-49	27	15	18	27	15	18
Σύνολο	8.133	7.967	7.750	8.080	7.916	7.688
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	18.438	17.209	16.557	17.963	16.778	16.150
20-24	54.086	51.096	49.837	53.430	50.374	49.204
25-29	42.948	41.082	40.482	42.479	40.599	40.037
30-34	22.017	21.207	20.355	21.711	20.896	20.058
35-39	7.689	7.692	7.751	7.554	7.532	7.603
40-44	2.283	2.036	1.706	2.223	1.984	1.658
45-49	270	240	219	261	227	212
Σύνολο	147.731	140.562	136.907	145.621	138.390	134.922
ΠΕΡ. ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	4.544	3.996	3.680	4.362	3.829	3.550
20-24	16.826	15.313	14.555	16.563	15.005	14.299
25-29	16.279	14.888	14.921	16.070	14.674	14.728
30-34	9.261	8.520	8.113	9.112	8.362	7.952
35-39	3.010	3.112	3.241	2.949	3.035	3.159
40-44	792	709	561	763	686	546
45-49	75	75	73	71	70	67
Σύνολο	50.787	46.613	45.144	49.890	45.661	44.301

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	2.071	1.934	1.916	2.009	1.888	1.864
20-24	5.628	5.522	5.411	5.566	5.445	5.338
25-29	4.307	4.091	4.058	4.258	4.052	4.018
30-34	2.034	2.089	2.003	2.003	2.068	1.986
35-39	814	787	783	807	775	774
40-44	281	243	220	274	241	211
45-49	51	30	19	51	30	19
Σύνολο	15.186	14.696	14.410	14.968	14.499	14.210
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	1.873	1.820	1.762	1.818	1.777	1.721
20-24	5.132	4.997	4.986	5.093	4.927	4.932
25-29	3.713	3.720	3.697	3.681	3.682	3.656
30-34	1.854	2.001	1.873	1.833	1.983	1.853
35-39	704	685	658	694	673	653
40-44	272	241	199	268	239	194
45-49	37	31	28	36	30	28
Σύνολο	13.585	13.495	13.203	13.423	13.311	13.037
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	366	335	349	359	330	341
20-24	856	862	855	842	850	854
25-29	622	593	623	613	589	613
30-34	287	277	307	283	274	306
35-39	100	105	90	98	103	89
40-44	38	45	17	38	45	17
45-49	4	4	7	4	4	7
Σύνολο	2.273	2.221	2.248	2.237	2.195	2.227
ΗΠΕΙΡΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	643	628	620	635	617	613
20-24	1.743	1.784	1.714	1.726	1.771	1.698
25-29	1.350	1.363	1.163	1.341	1.357	1.155
30-34	567	572	663	563	567	653
35-39	200	176	196	196	171	194
40-44	62	52	54	62	52	54
45-49	9	7	9	8	6	9
Σύνολο	4.574	4.582	4.419	4.531	4.541	4.376

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	1.577	1.438	1.369	1.535	1.408	1.325
20-24	4.351	3.961	3.942	4.285	3.928	3.903
25-29	2.850	2.857	2.760	2.815	2.819	2.736
30-34	1.356	1.274	1.250	1.340	1.262	1.241
35-39	475	487	497	468	477	490
40-44	149	126	104	145	124	102
45-49	25	22	13	22	21	12
Σύνολο	10.783	10.165	9.935	10.610	10.039	9.809
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	4.429	4.091	3.888	4.342	4.002	3.818
20-24	12.479	11.810	11.427	12.333	11.669	11.296
25-29	8.771	8.613	8.650	8.686	8.517	8.559
30-34	4.017	3.974	3.740	3.961	3.903	3.681
35-39	1.405	1.369	1.348	1.372	1.336	1.315
40-44	412	351	329	407	333	315
45-49	35	38	37	35	35	37
Σύνολο	31.548	30.246	29.419	31.136	29.795	29.021
ΘΡΑΚΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	888	951	871	869	936	848
20-24	2.244	2.192	2.123	2.228	2.174	2.097
25-29	1.382	1.346	1.240	1.369	1.336	1.232
30-34	603	551	530	599	544	524
35-39	207	219	211	206	216	210
40-44	68	66	69	67	65	69
45-49	7	5	5	7	5	5
Σύνολο	5.399	5.330	5.049	5.345	5.276	4.985
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	783	853	860	780	843	845
20-24	2.088	2.042	2.071	2.074	2.017	2.052
25-29	1.555	1.587	1.454	1.549	1.575	1.443
30-34	904	896	822	898	893	819
35-39	321	292	319	316	289	316
40-44	87	74	65	81	71	64
45-49	6	11	10	6	11	10
Σύνολο	5.744	5.755	5.601	5.704	5.699	5.549

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΡΗΤΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1980	1981	1982	1980	1981	1982
15-19	1264	1.163	1.242	1.254	1.148	1.225
20-24	2.739	2.613	2.753	2.720	2.588	2.735
25-29	2.119	2.024	1.916	2.097	1.998	1.897
30-34	1.134	1.053	1.054	1.119	1.040	1.043
35-39	453	460	408	448	457	403
40-44	122	129	88	118	128	86
45-49	21	17	18	21	15	18
Σύνολο	7.853	7.459	7.479	7.777	7.374	7.407
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	7.291	6.676	6.389	6.856	6.198	5.848
20-24	32.627	31.111	30.122	32.028	30.445	29.409
25-29	34.540	35.435	36.738	34.084	34.925	36.093
30-34	19.428	20.770	21.281	19.045	20.353	20.849
35-39	6.755	6.961	7.681	6.535	6.710	7.412
40-44	1.219	1.324	1.376	1.173	1.261	1.296
45-49	86	91	109	75	88	106
Σύνολο	101.946	102.368	103.696	99.796	99.980	101.013
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	1.051	970	929	974	895	829
20-24	7.624	7.319	7.065	7.453	7.109	6.851
25-29	11.837	12.063	12.079	11.646	11.874	11.853
30-34	7.795	8.299	8.409	7.624	8.091	8.213
35-39	2.948	3.009	3.256	2.842	2.877	3.118
40-44	505	539	550	478	502	517
45-49	30	37	46	24	35	45
Σύνολο	31.790	32.236	32.334	31.041	31.383	31.426
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	1.003	969	973	912	870	867
20-24	4.063	4.003	3.871	3.971	3.903	3.762
25-29	3.730	3.879	4.062	3.678	3.807	3.964
30-34	1.846	1.986	2.162	1.802	1.953	2.126
35-39	610	686	795	586	666	761
40-44	124	128	151	124	124	143
45-49	12	6	19	11	6	19
Σύνολο	11.388	11.657	12.033	11.084	11.329	11.642

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	754	678	638	694	604	577
20-24	3.322	3.134	3.058	3.243	3.053	2.974
25-29	3.295	3.333	3.577	3.256	3.289	3.501
30-34	1.830	2.008	1.988	1.795	1.982	1.951
35-39	630	634	711	614	620	694
40-44	131	155	173	127	148	163
45-49	9	13	9	9	13	8
Σύνολο	9.971	9.955	10.154	9.738	9.709	9.868
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	194	123	122	185	121	117
20-24	602	577	599	594	562	579
25-29	572	623	599	563	607	577
30-34	315	350	348	306	340	336
35-39	106	95	117	103	90	111
40-44	21	17	21	21	16	20
45-49	2	1	1	1	0	1
Σύνολο	1.812	1.786	1.807	1.773	1.736	1.741
ΗΠΕΙΡΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	280	223	211	278	216	204
20-24	1.039	1.033	1.033	1.027	1.023	1.023
25-29	842	887	927	840	872	911
30-34	467	574	540	459	566	527
35-39	147	160	168	146	157	168
40-44	20	35	34	20	35	33
45-49	4	0	3	4	0	2
Σύνολο	2.799	2.912	2.916	2.774	2.869	2.868
ΘΕΣΣΑΛΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	767	663	637	672	566	545
20-24	2.793	2.563	2.503	2.746	2.507	2.417
25-29	2.269	2.331	2.439	2.238	2.298	2.403
30-34	1.138	1.194	1.198	1.125	1.174	1.179
35-39	355	370	404	350	359	396
40-44	61	84	96	60	80	86
45-49	5	5	4	3	5	4
Σύνολο	7.388	7.210	7.281	7.194	6.989	7.030

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	1.659	1.511	1.472	1.584	1.432	1.351
20-24	7.851	7.435	6.996	7.728	7.302	6.866
25-29	7.662	7.826	8.317	7.580	7.739	8.206
30-34	3.859	4.080	4.164	3.793	4.009	4.082
35-39	1.245	1.303	1.408	1.203	1.258	1.364
40-44	205	224	211	195	221	198
45-49	11	11	19	10	11	19
Σύνολο	22.492	22.390	22.587	22.093	21.972	22.086
ΘΡΑΚΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	489	448	431	480	433	416
20-24	1.329	1.196	1.240	1.320	1.178	1.226
25-29	1.018	1.041	1.173	1.017	1.032	1.158
30-34	434	456	566	432	453	559
35-39	135	129	134	134	127	129
40-44	24	26	34	24	25	33
45-49	2	4	3	2	4	3
Σύνολο	3.431	3.300	3.581	3.409	3.252	3.524
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	428	439	411	422	430	397
20-24	1.746	1.679	1.670	1.725	1.658	1.652
25-29	1.471	1.513	1.534	1.442	1.491	1.514
30-34	742	780	853	732	769	841
35-39	257	220	290	245	212	286
40-44	63	62	55	61	60	52
45-49	5	7	3	5	7	3
Σύνολο	4.712	4.700	4.816	4.632	4.627	4.745
ΚΡΗΤΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	1990	1991	1992	1990	1991	1992
15-19	666	652	565	655	631	545
20-24	2.258	2.172	2.087	2.221	2.150	2.059
25-29	1.844	1.939	2.031	1.824	1.916	2.006
30-34	1.002	1.043	1.053	977	1.016	1.035
35-39	322	355	398	312	344	385
40-44	65	54	51	63	50	51
45-49	6	7	2	6	7	2
Σύνολο	6.163	6.222	6.187	6.058	6.114	6.083

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	3.001	3.708	3.708	2.285	2.846	2.846
20-24	17.378	17.762	17.762	16.199	16.668	16.668
25-29	34.089	34.275	34.275	33.166	33.360	33.360
30-34	32.691	31.534	31.534	31.973	30.821	30.821
35-39	12.762	12.066	12.066	12.350	11.564	11.564
40-44	2.496	2.151	2.151	2.356	1.996	1.996
45-49	219	185	185	207	171	171
Σύνολο	102.636	101.681	101.681	98.536	97.426	97.426
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	479	639	639	382	527	527
20-24	3.442	3.626	3.626	3.164	3.376	3.376
25-29	9.621	9.695	9.695	9.305	9.404	9.404
30-34	11.967	11.729	11.729	11.686	11.470	11.470
35-39	5.063	4.732	4.732	4.899	4.509	4.509
40-44	967	865	865	908	787	787
45-49	91	64	64	82	58	58
Σύνολο	31.630	31.350	31.350	30.426	30.131	30.131
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	468	602	602	314	389	389
20-24	2.487	2.606	2.606	2.286	2.381	2.381
25-29	4.079	4.182	4.182	3.946	4.044	4.044
30-34	3.445	3.320	3.320	3.357	3.237	3.237
35-39	1.249	1.226	1.226	1.200	1.165	1.165
40-44	250	195	195	236	180	180
45-49	23	24	24	22	22	22
Σύνολο	12.001	12.155	12.155	11.361	11.418	11.418
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	318	390	390	202	262	262
20-24	1.695	1.613	1.613	1.526	1.442	1.442
25-29	3.206	3.102	3.102	3.089	2.989	2.989
30-34	2.808	2.693	2.693	2.741	2.623	2.623
35-39	1.123	1.046	1.046	1.088	1.019	1.019
40-44	267	222	222	253	212	212
45-49	28	26	26	28	26	26
Σύνολο	9.445	9.092	9.092	8.927	8.573	8.573

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	55	69	69	44	51	51
20-24	371	358	358	344	341	341
25-29	595	630	630	582	620	620
30-34	578	516	516	557	499	499
35-39	206	227	227	200	215	215
40-44	46	35	35	43	32	32
45-49	2	2	2	2	2	2
Σύνολο	1.853	1.837	1.837	1.772	1.760	1.760
ΗΠΕΙΡΟΣ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	73	77	77	61	70	70
20-24	485	494	494	471	477	477
25-29	939	972	972	929	963	963
30-34	739	698	698	737	693	693
35-39	271	239	239	266	234	234
40-44	57	59	59	56	55	55
45-49	11	3	3	11	3	3
Σύνολο	2.575	2.542	2.542	2.531	2.495	2.495
ΘΕΣΣΑΛΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	267	312	312	154	178	178
20-24	1.349	1.300	1.300	1.245	1.216	1.216
25-29	2.346	2.279	2.279	2.316	2.230	2.230
30-34	1.927	1.738	1.738	1.899	1.712	1.712
35-39	662	648	648	649	634	634
40-44	114	109	109	107	104	104
45-49	11	10	10	10	9	9
Σύνολο	6.676	6.396	6.396	6.380	6.083	6.083
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	670	760	760	522	602	602
20-24	4.098	4.125	4.125	3.844	3.926	3.926
25-29	8.216	8.180	8.180	8.014	8.010	8.010
30-34	7.386	6.993	6.993	7.233	6.837	6.837
35-39	2.746	2.592	2.592	2.663	2.495	2.495
40-44	521	456	456	494	430	430
45-49	38	31	31	37	28	28
Σύνολο	23.675	23.137	23.137	22.807	22.328	22.328

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΡΑΚΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	305	371	371	283	333	333
20-24	1.021	955	955	983	921	921
25-29	1.159	1.183	1.183	1.137	1.163	1.163
30-34	755	788	788	739	775	775
35-39	291	297	297	284	287	287
40-44	59	48	48	57	45	45
45-49	5	2	2	5	2	2
Σύνολο	3.595	3.644	3.644	3.488	3.526	3.526
ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	153	203	203	135	176	176
20-24	1.078	1.223	1.223	1.048	1.184	1.184
25-29	1.746	1.708	1.708	1.710	1.657	1.657
30-34	1.278	1.292	1.292	1.254	1.257	1.257
35-39	493	460	460	466	443	443
40-44	111	74	74	106	69	69
45-49	4	8	8	4	7	7
Σύνολο	4.863	4.968	4.968	4.723	4.793	4.793
ΚΡΗΤΗ						
	Γεννήσεις			Νόμιμες Γεννήσεις		
Ηλικίες	2000	2001	2002	2000	2001	2002
15-19	213	285	285	188	258	258
20-24	1.352	1.462	1.462	1.288	1.404	1.404
25-29	2.182	2.344	2.344	2.138	2.280	2.280
30-34	1.808	1.767	1.767	1.770	1.718	1.718
35-39	658	599	599	635	563	563
40-44	104	88	88	96	82	82
45-49	6	15	15	6	14	14
Σύνολο	6.323	6.560	6.560	6.121	6.319	6.319

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Παπαδάκη Μ. Α., Τσίμπου Κ. Χ. (2004), *Δημογραφική ανάλυση (αρχές – μέθοδοι - υποδείγματα)*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Τσίμπος Κ., Γεωργιακόδης Φ. (1999), *Περιγραφική & Διερευνητική Στατιστική-Ανάλυση δεδομένων (τόμος Α')*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Ταπεινός Γ. Φ. (1993), *Στοιχεία Δημογραφίας (ανάλυση, κοινωνικο – οικονομικοί παράγοντες και ιστορία των πληθυσμών)*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμωνίδου Χ. (1992), *Κοινωνικο-οικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της γονιμότητας στην Ελλάδα – Ανάλυση για την περιοχή της Πρωτεύουσας (τόμος Α')*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Roland Pressat (1975), (μετάφραση: Ιωάννης Καβάσιλας), *Κοινωνική Δημογραφία*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Ξένη βιβλιογραφία

United Nations (1973), *The determinants and consequences of population trends (new summary of findings on interaction of demographic, economic and social factors)*, vol. 1. ST/SOA/Ser. A/50, Sales No. 71 XIII.5, New York: United Nations

United Nations (1965), *Population Bulletin of the United Nations No 7, with special reference to conditions and trends of fertility in the world*, ST/SOA/Ser. N/7, Sales No. 64 XIII.2, New York: United Nations.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ